PANORMITANA MAIESTAS.

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

De Regibus Panormi ortis.

NAtalis Regum, ac Imperatorum dies ita popularium, Regnorumquè animos incredibili quadã alacritate perſundit, vt qua tormentis bellicis exploſis, qua ſuccenſis per Vrbium calles, ac plateas ignibus, qua inſtitutis publicè ludis conceptæ ſigna lætitiæ præferre mirumquantum geſtiant. Nam ſi antiquiores antiquioris ſæculi homines, cum ijs forte quid accideret ex ſententia, illius diei memoriam ab hominum memoria remouendam non opinabantur; hinc ortum illud;

Albo notanda calculo.

quidni etiam inſtituenda, Rege enaſcente, celebritas? cum regna, loquor .n. cum Imperatoris pæne verbis Friderici ſecundi, *dum Regum gremium numeroſæ prolis ſecundat editio, diſpendioſam pati penuriã de Regibus non poſſint. Regibus.n.& ceteris orbis terræ Principibus Filij naſcuntur ad gaudium, ſubditis ad ſalutem.* Digna planè tanto Rege ſententia. ex Regum .n. ortu, & incolumitate columen regni eſt. Rectè ergo ceteris orbis terræ Principibus filij naſcuntur ad gaudium, cum ſimilitudo gaudium pariat; Subditis ad ſalutem. Sicut .n. dum de Rege contenditur, bella conſurgunt, ita in certa Regum procreatione habetur ſalus. Et ijs quidem præcipua quadam ratione ſalus indicitur, qui ſemper in Reges peculiarem quamdam beneuolentiam, ſtudiumq; nauarunt.

Ex reg. tabul. Neapol. antiquę Siclæ in l. an. 1239.

Hinc idem ipſe Fridericus, cum ex noua filiam vxore ſuſcepiſſet, ſcripſiſſetquè ad panormitanos ſuos hac magnifica, honoraque

Digitized by Google

dicendi oratione eſt vſus, ex qua plane deducitur non Regis ſolum in Panormitanos beneuolentia, ſed Panormitanorum in Reges perennis, iugiſquè voluntas. Sic igitur habet.

Fridericus ſecundus diuina fauente clementia Romanorum Imperator
ſemper Auguſtus, Hierusalem, & Siciliæ Rex PANORMITANIS FI-
DELIBVS SVIS *&c. Communem, & debitam omnium populorum re-*
giminis noſtri lætitiam expectationum noſtrarum votis ſpecialiter dedu-
centes, ad vos Imperialium apicum certa deſcriptione deferimus, quod ad
aliorum notitiam, fama tantummodo veritatis aliquando neſcia, nuntian-
te defertur. Singularis tamen, & purus noſtræ familiaritatis affectus,
„ *quem ad vos,* VELVT AD NOSTRVM POPVLVM SPECIA-
LEM, ET PECVLIAREM *habemus non iniuſtam ceteris cauſam in-*
„ *uidiæ de nobis, vel admirationis adducit. Vos etenim clariſſima præde-*
„ *ceſſorum noſtrorum hæreditas, ſucceſſorum indubitata patria, Aula Re-*
gum, vos exaltationis noſtræ fidele principium, & ſublimationis proceſſus
„ *egregius, præcipuam gratiam meruiſtis. Propter quod ſicut de manu Do-*
mini continuantur nobis bona continuè, & ſic proſpera proſperis ſucceſſiuè
ſuccedunt. Sicque deſideria veſtra prouidè meritò recreamus; de cariſ-
ſima conſorte noſtra natam nobis nuperrimè filiam, votiuis expectationi-
„ *bus veſtris hilariter nunciantes, vt potè qui fælicitatis noſtræ, nec minus*
veſtræ, lætitiam vobiſcum volumus domeſtica participatione ſortiri.
„ *Inter cetera namquè, de quibus diuina potentia gratificari ſe nobis com-*
muniter eodem beneficia poſſet, & vobis nullum munus communi voto
communius, nullum noſtris, & veſtris profectibus efficacius arbitrere-
mur, quam cum noſtræ fæcunditatis prolis nouæ fætu multiplicat, cum
qua tranquillitatis veſtræ ſtatus ſecundiori robore noſtri dominij robora-
tur, & petita pax vobis, & poſteris confirmatur. Hinc quippe eſt Re-
gnorum omnium ſalus, hinc vita pacifica populorum, cum regalis menſæ
circuitus legitima ſobole circumdatur. Hæc ſunt affectionis certiſſi-
ma pignora principis ad ſubiectos, cum circa latera filiorum generoſæ
propaginis ſua incrementa circumſpicit; quibus fidem, & gratiam
præparat ſubditorum. Nam cum vitæ propriæ terminos finiri præco-
gitat, propagari gaudet in ſobole gratiam principatus. Et quamquam
in prole fæminea Regnorum iura, & regnantium ſolia non quieſcant,
grata tamen hæc filia debet eſſe cum maſculis, quæ velut tempeſtiua
Paranympha ſequentium ex ea tam certiſſima maſculorum ex Impera-
tricis nouæ conſortio indubitatam nobis, & vobis (Domino fauente)
de Regibus copiam repromiſit. Hactenus Imperator. Plura hic ha-
bes, quæ perpendas: iudicio committenda ſunt tuo: ad rem.

Iure

Iure igitur Panormitana Reſp. non modò Regibus in ſuo enatis gloriatur ſinu, ſed eorum etiam auſpicatiſſimum natalis diem publicis literis exaratum notat, ne tantæ gloriæ memoria annorum obliuione obruatur, ac dies, quæ futuri Regis excepit exordium, vel publicis publicæ lætitiæ argumentis, vel vnanimi publicorum characterum acclamatione celebretur.

Duos Reges Panormi natos & conſtans fama eſt, & ſcriptorum oratio, & Regum literæ nullum relinquunt dubitandi locum. Rex Petrus II. Fridericus itidem II. Siciliæ Rex, ac Romanorum Imperator. De primo nihil eſt, cur dubites. Idem ipſe profitetur. *Petrus ſecundus Dei gratia Rex Siciliæ &c. Si Panormitanam Vrbem felicitatis titulo ſuæ fidelitatis meritis inſignitam, in qua prædeceſſorum noſtrorum ſedes, & glorioſa cunabula claruerunt, & ipſi prædeceſſores noſtri Reges, & Principes, priuilegijs, immunitatibus, & gratijs plurimis decorarunt. Nos etiam, qui Dei nutu ab illis Regibus, atque Principibus originem trahimus, atque* IN EADEM VRBE ORTVM HABVIMVS, *& ſceptrum regni ſuſcepimus, ſicut ipſam veri amoris, & fidelitatis actibus videmus exereſcere, ſic etiam debemus & cumulatis honoribus, & notabilibus gratijs perpetuò inſignire.* Hæc Rex.

Ex priuil. dat. Pan. 1340. MS. Ma. 19. 8. Ind. & In Bran. f. 24.

De hoc igitur eſtne quis dubitationi locus? fictitiæne, an veræ, germanæq; ſunt literæ? Qui dictis haud habet fidem, regios literarum codices ſcrutetur. Non hanc Panormus laudem falsò arrogat ſibi. Non plenis buccis, non inſolens, non armata Regiarum literarum monumenta commendat, quæ non promat. Cuſtodem remouet clauim, ita quidem ea laudat, vt & proferat.

De Friderico vero & ſcatent libri, & ſapientum voces non tacent. Et quoniam hiſtoricorum, ac veterum annalia plus detegũt, quam hic fortè exigit locus, ea omnia laudanda fideliter duxi, vt ſi quis aliquam de hoc opinionem falsò conceperit, tandem aliquando ratione conuictus deponat, & Vrbis Panormitanæ maieſtatem, quæ inter Siculas Vrbes ſola Reges ſuſcepit, ſolaquè Reges educauit, ſumma cum gratulatione veneretur.

Verum antequam Hiſtoricorum huiuſmodi de Friderico doctrina proponatur, illud aduertas velim ab Henrico ſexto, vel Quinto, & a Conſtantia olim Sanctimoniali S. Saluatoris progenitum fuiſſe Fridericum, de cuius quidem Patre cum generatim circumferantur non pauca; abs re certè non eſt hoc loco recenſere, cum hac ratione germana de vtroquè cognitio habeatur.

Et de Henrico quidem Imperatore hæc lego. *Henricus Quintus,* ait Franciſcus Petrarcha, *Filius Barbaruſſæ imperauit poſt Patrem;* *In libro Auguſtali.*

qui ſuit maritus Conſtantiæ Monachæ filiæ Guilelmi Regis Siciliæ; ſub cuius titulo Inſulam cæpit. Fuit ſtrenuus, & aſper more Patris, & aliquando infeſtus Eccleſiæ. Mortuus eſt in Sicilia, & ſepultus apud Panormum, relicto Friderico Infantulo, & Philippo Patruo ſuo ad gubernationem regni, cum imperaſſet annis ſeptem, & menſibus quinque. Hæc Petrarcha.

Ex ſuppl. Chronic. Et in ſupplemento Chronicorum hæc itidem habes. *Henricus eius nominis Quintus duodecimus germanorum Imperator, hoc anno videlicet 1190. imperio ſubrogatus imperauit annis octo. Hic autem tertio Imperij ſui anno a Cæleſtino Pontifice Romam vocatus ſolẽnitate paſchali celebrata ipſius Pontificis coronatione poſtridie coronatur. & a Conſtantia Guilelmi Regis Siciliæ filia nuper è monaſterio educta nuptui traditur* &c. Et ad calcem hæc. *Ita cum in regnum rediſſet, mox Meſſanæ ægrotare cæpit, noſcenſque ſibi mortem adeſſe propinquam, uxorem, & Fridericum Filium ad Innocentium Papam Romam mittens eoſdem ſibi obnixè commendauit; Philippum vero germanum Ethruriæ ducem quantum in ſe fuit Romani imperij, & Regni Siciliæ quouſq; filius adoleuiſſet, gubernationem commendauit; confectoque teſtamento Panormi diem obijt.*

Benuenuſtus Homil. in lib. de altar. mūdi. Hæc in ſupplemento. Vin' plura? plura tradit Himolenſis, *Henricus,* inquit, *huius nominis ſextus Friderici primi filius anno Domini* 1190. *defuncto genitore, conſenſu Principum Romanorum Imperator delectus imperauit annis octo. anno deinde electionis ſuæ tertio Cæleſtinus Pontifex Romanus poſtridie coronationis ſuæ Henricum ſextum Friderici Barbaruſſæ in Armenia defuncti filium a germanis electoribus declaratum in Regem Romanorum Imperatorem conſtituit ea iniuncta conditione, vt Henricus ipſe regno citra, vltraque fretum Siculum proprijs recuperato ſumptibus, & cenſum ſolueret annuum, & iuris Eccleſiaſtici terram ſibi redderet poſſidendam. Idque vt Rex facilius aſſequeretur Conſtantiam Normanno Rege natam Virginem in Monaſterio Panormi agentem occultè educi curauit; eamque natu grandiorem, quæ nunquam filios procreatura videretur, diſpenſatione apoſtolica illi in Matrimonium collocauit.* Et infra. *Poſtea iteratò a Cæleſtino Pontifice Romano vocatus, magnum in Italiam exercitum duxerat, veneratque ſecum Conſtantia uxor.* Et demum ſic concludit egregiè. *Tandem cum in regnum Henricus rediſſet Meſſanæ in Sicilia agens cum grauiter ægrotaret ad Innocentium Pontif. Ro. mittens vxorem ſibi, & Fridericum filium Puerum comendauit; confectoque teſtamento Panormi diem obijt. Fuit in agendis rebus ſtrenuus, in hoſtes acer, in largiendo munificus; facundus eloquio, facie decorus, ſtatura mediocris, ingenio prudens in Eccleſia Panormitana magnificè ſepultus.* hæc Himolenſis. Huiuſce Elogij partem continet

elo-

elogium illud porphyretico ſepulchro Henrici adiectum.

Imperio adiecit Siculos Henricus vtroſquè
Sextus, ſueuorum candida progenies.
Qui Monacham ſacris vxorem duxit ab aris,
Pontificis ſcriptis. hic tumulatus in eſt.

Pauca de Henrico, eiuſquè moribus, imperio, vitaquè accepiſti. accipe quæſo te nunc reliqua de Conſtantia matre, deque Friderico Rege Panormitano Ciue; itaquè ferè omnia tum de Henrico, & Conſtantia progenitoribus, quam de filio Friderico ex occaſione cognoſti.

Audi ergo Geruaſium Tornacæum ſeuſſionenſem, qui in Hugonis Falcandi Præfatione vt hanc rem luculentiſſimè demonſtret, ſic altius exorditur, vt omnem omnibus adimat difficultatis locum, ac nouum auctorem de Regum Chronologia recens conſcribentem moneat etiam, atquè etiam, vt in refellendis hiſtoricis diligẽs, ſit, ac nauus, qui, ſi acrior eſt Criſis, vnius, vel alterius ſcriptoris auctoritate non mouetur; nec aculeatum dicendi vſurpat genus, cum opinionum confutatio non ſit Apologiæ ſcriptio, ſed veritatis explanatio. Veritas non ex verborum aſperitate; ſed vim ex blanda oratione ſortitur: Sic itaquè habet. *D. Rocchus Pyrrhi in Regum ſuo Chronolog. f. 12.*

Hiſtoriam hanc a Rogerio Comite Siciliæ, & Roberto Guiſcardo duce Apuliæ exorditur hic auctor (Hugo ſcilicet. Falcandus) *quos Nicolao ſecundo Pontifice vixiſſe legimus; vt ſatis conſtare inde valeat ab anno Domini circiter Milleſimo Ducenteſimo Sexageſimo hæc auctorem ſcripſiſſe, ſitquè annorum numerus, ex quo hæc quæ nobis ſuperſunt reliquiæ hominis Siculi ſcriptæ eſſe poſſint annorum fere trecentorum: Scribit autem Raphael Volaterranus in tertio ſuæ Geographiæ libro, Robertum Guiſcardu expuliſſe Sicilia Sarracenos, qui anno Domini nongenteſimo decimo quarto Apuliam, Calabriam, Neapolim, & Garganum montem occupauerant. Eum vero Robertum in Italiam primum ad quærendas nouas ſedes veniſſe, vbi ſuorum exercitu, breui tempore omnem Apuliam colonis paucis, & ignauis habitatam, ac Siciliam; Græcis, & Sarracenis expulſis, in ſuam poteſtatem redegit. Verum vt ab initio regni Siciliæ colligamus, primum Siciliam tenuerunt Syracuſani: deinde Marco Marcello tertium conſule ſubacta Romanis Sicilia in prouinciæ formam redacta eſt vſquè ad Caroli Magni tempora; quando partito inter vtrumquè imperium orbe; Sicilia omnis cum Calabria & Apulia Conſtantinopolitano ceſſit imperio vſquè ad Nicephorum Imperatorem. Cuius tempore Sarraceni Apuliam, Luceriam, & alia loca nonnulla occuparunt anno Chriſti nongenteſimo decimo quarto: ac deinde varijs excurſionibus Calabriam, Neapolim, & multa*

præterea

præterea loca penetrarunt. Sed rurſus inde ſunt expulſi poſt centum ferè annos aduentu Tancredi Normanni viri bello, armiſquè ſtrenui, qui ſuis finibus egreſſus cum numeroſa prole duodecim liberorum venit in Italiam, tandemque adiutus aliquot Normannorum millibus, qui ad expeditionem Hieroſolymitanam eo ſe tempore accinxerant, Siciliam, Apuliam, & Calabriam cepit circa annum Domini milleſimum, & octauum. Mortuus autem poſteros reliquit Siciliæ Comites quadraginta trium annorum ſpatio fælicitate maxima Inſulæ imperantes. Tancredo ſucceſſit Filius Robertus, quem Calabriæ, Apuliæquè Ducem declarauit Nicolaus Pontifex Romanus, cui & cenſuarius eſt conſtitutus. Sed Apuliam per ſe, Siciliam vero per Rogerium fratrem rexit. abijt autem circa annum Chriſti milleſimum, ducenteſimum, ſeptuageſimum ſeptimum. Poſt Robertum Ducem rerum potitus eſt Rogerius: poſt quem mortuum Guilelmus primus ſucceſſit, qui Conſtantinopolim profectus, vt Imperatoris filiam vxorem impetraret, occaſionem per abſentiam dedit Rogerio fratris ſui filio, vt regnum Siciliæ inuaderet. Ita .n. eiectus, & nuptiarum ſpe fruſtratus apud Principem Salernitanum mærore animi confectus extremum diem obijt ſine liberis. Sed Rogerius in eo regno, quod ita ambierat, variè iactatus Panormi obijt, relicto filio Guilelmo ſecundo ſucceſſore, qui duodecim annos regnauit, mortuuſquè hæredem filium Guilelmum tertium cognomento Bonum reliquit, cuius regnum fuit viginti quinquè annorum. Ei vero nullus erat filius, qui ſuccederet. Itaque Proceres Regem ſibi creauere Tancredum eius patruum, Rogerij ex pellice filium. Quod cum non ſatis æquo animo ferret Cæleſtinus tertius Romanus Pontifex, Henricum Aenobarbi Filium Friderici Imperatoris, Siciliæ Regem declarauit ei Conſtantiā Guilelmi ſecundi ſororem Deo conſecratam in Cænobio Panormitano, ſed permiſſu, & auctoritate pontificia à voto, profeſſionequè religionis liberatam tradens vxorem, vt vna cum illa ius regni in matrimonium veniret, atquè ita primo Siciliam, ac deinde Neapolim Henricus. Tancredum vero bello perſecutus Neapoli obſeſſum interfecit, & vtrumquè regnum Friderico filio ex Conſtantia ſublato reliquit &c.

Hæc Tornacæus. Quid ergo hac auctoritate clarius, quid hoc dicendi genere luculentius? Plura innuit, plura demonſtrat. Chronologiæ Regum Auctor plura non deſinit infarcire, quæ miror; quæquè Tornacæus, ceteriquè, vel quos laudauimus, vel qui mox laudandi iam ſunt, euertunt. Crediderim hoſce auctores ab eo non fuiſſe perlectos; cum ſi profecto legiſſet vel ſententiam non tuliſſet ſuam, vel vtramq; opinionem propoſuiſſet, vt lectores arbitri libratis hinc inde rationum momentis iudicarent. Huc accedit & F. Leandri Alberti Bononienſis auctoritas, qui hac ipſa de re ſic bre-

In deſcrip. Sic.

breuiter, egregièque perſcripſit, vt veritatem omnibus cõſiderandam proponat. Hic igitur cum Metropolitanam Vrbis Panormitanæ Baſilicam italico ſermone deſcriberet ſic ait. *Vedeſi poi la quarta, ſepoltura, pur fatta di candido marmo, oue ſono poſte l'oſſa di Coſtanza Normanna, prima monica, ma Imperatrice poi moglie d'Henrico ſopra nominato*. Hæc ille. Video nouum Chronologiæ auctorem lætitia elatum inſurgentem, argumentantemquè ex his ipſis verbis, nihil veri poſſe depræhendi; imo ſuam opinionem acerrimè comprobari; cum dicat.

Crediderim ego vixiſſe in Panormitano Cænobio Puellam ſub tutela Tancredi conſanguinei. & poſt paulo ſic apertius. *In regio ſeruatoris monaſterio* (ſ. vixit) *vbi inter cetera eius rei veſtigia, ſacrarum precum græcum volumen Moniales adhuc apud ſe habent, ſed breui temporis interuallo, credo, ibi fuit*. hæc auctor nouus. ſed conſiſte. audi quid ſubſcribat Albertus; *Fuori della Chieſa vedeſi la larga piazza, nel cui mezzo e aſſignato il luogo, oue la detta Coſtanza gia molto vecchia partorì Federico II. ſotto vn padiglione, acciochè niun dubitaſſe, che foſſe nato di lei*. Non ergo ex Cænobio educta puellula, nec Fredericum peperit quadragenaria, cum mulieres quadragenariæ vetulæ non ſint. Id ex ijs, quæ ſubſcribenda iam ſunt, latius patebit, ac apertius. lege Pandolfum Colonnucci cuius auctoritas hoc loco omittenda non eſt. Sic itaq; non obſcurè conſcribit. *Federico Stauffem di caſata Illuſtre tra li Sueui Caualiero valoroſiſſimo, che per eſſer così nobile, e valoroſo Enrico quarto Imperatore le diede a ſua figliuola Agneſa per moglie, e per dote il ducato di Sueuia, che doppo pigliò il cognome del ducato di Sueuia. Da queſto matrimonio nacque Corrado ſecondo Imperatore, dal quale Corrado nacque Frederico primo Imperadore cognominato Barbaroſſa, dal qual Imperador Barbaroſſa nacque Henrico ſeſto Imperadore, il quale pigliò per moglie a Coſtanza figlia di Rugero, queſta Coſtanza fu quella, ch'era monica dentro la batia di Palermo, e profeſſa, ed allora ſi trouaua Abbateſſa; e fu diſpenſata dal Papa &c.* Pandol. Colon. lib. primo.

Diſceptatur ab Hiſtoricis vbi nam Fridericus Imp. apud Vrbemne, an vero in ipſa Panormitana vrbe lucis accepit vſuram, idque non ex dubitationis ſcrupulo decertatur, ſed vt Regis ortus ex loci deſignatione lateat neminem; cum omnes vnanimi conſenſione fateantur Panormitanam Vrbem non minus Petro ſecundo Rege, quam etiam Friderico II. Imperatore, ac Rege ſuo Ciue gloriari, & mirumquantum inſigniri. In ipſa igitur Panormi planitie Fridericum autumant plerique; contra vero in ipſo ipſius Vrbis ſinu ante ædem maximam prognatum alij. Latius rem totam ex auctoribus

cognoſce. Ego vero quid tandem hac de re ſit ſentiendum, lucu- lenter aperiam.

In ſuis Chronicis. Ecce tibi primo loco Philippus Bergomenſis. *Conſtantia*, inquit, *Gulielmi Regis Siciliæ filia hoc anno ſ. 1193. ex Monacha iamdiu profeſſa iuſſu Clementis Pontificis, Henrico auguſto matrimonio copulatur, & ex Monacha Auguſta nuncupatur*. Et paulo poſt. *Caleſtino Pontifice conſentiente, vt in eam Conſtantia deueniret ſententiam videlicet vt nuberet, cum in profeſſionis voto immobilis ſtaret, & ætas annoſa obſiſtere videretur; ſed cum a Deo res proceſſiſſet Henrico prædicto Imperatori tandem deſponſata eſt; & Imperatrix facta nuptialem conſcendit thorum, quinquageſimum & quintum agens annum rugoſa concepit. Et cum iſta conceptio propter ætatem non crederetur, Henricus Imperator ad tollendam omnium ſuſpicionem, cum tempus partus adueniſſet, edicto publico diuulgari capit, vt quicumquè vellet intereſſe futuro Imperatricis partui Panormum venirent, multiſque aſtantibus Imperator in pratis Panormi tentoria ponere fecit, & cunctis videntibus, Imperatrix iam quaſi decrepita Infantem peperit, videlicet Fridericum ſecundum*. Et demum ſic Conſtantiam laudat. *Propterea hæc Conſtantia ſi aliquo alio merito vnquam eſſet extollenda, iſto tamen vnico præter naturam partu per vniuerſum orbem conſpicua & commemoranda facta eſt*. Hæc Bergomenſis. Verum hic ſilentio prætereundus non eſt Boccatius, qui cum de claris mulieribus verba feciſſet, hæc de Conſtantia Imperatrice perſcripſit. *Conſtantia e ſummo orbis cardine terris Romanorum Imperatrix effulſit; verum quoniam coma decus admirationem intuentium minuiſſe videretur, alia claritatis cauſa noſtro æuo apparere volentibus quærenda eſt, quæ huic non defuit. Nam ſi vllo alia non detur merito, vnica ſaltem partu vndiquè conſpicua facta eſt. Fuit hac Guilelmi optimi quondam Siculorum Regis filia, cuius in ortu cum adeſſet, vt aiunt plurimi, Ioachim quidam Calaber Abbas prophetico dotatus ſpiritu Guilelmo dixit natam Regni Siciliæ deſolationem futuram. Qua præfatione ſtupefactus Rex, atque perterritus, cum præſtitiſſet vaticinio fidem, ſecum capit anxia meditatione reuoluere, quo pacto poſſet contingere iſtud a fœmina. Nec aliter videns quam a coniuge, vel a filio; regno compatiens ſuo euertere ſi poſſet iſtud, conſilio ſtatuit, eamquè, vt connubij, atquè prolis auferretur ſpes virgunculam monaſticis clauſam clauſtris egit, vt Deo perpetuam virginitatem voto promitteret. Nec aſpernandum ſi profuiſſet conſilium. Sed cur aduerſus Deum iuſtè mortalium ſceleſta facinora expiantem, ſtolidi, imbecilleſquè conatus exponimus? minimo equidem, & vnico fruſtramur impulſu. Hac autem cum, Sanctiſſimo Patre, fratreque extinctis, nemine ſe præter legitimè regni hærede ſuperſtite, iuuentutem omnem*

Boc. de claris mul.

per-

peregiſſet, iamquè facta videretur anus; ſumpſiſſetquè poſt obitum Guilelmi regni diadema; Tancredus Regulus, & poſt eum Guilelmus filius iuuenculus adhuc; eoquè itum eſt, ſeu crebra, ſeu minis digna Regum innouatione vt factionibus Procerum, vndiquè bellis ſcaturientibus ferro regnum omne in exterminium trahi videretur. quamobrem quibuſdam compatientibus infortunio menti incidit, quod poſtmodum ſubſequutum eſt, Conſtantiam ſcilicet alicui inſigni Principi in coniugem dari, vt eius ope, & potentia peſtiferi ſedarentur tumultus. Nec abſquè dolo, atquè labore ingenti obtentum eſt, ſummo conſentiente Pontifice, vt in eam Conſtantia deueniret ſententiam ſcilicet vt nuberet; cum immobilis ſtaret in profeſſionis propoſito, & annoſa etiam videretur ætas obſiſtere. Sed cum, ea etiam renuente, res adeo proceſſiſſent, vt commodè nequirent retrahi, Henrico Romanorum Imperatori olim Friderici primi filio deſponſata eſt. Et ſic rugoſa anus, ſacris omiſſis clauſtris, poſitiſquè Sanctimonialium victis, cultu ornata regio, nuptaque, & Imperatrix deuenit in medium, & quæ Deo virginitatem dicauerat perpetuam, thalamum Principis intrans, nuptialemquè conſcendens thorum, ea inuità depoſuit. Ex quo factum eſt non abſquè audientium admiratione, vt quinquageſimum, & quintum ætatis annum agens, annoſa conceperit; & cum tarda penes omnes conceptionis huiuſmodi fides eſſet, doluſquè crederetur a pluribus, ad auferendam ſuſpicionem, prouidè actum eſt, vt propinquante partus tempore, edicto Cæſaris Matronæ Siciliæ regni vocarentur omnes volentes futuro partui intereſſe. quibus conuenientibus etiam ex longinquo, poſitis in pratis extra Ciuitatem Panormi tentorijs, & ſecundum alios intra vrbem, percipientibus cunctis, Imperatrix decrepita Infantem enixa eſt Fridericum ſcilicet. Quis ergo non conceptum, partumquè Conſtantiæ arbitrabatur monſtruoſum? cum præter hunc noſtris ſit nullus auditus temporibus. quid noſtris dico temporibus? non ab aduentu Aeneæ ad Italos, vnū præter, tam annoſæ mulieris conceptus Heliſabet ſcilicet Coniugis Zachariæ, ex quo Dei ſingulari opere Ioannes natus eſt, cui inter natos mulierum ſecundus nō erat in poſterum ſurrecturus. hæc ille. En habes, amice lector, & Conſtantiæ genus, vaticinium, vitam, nuptias, partum, ætatem, ac partus locum. Audi reliqua ex reliquis de Conſtantia, dequè Friderico Imperatore ſcriptoribus. In Proëmio Capitulorum Regni Siciliæ de ipſa Conſtantia iſthæc inuenies. *Moritur autem Guilelmus ſecundus anno Domini* 1189. *Tācredus licet naturalis, a Siculis ſtatim coronatur, Proceribus, ac magnatibus, nulla expectata mora, timentibus, ne regnum in Eccleſiam Romanam recideret. Tancredus certè homo* *In capitul. regni Sic.*

tantæ ſocordiæ fuit, vt eum Guilelmus negaret ex Rogerio genitum. Gualtherius vero Archiepiſcopus Panormitanus non valens hæc pati Conſtantiam monialem, ac profeſſam ex Rogerio natam e Monaſterio Panormitano eduxit, eamquè licet Deo dicatam Henrico ſexto Imperatori apoſtolica diſpenſatione in matrimonium collocauit; hac conditione, vt Siciliæ regnum dotis nomine repeteret. Henricus, Conſtantiaquè primo Neapolim veniens oppugnarunt. demum Siciliæ regno debellato, Tancredo tunc mortuo cum aliquibus Siculis proceribus ipſum adiuuantibus anno Domini 1195. Conſtantia enim quinquagenaria grauida facta eſt, nullo credente Siculo per totam mamillis diſcoopertis Siciliam migrabat lac ſtillantibus tandem ipſius Baſilicæ in publico apud Panormi cimiterium peperit, ne forte partus ſuppoſitus crederetur a Siculis. Fridericum genuit Anno 1197. quo equidem anno obijt Henricus Imperator. Conſtantia demum Fridericum filium ſuum adhuc puerum Regem vtriuſquè Siciliæ coronari mandauit anno Domini 1208.

Hæc ibi.

Quæres hic opportunè cur pontificia auctoritate ſancitum, vt è Cænobij ſolitudine ad nuptiarum regale ſolium conuolaret, quæquè mundo, nuncupatis votis, nuncium remiſerat, regni gubernacula tractaret, atque in regni puppi ſederet. Iam cauſam noſti. Sed ex Florentino Archiepiſcopo ampliorem habeto, qui de Friderico ſic ait. *Hic ſiquidem filius fuit Henrici Sexti Imperatoris, qui Henricus filius fuerat primi Friderici Imperatoris, qui etiam magnas perſecutiones Eccleſiæ intulerat. Hunc ergo Henricum Imperatorem Clemens III. de Alemania euocauit, vt Romam veniens bellum moueret contra Tancredum filium alterius Tancredi, & nepotem per lineam fæmininam Roberti Guiſcardi. qui Tancredus tunc erat Rex Apuliæ, & Siciliæ, ſed cenſum debitum non reddebat Eccleſiæ, & dignitates Epiſcopatuum, & Abbatiarum regni conferebat, cui volebat contra ius, & in dedecus Eccleſiæ. Quæſiuit ergo dictus Clemens Papa auferre regnum Tancredo. vnde ordinauit Archiepiſcopo Panormitano, vt Conſtantia ſoror Regis Villelmi, & hæres regni Siciliæ, quæ monialis erat in Monaſterio Panormitano, è Monaſterio egrederetur, cum iam eſſet ætatis quinquaginta annorum diſpenſando ſecum, vt contrahere poſſet matrimonium. Et dictus Archiepiſcopus Panormitanus procurauit, vt clam Romam ipſa Conſtantia accederet; quod & fecit; ibiquè deſponſata, & coniugata fuit Henrico Imperatori, ex qua non multo poſt filium ſuſcepit Fridericum Secundum, de quo intendimus. Reuerſa igitur in Siciliam grauida, cum multi dubitarent de vero eius conceptu, cùm ita eſſet antiqua, ac vicina partui fecit papilionem extendere in medio*

Par.3.hiſ. tit.19. c.6.

cuiuſ-

cuiuſdam plateæ Panormi, & edictum poſuit, vt ſi qua mulier vellet accedere, & intrare papilionem, cum eſſet partitura, libere intraret, vt tolleretur omnis ſuſpicio de vero eius partu. Natus ergo Fridericus iſte ex moniali iam quinquagenaria &c. Hæc S. Antoninus.

Reliquum eſt, vt de loco ipſo, vbi fuit a Conſtantia Fridericus enixus, pauca dicamus, aperiamuſquè noſtram de hac diſputatione ſententiam; cum de Rep. Panormitana vel non detrahenda, vel certè non imminuenda ſit gloria; maior.n. ea ex ipſius Imperatoris in ipſa Vrbe, quam ad Vrbem ortu conſequitur.

Errant vel maximè, qui putant hiſtoriæ veritatem vel coniecturis, vel temporum notis inniti oportere; præſertim vero cum ex alio capite haberi veritas poſſit. tunc vtendum coniecturis, tunc temporum adhibendæ ſunt notæ, quando vel traditio, vel teſtimonium, vel ſcriptorum deſideratur auctoritas. Et planè hiſtoria nihil aliud *Cic. 1. de* eſt, quam vel rerum geſtarum expoſitio, vel res geſta ab ætatis no- *Inuent.* ſtræ memoria remota. Siue elegantius, & argutius. Hiſtoria te- *lib. 2. de orat. ad Q.* ſtis eſt temporum, lux, vel imago veritatis, vita memoriæ, magiſtra *fr.* vitæ, nuncia vetuſtatis. Et rectè quidem imago veritatis; imago.n. *Lib. 2. de* ea abſolutiſſima dicenda eſt, ait Viues, quæ rem neque maiorem, *cauſ. cor-* neque minorem reddit, non vt vmbræ in ortu, & occaſu ſolis, in *rup. artiū.* meridie propè nullæ.

Qui igitur, vt Philippus Bergomenſis ait, Henricum in Panormi pratis poſuiſſe tentoria, vt ſuſpicio prorſus de edenda prole tolleretur, coniecturas, non veritatis lucem ſequitur. in eam.n. opinionem is incidit infinitam propè hominum, ac fæminarum multitudinem edicto Regis excitam ex tota Sicilia Panormum conuolaturam, vt nouo parturientis effœtæ Imperatricis ſpectaculo intereſſet; cumquè ea conueniſſet (quod probandum) in panormitanis æquoribus tentoria collocanda decreuit Henricus. Sed reuera hæc Bergomenſis coniectura derogat mirumquantum Regiæ maieſtati, & grauitati; Regis.n. grauitatem dedecebat, ac maieſtatem cuiuſcumque ſexus, vel ætatis conferta multitudo; contra verò addecebat vel maximè matronarum delecta nobilitas.

Hiſtoriæ itaquè veritas de Friderico ſuis aperienda momentis, quæ cum & traditioni innitatur, & teſtimonium proferat, & ſcriptorum auctoritatem nō deſideret; quidnam prohibet, quo minus aſſeramus in Baſilicæ area Fridericum a Conſtantia fuiſſe progenitum?

Et traditio quidem, cum ne tantillū quidem immutatur, ac euertitur, admittenda. & forte iuxta hoc dicendi genus dixit Tertull. *Tertul.* Traditio eſt nihil quæras amplius; cum a maioribus noſtris ibi

peperiſſe Conſtantiam tradatur, vbi hodierna luce fons ante ædem
maximam teſtis regiæ liberalitatis exiſtit. Traditionem certè con-
ſequitur & multorum teſtimonium, & auctorum auctoritas. Quid
,n. eo vel clarius dici poteſt, vel luculentius in proœmio capitulo-
Loco ſupra laudato. rum Regni Siciliæ literarum monimentis commendatum, de quo
ſupra; *Conſtantia quinquagenaria grauida facta, nullo credente Siculo,*
per totam mamillis diſcoopertis Siciliam migrabat lac ſtillantibus, tandem
ipſius Baſilicæ in publico apud Panormi cimiterium peperit, ne forte partum
In operæ de Hiſt. ætatũ mundi cum addit. Aeneæ pij papæ. *ſuppoſitum crederent Siculi, & Fridericum genuit.* Quid eo Beneuenu-
ſti Himolenſis dicendi genere vel ad rem aptius, vel præclarius? *Fri-*
dericus &c. natus ex Henrico ſexto, & Conſtantia ſorore Regis Siciliæ, quæ
cum antiqua eſſet ſub papilione Panormi in medio plateæ, vt tolleretur om-
nis ſuſpicio, in lucem edidit. Quid eo D. Antonini Archiepiſcopi vel
Loco ſupra laud. diſtinctius excogitari poteſt, vel explicatius? *Reuerſa igitur*, Con-
ſtantiam intellige, *in Siciliam grauida, cum multi dubitarent de vero*
eius conceptu, cum ita eſſet antiqua, ac propinqua partui, fecit papilionem
extendere in medio cuiuſdam plateæ Panormi, vt ſi qua mulier vellet ac-
cedere, & intrare papilionem, cum eſſet partitura, liberè intraret, vt tol-
leretur omnis ſuſpicio de vero eius partu. Natus ergo Fridericus ipſe ex
Moniali iam quinquagenaria. Quid deniquè eo vel illuſtrius, vel
Ex vocabulario iuris in fine. certe nobilius? *Natus fuit Fridericus in Ciuitate panormitana ex an-*
tiquiſſima muliere, quæ, ne crederetur partum eſſe ſuppoſitum, publicè in
medio palatij peperit. Audiendus itaquè Bergomenſis haud eſt, cum
eius ſententia (de Boccaccio nihil, cum is ad neutram inclinet par-
tem) præterquamquod ſingularis eſt, ac nullam facit fidem, pluri-
morum, grauiſſimorumquè ſit auctorum inimica ſententiæ; Et cum
hac in re nullæ extent publicæ tabulæ, nulli certi, firmiquè chara-
cteres, ſed conſonus ſcriptorum dumtaxat conſenſus habeatur, cõ-
ſentaneum eſt, vt eos ſequamur duces, qui vnanimi conſenſione
idem afferunt, idemquè probando confitentur.

Ex m. ſ. & antiq. aſſeruato apud D. Marianum de Caluellis. Huc accedit & illud, quod pænè me fugerat, elogium, quod cum
fuerit à viro erudito confectum, & graui non dubitandum certè eſt
quin id veritatem propius attingat. In Conſtantiæ ſepulchro ſcrip-
tum inuenies in æde panormitana maxima.

Cæſaris Henrici latet hic Conſtantia coniux
Vndeno luſtro hac platea rugoſa ſacerdos
Facta, dedit partu Fridericum Auguſta ſecundum.
Pro meritis ſacrata tenet ſic oſſa Panormus.

Iudicet ergo lector arbiter, an ea Bergomenſem ſefellerit opi-
nio, nec ne, qui profecto ſi legiſſet, quæ ceteri conſcripſere, ſen-

ten-

tentiam ſine dubitatione mutaſſet. Nec planè inconſtantiam eius iure quis argueret, cum doctiorum, prudentiorumque ſit cognitis, libratiſquè hinc, inde rationibus, quod D. Thomæ Aquinati in Theologicis, grauiſſimiſquè diſceptationibus vſuveniſſe certum eſt, ſententiam deponere, idque, quod mordicus, conſtanterquè propugnarunt, acriter impugnare.

Ceterum haud me latet Vrbem regiam Panormitanam poſſe ceterorum etiam Regum, ac Imperatorum ortu non immerito gloriari. Nam dempto Henrico ſexto Imperatore, ac Rogerio Comite Normanno iure poteſt affirmare ceteros eſſe ciues ſuos. De Rogerio .n. Rege primo, de quo ſuo loco, qui primus diadematis honore Panormi fuit affectus, quis eſt, qui dubitet, quin Panormi natus? ex aduentu .n. Rogerij in Siciliam Patris vſquè ad eius mortem duodeuiginti pænè interfluxerunt anni. nec quiſpiam eſt, qui aſſerat alibi a Rogerio Comite Rogerium Regem filium fuiſſe procreatum, nec Ciuitas vlla eſt, quæ ſuum dicat, ſuum repetat, ſuum eſſe confirmet. Inde ſi paulatim facto quodam gradu ad ceteros delabamur ex Rogerio primo Rege Rex Guilelmus cognomento malus, & Conſtantia Imperatrix. ecce tibi quod non ſolum Imperatorum aula, ſed Imperatorum cuna Panormus eſt. ex Guilelmo Guilelmus bonus; ex hoc Rex Tancredus nothus, qui, mortem obeunte Guilelmo, ſuperſtes triennium Siciliæ impetrauit; donec euocatus ex Germania Henricus Sextus Conſtantiam Monialem, & vt autumant plerique S. Saluatoris Abbatiſſam duxit in vxorem. Ex quo natus noſter, de quo ſupra, Fridericus, ex Fridericus Conradus, ac Mamfredus Reges; qui omnes iure panormi orti, ac panormitani ciues omnino dicendi. Nam (& in hoc quidem probando coniecturis vtendum) cum Reges ſedem ſuam in Regia panormitana Vrbe collocarint, & in eiuſdem luce verſati hic vixerint; nec planè aliud quid obſtat, quod oppoſitum vel ſuadeat, vel ſaltem innuat; commodius, ac rectius mihi videtur aſſerendum hoſce Reges, ac Imperatores hactenus recenſitos; alioſque, qui ad me adhuc legentem non peruenerint, Panormitanos Ciues eſſe nuncupandos. Appelletur itaquè Vrbs Panormitana Regum Patria, Imperatorum, ac Imperatricum cuna, Monarchorum aula. Patria quidem, cum Reges pariat, Cuna cum foueat, Aula, cum euehat.

Ex antiq. m. ſ. quæ aſſeruantur apud D. Marianum de Caluellis

CA-

CAPVT II.

De Regibus Panormi diademate donatis.

PAnormitanæ Vrbis maieſtas non minus ex Regibus Panormi ortis, quam ex Imperatoribus diademate donatis iure celebratur, iure ſuſpicitur, cum .n. & Siciliæ caput, & Regum Regia ſit a natura Panormus conſtituta, ab ſcriptorum annalibus decantata, & ab Regum, Imperatorumquè approbata monumentis, quod ſuum erat, natura conceſſit, contra vero quod in Regum voluntate ſitum, Reges, qua ſunt munificentia, elargiti. Naturæ itaquè beneficio Reges illa ſuſcepit, Regum munere Reges coronandi ſortita dignitatem. Quæ profecto quanta ſit gloria, quantaquè maieſtas ex tertio capite latius cognoſces. Ceterum illud de Regibus corona donatis iure inficias ire quis poſſit, quin Panormi plures regio fuerint diademate inſigniti? At conſiſte amabo te inquies. Eſt qui neget. Quonam is nixus fundamento? Valido, videlicet in figmento, vt aſſolet, ſuo. O rem egregiam. Hic planè, cum in panormitanam Remp. male ſit affectus; iure ne, an iniuria vel idem ipſe ſit arbiter, quicquid poteſt de illius dignitate incōdita, diſſonaquè oratione detrahere, detrahit quidē. Nec eius honeſto pudore ſuffunditur vultus, cum ſibi conſtet ſatis ſe quoties Panormitanæ maieſtati conatur officere, veritati officit. miror plane. Is itaq; in ea opinione verſatur vix vnū Fridericū ſecundū in toto Fazello ab Panormitano Archiepiſcopo coronatum. Videamus, an ea conſiſtat opinio, repetamuſquè paulò altius exordium, vt ex eo deinde neceſſaria conſequutio inferatur, & oppoſitæ opinionis falſitas luculentiſſimè deprehendatur. Dictum ſuperius eſt Panormitanos Claramontanorum arte circumuentos ita ſe in Martinum Regem habuiſſe, vt non mediocrem illi conflauerint iniuriam. Is vbi gubernacula Siciliæ tractanda ſuſcepit, rèpente è veſtigio Panormitanorum nomine legatos excepit, vt in panormitanos fraude deceptos iracūdiam omnem, odiumquè deponeret, & Regum more Panormum accederet, vt eo loci Regalibus inſulis ornaretur. Huiuſce rei veritas iam habes apud laudatos auctores loco ſupra laudato. eademquè ex ore ipſius Regis rem omnem breui orationis anfractu proponentis

Alb. pic. de antiq. iure Eccl. Sic. c. 24. ad calcem. partis ſecund.

ponentis excipitur. *Tandem*, ſic Rex habet, *Vrbs Panormitana depulſa tetroris Henrici de Claramonte caligine, ſtimulo naturali compulſa iugum tyrannicum abieciſſes, libertate adepta de nouo alios ſuos legitimos ambaxiatores ad noſtram ſerenitatem tranſmiſit, qui pro parte vniuerſitatis prædictæ eidem Serenitati capitula obtulerunt, ſuper quibus noſtras reſponſiones fecimus.* In quarto Capitulo. *Inter alia priuilegia Vrbis Panormitanæ, & Cathedralis Eccleſiæ dictæ Ciuitatis ſit confirmatum, approbatum, & ſi neceſſe eſt, denuo conceſſum, vt prædicti Sereniſſimi Rex, & Regina, & omnes alij eorum ſucceſſores ſequentes veſtigia eorum Sereniſſimorum prædeceſſorum debeant coronari, & recipere ſuum Sacrum diadema in eadem Ciuitate Panormi in loco ſolito, & conſueto; nihil ominus dictam coronationem recipere per manum Reuerendi Archiepiſcopi Panormitani, qui pro tempore erit, ſicut mos ſemper fuit, ex vi priuilegiorum dictæ Ciuitatis, & ad conſolationem dictæ Vrbis, & vniuerſitatis dignentur dicti Domini Regales exequi dictam coronationem. Placet Regijs maieſtatibus, quod coronatio Regalium fiat in Vrbe Panormi, pro vt fieri debet, & hactenus fuit conſuetum; quam coronationem dictæ Maieſtates celebrabunt quam citius poterunt ad totius Regni conſolationem.* Hactenus ille. Et hinc obiter ſcias velim id, quod a Ranzano docetur, quod ita profecto magnum eſt, vt & peculiarē gloriæ materiē vrbi panormitanæ ſuppeditet, & eorũ dicacitati ſilentiũ opportunus indicat, cũ autumēt, Regis priuilegio neſcio quo Meſſanę fuiſſe conceſſum honorem illum, qui ex Rege regio diademate Panormi inſignito proficiſcitur, a Panormitana Vrbe cum Meſſana communicari, communemq; coronationem haberi oportere. Ego ſtudium omne, operamque in hoc diſquirendo diplomate collocaui. atquè vt ingenuè fatear, oleum, atquè operam perdidi. Non inueni. Nec inuenere eruditiores viri. Hoc dumtaxat me inueniſſe autumo, quod teſtatur Ranzanus vir doctiſſimus, idemq; grauiſſimus auctor, cuius quidem auctoritas, vt alibi etiam dixi, non eſt ita facile vel refellenda, vel negligenda. *Arx*, inquit, *illa, quam ſupra docui in* *In lib. annalium tõ.* *Vrbis poſtrema parte, quæ occidentem ſpectat, ſita olim clariſſimorum Regum Siciliæ, atque Imperatorum palatium magnificè, ac ſplendidè extructum, in multis ſui partibus hetruſco marmore, auroque, ac gemmis eximiè exornatum. a partibus vero, quæ patent extrinſecus præalto muro, crebriſquè turribus munitiſſimus. Ciuitas ipſa in primis opulenta, ac nobilis, & populoſa, maiorumquè gloria clara; cumquè per tempora Normannorum Regum, quorum ſedes in ea vrbe per multos annos fuiſſe ſupra docui, multo in honore habita eſſet, eo quoque dignitatis titulo pollere eam Reges ipſi voluere, vt nemo in Sicilia, atquè in ea Italiæ parte, quod Nea-*

poli-

„ *politanum regnum nunc dicitur, iure, ac ritè regiam dignitatem conſequeretur, qui non Panormi regia corona more maiorum donaretur*. Hæc ille. Conſonat & Fazelus. *Ad quartum*, ait, *Angulum occiduum adicula eſt vetus D. Mariæ Incoronatæ Sacra, veteri Panormitano templo, quod Gualterius diruit, cohærens. In ea priſcos Siciliæ Reges vngi, ac regia inſigniri corona mos erat. Quod quidem a Rogerio Rogerij Siciliæ Co-*
„ *mitis filio initium cæpit, qui anno ſalutis* 1129. *cum Siciliam, Apuliam, Calabriam, & magnam lybiæ oræ partem poſſideret ſe indignum ratus tantum imperij ſub anguſto Ducatus, & Comitatus titulo continere, primus om-*
„ *nium Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ Rex appellari, ac regia corona Panormi hoc loco inſigniri ſe voluit; ſuamq; in ea vrbe, atque*
„ *futurorum Siciliæ Regum ſedem conſtituit; edixitquè, vt Siciliæ Reges, eiuſque Italiæ partis, quæ eo tempore Ducatus Apuliæ, & Principatus Ca-*
„ *puæ, & nondum Regni titulum habebat, Principes Panormi, & non alibi regio diademate inueſtirentur; vt eius diplomate dato Panormi anno ſalutis* 1129. *die* 15. *Maij conſtat*.

L.8 d.p.

Porro longè me Populorum acclamatio, Procerum, Dynaſtarumquè de Rege recens redimito lætitia digredientem reuocat, monetquè, vt Reges hic honore diadematis affectos percenſeam numerando; ſic .n. in regio veritatis ſolio ſita Panormitana Maieſtas non ſuſpiciatur modo, ſed ab vnoquoquè etiam mirumquantū percolatur. Et licet attentè Martini Regis orationem perpendenti ea veritas conſtet, volens tamen paream, ac lubens, ne Panormitanæ maieſtatis decus lateat neminem.

Ex m. ſ. antiq. penes D. Mariū de Caſtellis.

Lubet hic Regum breuiter hiſtoriam contexere, nedum innuere, ex antiquiſſimo m. ſ. depromptum, quod & Papyrus ætate conſumpta, & character ſuadet antiquior. ſic planè quod deſideratur perſpectum tibi erit, ac exploratum ſatis. Siquis autem ampliorem velit, eum conſulat iam hac de re typis excudentem opus, qui hanc ſibi prouinciam ſumma cum ſui nominis dignitate ſuſcepit.

Anno itaquè a Virginis Puerperio 1068. tres ex Normannia Guiſcardi Comitis filij ſeſe in Apuliam conferunt. Aliberto alteri, alteri Guilelmo, tertio deniquè Rogerio nomen. Armis vt primum Tarento, ſic dein pedetentim & Italia, & Brunduſio, & Apulia, & Capua, & Calabria vniuerſa ab Sarracenis oppreſſa trienniū potiuntur. Iam victores in noſtram traijciunt Siciliam, eamquè Sarracenis deuictis, ac funditus proſtratis in ſuam vndecim annorum interuallo ſubijciunt poteſtatem. quodq; ſibi iam vnanimes & vitæ perculis, & ſanguinis effuſione comparauerant, abſciderunt. Apulia quidem Aliberto, Guilelmo Capua, Calabria, & Sicilia ob-

Digitized by Google

obtigit Rogerio. Hinc dux ille, alter Princeps, tertius deniq; comes nominatur. Aliberto, & Guilelmo demortuis Apuliæ, & Capuæ Rogerius hæres, qui cum etiam anno 1101. diem obiret ſuum binos liberos ex Aloyſia Hieruſalem Regina ſuſceptos ſuperſtites reliquit: Simon Alter, alter Rogerius: eo denato bonorum omnium Rogerius hæres: Iam anno 1128. ſeu vt alijs placet 1129. Rogerius Comes Simonis frater primus omnium primiſ Panormi diadema ſuſcipit, & ab vnoquoquè Rex acclamatur, ſalutatur: anno vero ſecundo regni ſui tum Ciuitatem, cum Cephaludenſem conſtruxit Eccleſiam.

Hæc inter ſcribendum vir quidam religioſæ familiæ, ab ſpectatæ virtutis viro quodam ipſi chronicon traditum m. ſ. Fratris Maraldi Carthuſiani Cænobitæ, quod Proceres, Dynaſtas, Archiepiſcopos ad Regiam Rogerij dignitatem ſpectandam confluentes affert in medium, ſumma ad me cum celeritate Neapoli tranſmiſit. Vidi, legi, deſcripſi, atque id, cum in hunc locum percommodè cadat, adijciendũ integrum putaui, vt tanti Regis gloria, Reiq; publicæ panormitanæ decus magis, ac magis efflorere. Illud itaquè ſic habet.

Mortuo Guilelmo Apuliæ duce, & extincta prorſus linea Roberti Guiſcardi, Rogerius filius Comitis noſtri Eremi fundator, Ducatum Apuliæ occupauit; qua de cauſa a Pontifice fuit excommunicatus, & poſt reconciliationem cum Pontifice habitam per apoſtolicum diploma ei ducatum contulit. Itaquè ditionem habente Rogerio Apuliæ, Calabriæ, & Siciliæ, Sergium Ducem Neapolis in bello vicit, obtinuitq; etiam principatum Capuæ; & nihil faciens ducalem titulum, conſilio, & ſententia Satraporum, & Magiſtratus Regis titulo nuncupari voluit; ad cuius actus celebritatem quamplures fuerũt àuiti Archiepiſcopi, & Epiſcopi, varij Comites, & Milites; cũ quibus etiam Magiſter Radulphus a Crucifixo Eremi Magiſter voluit tantæ intereſſe ſolemnitati, & decurrente anno M. C. XXIX. Ind. VIII. Kal. Maij diſceſſit vna ſimul cum Epiſcopo Melitenſi, & Squillacino, & in nauigatione ob tempus, & pluuiam multa paſſi ſunt incommoda, tandem ad Ciuitatem Meſſanæ appulerunt, vbi ab illius Ciuitatis Epiſcopo mira cum charitate recepti fuerunt; poſt tertium quoque diem iter habuerunt Panormum verſus, vbi inuenerunt apparatus quamplures occaſione tantæ ſolemnitatis; & idibus Maij conſtituta die pro Rogerij coronatione comparauit ſuo in palatio indutus Regali veſtimento auro contexto, capite cooperto paruo

Ex Chron. m. ſ. ſol. Maraldi.

ſericeo bireto, catena aurea ad collum, multiplici gemmarum textura, variata, & equo reſidens ad Maiorem Eccleſiam magna prælatorum, & procerum ſimul equitantium cohorte ductus fuit, vbi a Clero ſummo cum honore receptus eſt. Erat quippe templũ preтioſiſſimo, ac nitidiſſimo apparatu exultum; ita vt intuentium oculos ſumma admiratione afficiebat, ibiquè tantus diuerſarum nationum concurſus fuit, vt vix ad Eccleſiã pateret aditus. factis aliquibus cæremonijs a Prælatis, tandem Beneuẽtanus, Capuanus, Salernitanus, & Panormitanus regale diadema varijs contextum gemmis Rogerij caput ornarunt, eiquè ſceptrum tradiderunt, & Regis titulo ab omnibus fuit acclamatus. & hymno dicto pro gratiarum actione, omni genere muſicorum; tubis, cytharis, & ſymphonijs (ipſis, & Rege equitantibus) aſſociatus fuit per vrbem, & ad Regiã ductus, quibus omnibus adfuere, Rogerius Archiepiſcopus beneuẽtanus, Phi-
„ lippus Archiepiſcopus Capuanus, Romualdus Archiepiſcopus Salernitanus, Petrus Archiepiſcopus Panormitanus, Angelus Ar-
» chiepiſcopus Barenſis, Verterandus Archiepiſcopus Tranẽſis, Arnulfus Archiepiſcopus Coſentinus, Ioannes Sanctæ Seuerinæ Archiepiſcopus, Gualterius Archiepiſcopus Tarentinus, Ioannes Cã-
» nenſis Epiſcopus; Hugo Meſſanæ Epiſcopus; Riccardus Caietæ Epiſcopus, Sigebertus Atinenſis Epiſcopus; Truſtinus Mazzarinus
» Epiſcopus, Petrus Raticllenſis Epiſcopus; Rolandus Epiſcopus Syracuſanus, Honorius Epiſcopus Troianus, Rogerius Epiſcopus Agrigentinus, Robertus Epiſcopus Auerſanus, Angerius Catanenſis Epiſcopus, Nicolaus Crotonenſis Epiſcopus. Adfuit etiam Epiſcopus Grentinus, Tropetanus locrenſis, Briſedianus, & Caſſanenſis, Raynaldus Calamontarius, Abbas Caſſinenſis, Vnfridus Abbas, Stephanus Abbas, Deſiderius Abbas, & Radulfus a Crucifixo Magiſter Eremi. Ad fuerunt quoque Goffridus loritellus Comes Catanzarij, Riccardus Dux Caietæ, Ammianus Regis Contadi legatus, Rogerius Culchebret Comes Arenæ, Canzolinus Rogerij Cancellarius, Nicolaus Rogerij Prothonotarius, Anſelmus Piperio Comes, Ranulphus Comes, Tancredus Filangerius, Guillelmus Culchebret de Arenis, Hugo de Claramonte, Rogerius Aucnaculo, Goffredus Altauilla, Hugo Gaffreo, Fulco Caracenſis, Vnfridus Bonellus, Petrus de Montorio, quamplures alij milites, & innumerus populus. Vita functo Honorio Pontifice in Paſtorem vniuerſalem fuit ad lectus Gregorius Diaconus Cardinalis, dictus Innocentius II. qui noluit hanc coronationem pontificio confirmare diplomate, & quoniam aduerſus

In-

Innocentium,Petrus Cardinalis ſchiſmate fuit in Pontificem creatus,dictus Anachetus II.Rogerius ad hoc fuit priuilegio confirmatus, qui multa multis conceſſit,& Magiſter Rodulphus obtinuit cōfirmationem gratiarum a Rogerio Comite eius Patre conceſſarum. Hactenus Chronicon.

Ego quidem, vt rem ingenuè fatear mi lector, fateor certe mira me triumphaſſe lætitia, atque incredibili exultaſſe gaudio,vbi ſumpſi chronicon in manus,vbi legi,vbi vidi plura in eo diſſeminata,ac ſparſa tum in Cardinali Baronio,tum in Pontificis Innocentij II. diplomate,tum denique in Alexandro Cæleſtino Abbate,dequo Vindicata Veritas Panormitana mihi ſcripta, ac Venetijs, mihi typis impreſſa iam meminit, qui quidem Abbas cum conſulentium Dynaſtarum, Procerum, ceterorumq; ſententiam referret, vt tendem depoſito Ducis titulo regium regiæ dignitatis gradum Rogerius aſcenderet, ſic ait. *Vt ipſe,qui tot Prouincijs Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ, ceteriſquè regionibus,quæ penè Romam vſquè habentur,Domino cooperante dominabatur,nequaquam vti Ducalis,ſed Regij illuſtrari culminis honore deberet; qui etiam addebant, quod regni ipſius principium, & Caput Panormus Siciliæ Metropolis fieri deceret, quæ olim ſub priſcis temporibus ſuper hanc ipſam Prouinciam Reges nonnullos habuiſſe traditur, quæ poſtea pluribus euolutis annis,occulto Dei diſponente iudicio, nunc vſquè ſine Regibus manſit*. Et paulo poſt. *Nam ſi regni ſolium, ſic probatiſſimi quiquè,ac Primates inquiebant, in eadem quondam Ciuitate ad regendum tantum Siciliam certum eſt extitiſſe, & nunc ad ipſum per longum tempus defeciſſe videtur,valde dignum,& iuſtum, vt in capite Rogerij diademate poſito regnum ipſum non ſolum ibi modo reſtituatur, ſed in ceteras etiam regiones, quibus dominari cernitur, dilatari debeat*. Hæc ille. Plura hic habes, quæ ſuis ſunt libranda momentis, at ſuo loco ſcilicet cum tertio libro de Primatu vrbis differetur: ad Rogerium redeamus.

Tom.12. ad annum 1126.f. 174.
Inn. Pont. in ſuo dipl.
Alex. Abbas lib. 2. de reb. geſtis Reg. Sicil. Regis. f. 107.

Rogerius itaque anno 1130. rurſus tum efflagitante populo,tum ſuadentibus Dynaſtis regio diademate inſignitur. Vin' diem. docet & Alexander Abbas, & Falconis Beneuentani chronicon. *Anno igitur ipſo prædictus Anacletus Cardinalem ſuum, Comitem nomine ad Ducem illum direxit,quem die Natiuitatis Domini in Ciuitate Palermitana in Regem coronauit. Princeps vero Robertus Capuanus coronam in capite eius poſuit*. Id ex Chronicon, Nequè verò paſſus eſt, fortuna ſibi obſecundante, Rogerius Regis Siciliæ dumtaxat nomine decorari; progreſſus quidem vlterius: voluit etiam vt Italiæ Rex communi omnium ore, omniumquè ſuffragijs & vocaretur, & habere-

tur. In ære campano characteres inſcripti, quod Guza communiori vocabulo Panormitani vocant, id luculentiſſime vel teſtantur, vel profitentur. In eo ſic reperies. *Anno ab Incarnatione 1136. Ind. 14. fuſa Panormi, Rogerius Siciliæ, Italiæque Rex Magni Comitis Rogerij filius me dextera Bionis fundi, ac D. Mariæ dicari juſſit.*

Verum cum meum certe non ſit Regum hiſtoriam, ſed eos ſolum qui regium Panormi diadema ſuſcepere, vel deſcribere, vel proſequi, ab inſtituto reuocor meo. Iam eorum Chronologia lucem paulatim intuetur, itaque intuetur, vt rebus plurimis multiplici varietate, ac difficultate irretitis viri induſtrij, ac naui opera lucem ferat. E vita igitur anno 1154. 26. Feb. Rogerius exceſſit, qui Guilelmum filium ita corruptum, ac deprauatum moribus, vt iure malus vocaretur, ac Conſtantiam filiam ſuperſtitem reliquit. Hic itaque vel viuente, ſed annuente Patre, Panormi ab Ioanne de Caluellis corona donatur. Rex ſic habet. Sanctam itaquè Panormitanam Eccleſiam, quā ex generali voto diuinæ religionis intuitu amplectimur, & quadā ſpeciali prærogatiua infra noſtri pectoris clauſtra præcipua dilectione geſtamus, tum quia & Regij diadematis noſtri primitias in ipſa, & ab ipſa ſuſcepimus. &c. Datum in Ciuitate Meſſanæ per manus Maionis magni Admirati Admiratorum anno dominicæ Incarnationis M.C.LVIIII. menſe Iunio VII. Ind. De hoc late Geruaſius Tornacæus Sueſſionenſis. eum conſule.

Ex lit. dat. Meſſ. 1164 menſe Iun. 7. Indict.

In hiſt. Hugon. fal.

Guilelmo primo demortuo 1173. Guilelmus II. filius cognomēto bonus Panormi ab Mamfredo de Caluellis 1176. diademate inſignitur, huiuſce imperio Montis Regalis templum toto orbe celeberrimum extructum, ac diuino annuente numine quicquid auri, argentiquè eius humi abdiderat Pater inuentum. Guilelmi hodierna luce cadauer iacet in regia Montis Regalis æde maxima, quod in marmoreo conditum tumulo ab Ludouico de Torres Archiepiſcopo, ac demum S. R. E. Cardinali excitato hac inſcriptione celebratur.

Guilelmo II. cognomento bono Regi Siciliæ, qui vixit ann. 46. templum hoc Virgini Dei Genitrici ſtatuit, Cœnobium illi coniunctum extruxit, magnificentiſſimis donis, & vectigalibus ditauit, Montem Regalē a Lucio III. Pont. Max. Metropolim conſtituendam curauit. Siciliā tributis leuauit, Pacis, ac iuſtitiæ cultor fuit. Vt iuſtiſſima, ſic ex ſententia ſemper bella confecit. Sanctam Sedem apoſtolicam contra eius hoſtes omni ope, & conſilio iuuit. Obijt anno ſal.

∞. CXXCIX.

Poſt

Poſt hunc regni Siciliæ ſceptrum, cum amplius ex ſuperioribus Regibus proles regia non exiſteret, ſumpſit Tancredus ex Simeone de Caluellis quamuis natus ex Pellice, cui iure ſucceſſit Henricus, qui anno 1186. ex Andrea de Caluellis in Panormi Cathedrali templo regium diadema ſuſcepit. Id ex eius diplomate iam habes. *Nos autem attendentes deuotionem dilecti filij noſtri Bartholomæi venerabilis Panormit. Archiepiſcopi, & omnium Canonicorum Panormitanæ Eccleſiæ; conſiderantes etiam dignitatem, & prærogatiuam ipſius Eccl. panormitanæ, quæ ſedes eſt, & caput Regni noſtri Siciliæ, & in qua ipſius regni coronam primò portauimus, vna cum dilecta Conſorte noſtra Conſtantia tarenos viginti ſeptem mille, & ducentos ſingulo anno ſuper dohana regia in augmentum præbendarum concedimus. Datum Pan. per manum Alberti Imperialis aulæ Prothonotarij 3. Idus Ian. 1195. Ind. 14.* Ex dip. dat. Pan. 1195 menſe Iun. Ind. 14.

Satis ſcio, vt Baronius teſtatur, eum primum appuliſſe Meſſanam, ibiquè ſummo cum honore ſuſceptum; vt tamen diademate inſigniretur, Panormum iter inſtituit, ac mutuis gratulationibus, atquè colloquijs cum Panormitanis Proceribus vltro, citroquè habitis corona donatus; vt oſtenderet eam dignitatem, & gloriam Regiæ Panormitanæ Vrbi, ex qua ſuo iure euocabatur, deferendam. Qui plura de Henrico ardet cupiditate cognoſcendi legat Arnoldum lib. quinto, cap. ſecundo. Tom. 12. f. 373.

Ex Henrico, & ex Conſtantia Moniali, de qua ſupra diximus ſatis, ortus Fredericus, qui cum quartum agitaret annum orbatus eſt Patre, ſeptimumquè attingens Siciliæ ſceptro ex Simeone de Caluellis exornatus. Duxit in vxorem Iſabellam Filiam Ioannis Regis Hieruſalem, indequè Rex Hieruſalem appellatus. Ex ea Henricum, & Conradum ſuſcepit. Et ſicut nihil eſt, cur dubites, quin hic Panormi ante Baſilicam ſit ortus, ita etiam ſit Panormi diademate inſignitus. teſtis locuplès eſt idem ipſi Imperator. *In nomine Dei & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti Amen. Fridericus diuina fauente clementia Rex Siciliæ &c. Habentes quoquè præ oculis, quod in ipſa Eccleſia Panormitana ſacram vnctionem, & regium ſuſcepimus diadema, quia etiam ſicut ipſa Eccleſia prima eſt inter omnes Eccleſias Regni noſtri & excellentia dignitatis ſuæ ceteris Eccleſijs præeminet, ſic diuitijs debet excedere vniuerſas &c. Data in Vrbe felici Pan. anno domin. Incar. 1200. x. Ian. Ind. 14.* & alibi. Ex prio. dato Pan. an. 1200.

In nomine Sanctæ, & indiuiduæ Trinitatis. Fredericus Secundus diuina fauente clementia Romanorum Rex ſemper Auguſtus, & Rex Siciliæ &c. Inde eſt, quod nos attendentes qualiter venerabilis, & veneranda Sacroſancta Panormitana Eccleſia, quæ caput eſt; & ſedes regni noſtri & Ex dip. dato apud Auguſt. 1215.

anti-

antiquitate ſit nobilis & dignitate, & ſpeciali prærogatiua inter omnes alias regni noſtri Eccleſias prima, & merito principalis, quia tamen multa perſecutione vallata non modicam ſui iuris iniuriam patitur, ne noſtro felici tempore, quod paſſa eſt hactenus patiatur; conſiderantes quod in ea ſanctam vnctionem, & regium ſuſcepimus diadema &c. Acta ſunt hæc anno dominicæ Incar. 1215. *quarto nonas Apr. Ind.* 3. *apud Auguſtam.* & alibi.

Ex dip. dat. Pan. 1233 *Fredericus Secundus &c. Cum felix Ciuitas noſtra Panormitana, in qua educati ſumus, & regium ſuſcepimus diadema, prima regni noſtri ſedes exiſtat, & a progenitoribus noſtris priſcis regibus multis approbatis conſuetudinibus fuerit approbata* &c. Dat. Pan. die 12. Oct. 1237. 7. Ind.

Friderico itaque iam animam agenti teſtamentum conditur, ex quo Siciliæ, ac totius hæres imperij Conradus filius conſtituitur. *Conradum*, inquit, ſi *decedere contigerit ſine liberis, ei ſuccedat Henricus Filius noſter, quo defuncto ſine liberis, ſuccedat Mamfredus filius noſter. Conrado autem manente in Alemania, vel alibi extra regnum; ſtatuimus prædictum Mamfredum Baiulum dicti Conradi in Italia, & ſpecialiter in regno Siciliæ. Succeſſit itaq; imperio Conradus, qui Conradinum, ſeu Conradum II. Ex Margarita Leopoldi Auſtriæ Ducis filia ſuſcepit; quiquè nihil Innocentij pontificio anathematis fulmine perterritus ad Siculos literas exarantis, ne alteri, quam Romani Pontificis dicto eſſent audientes, veneno confectus exceſſit è vita. Eius cadauer in mamertinam ædem maximam iam elatum, antequam terræ mandaretur, fato neſcio quo, ſeu ſatius diuino diſponente numine, ab excitatis ignibus abſumptum.* rem omnem id diſtichon aperit eius tumulo inſcriptum.

Carol. Sigon. in hiſ. de regno Ital. l. 18. Maurol. lib. 2. f. 119 Baron. ann. 1251. n. 1.

Georg. Gual.

Imperio præſtans forma, Conradus, & armis,
Pro meritis cineres dat tibi, Zancla, ſuos.

Conradini igitur nomine Mamfredus Siculã prouinciam ſuſcepit adminiſtrandam; de quo quidem cum fama percrebuiſſet iam mortem cum vita commutaſſe; Mamfredus, qui regnum affectabat, plura pluribus beneuolentiæ ſignificationibus oppida occupauit. Euocatus a Pontifice, renuit. iuſta ratione commotus ille Mamfredum ab Eccleſiæ Societate diremit, monuitquè tum Vicarium, tum Ciuitatis Mamertinæ populum Mamfredi ſectatorem, vt ſe ſe Romanæ Eccleſiæ ſubiectos & recordarentur, & profiterentur. tandem cum hic in gratiam redijſſet cum Pontifice, & Siculum, & regnum neapolitanum accepit. ſed ad inſtitutum.

Baron. an. 1251. nu. 210.

An-

Anno itaque 1258. Mamfredus Panormi coronatur 10. Auguſti Ind. 1. Conſtat ex eius diplomate. *Dum, inquit, Reges Siciliæ, & Imperatores progenitores noſtri in panormitana Eccleſia honoris excellentis inſignia in vita conſueuerunt recipere, & poſt fata quieſcere in Domino dormientes, vbi etiam cæleſti præſidio clarum feliciter ſuſcepimus diadema* &c. ſatis ſcio diuerſis in hiſtoriæ ſuæ locis affirmare Fazelum a Mamfredo fuiſſe regium diadema ſuſceptum anno 1256. ſed reuera ex errore id aſſerit, cum ex m. ſ. antiquiſſimis penes me aſſeruatis, & ex alijs etiam diplomatibus diligentiſſimè perlectis deduco fuiſſe, vt dixi, anno 1258. regia corona inſignitum. Præterquam quod literæ illæ ab eodem Mamfredo datæ 1258. 26. Aprilis. Ind. p. ſatis id apertè demonſtrant, in quibus ſe Conradi ſecundi Regis Siciliæ Baiulum profitetur. Non id ergo temporis, vt Fazelus opinatur, ſalutatus eſt Rex. Verum vt omittam commiſſa inter Mamfredum, & Carolum Andegauiæ Ducem Sancti Ludouici Gallorum Regis fratrem, ac inter Conradinum, eumdemquè Carolum prælia, vt omittam Gallorum internecionem omnium pænè monumentis exaratam, qua de ſcatent libri, cum id inſtituti, ac probationis meæ ratio non poſtulet, ad Regem Aragoniæ Petrum deuenio, qui, cum Panormum appuliſſet, Panormi 30. Auguſti 1282. ab Cephaludēſi Epiſcopo, cum apud Pontificem Panormitanus Archiepiſcopus legationem obiret, regijs inſignibus decoratur. Huiuſce rei extat vel hodierna luce veſtigium in ædiculæ S. Mariæ Incoronatę valuis, in qua Reges regium de more diadema ſuſciperent. Ibi Petrum genibus innixum, Conſtantiam vxorem, Præſules, ac Dynaſtas adumbratos intuearis. atque hanc inſcriptionem leges.

Ex dip. dat. Pan. eodē anno die ix. Auguſti.

Dec. 1. l. 8. ſ. 178. & dec. 2. l. 8. c. 3.

Ex Ant. Chron. p. 3. c. 4. ti. 66. Suritæ in annal. Carnil. ſ. 67.

Hic Regi corona datur,
Filia Mamfredi Regis Conſtantia Petro,
Hic ſua Conſorti regia ſceptra dedit.

Sponſus, vt eſt templi Deus, iſque homo Virgine natus,
Sic Aquilæ geminum cernis ineſſe caput.

Cum is Diuorum altrix Regum, & Regia ſedes,
Es Regni merito dicta Panorme caput.

Hunc anno 1286. 2. Feb. 14. Ind. ſequutus Rex Iacobus de Aragona, qui a Petro, & Conſtantia matre procreatus ex Roberto de Caluellis regio Panormi diademate donatur. Plures hic victorias

terra,

Digitized by Google

terra, mariquè conſequutus. Melitæ primam. Neapoli alteram. Tertiam, cum Carolum, & Caroli Regis filium profligauit, ac vicit, ac vtrumquè captiuum duxit in triumpho. Demum Auguſtæ vltimam, quæ Reginaldum Danellum nobilitate, ac virtute præſtantem captum vidit. Autumat Surita, ac Iacobum de Aragonia Mamfredi Aui inſignibus, Aquila ſcilicet alas explicante vti voluiſſe. Ex huiuſce quidem liberalitate Eccleſia Panormitana multiplex, nec vulgare conſequuta beneficium. Hiſtorias conſule.

Sur. in indic. regum Aragon. lib. 2.

Anno 1296. Fredericus tertius Iacobi frater Panormi ab Archiepiſcopo Panormitano in æde maxima regijs inſignitur inſignibus. Haud me latet a pleriſquè Hiſtoricis hunc ſecundum, non tertium appellari. Verum, ni me mea forte fallat opinio, errant, niſi velint Fredericos omnes ſecundos nominare. Sed non recte, cum de regibus diſtincta, ac enucleata ſemper ſit habenda cognitio. Ceterum ſic oſtenditur hunc tertium, non ſecundum eſſe dicendum. Fredericus .n. Secundus ex Henrico VI. Hic vero, de quo agitur, ex Aragoniæ Petro Rege ortus. obijt ille apud Firenzolam in Apulia 1250. hic apud Paternionem in Sicilia 1336. Ille in Metropolitana Panormi.

Ex lib. capit. regni de morte Freder. Secund.

Ex elogio in eius tumulo inſcripto cõſtat.

Qui mare, qui terras, populos, & regna ſubegit,
Cæſareum fregit ſubito mors improba nomen:
Sic iacet, vt cernis Fridericus in orbe Secundus,
Nunc lapis hic totus cui mundus paruit arcet.

Vixit an. 57. Imper. an. 32. obijt 1250. anno eius Imperij 33. Regni Hieruſalem 28. & Regni Siciliæ 51.

Hic denique in Catanenſi Eccleſia ſepelitur.

Rex Fridericus.

D. O. M.

Fridericus III. Rex, Ioannes eius filius,
Ludouicus Friderici III. frater, & heres
Maria eiuſdem Friderici Coniux, Fridericus
quoque Infans Martini Primi, & Mariæ
Reginæ filius hoc vnico conduntur tumulo.

De hoc itaque Friderico Tertio Panormi coronato extant eius lite-

Digitized by Google

literæ, quæ licet ab alijs de Friderico Secundo afferantur, mihi tamen rectius de tertio proponuntur. *Conſiderantes*, inquit, *felicem Panormitanam vrbem, quam progenitores noſtri diuæ memoriæ tamquam amænitate naturali conſpicuam felicitate, ac fideli deuotione pollentem in Regni caput, & merito eligere decreuerunt* &c. *Dat. in fel. vrbe Pan.* 1325. *menſe Ian.* 7. 9. *Indictionis* & alibi ſic habet. *Fredericus diuina fauente clementia Rex Siciliæ &c. Eccleſia tamen Panormitana vtpote ſpecialis mater noſtra benignius munificentiæ noſtræ debet incrementa cognoſcere, quanto vicinius ceteris noſter oculus intuetur, & noſtræ maieſtatis præſentia frequentius illuſtratur &c. Dat. in Ciuitate Meſſanæ. XI. Apr.* 14. *Ind.* Cuius quidem diplomatis verba illa ſuo ſunt pondere pendenda (*vtpotè ſpecialis Mater noſtra Eccleſia Panormitana*) quaſi Rex ediſſerat, vel ea certè ratione præcipuam matrem appellamus Panormitanam Eccleſiam, tum quia nos ſacro fonte luſtrauit, cuius beneficio ius regni cæleſtis adepti; tum etiam quia ſacro inunxit nos oleo, coronaquè donauit, cuius munere nos Rex Siciliæ ſalutamur. *Abbas D. Rocch. Pirri in Cronol. Reg. Sicil. f. 25. Ex priuile. Vrb.*

Anno 1321. Petrus II. quem Regina Eleonora 14. Iulij Mercurij die 1302. in ipſo portus ore progenuit, regia corona Panormi de more decoratur. Extant & ſcriptorum, & Hiſtoricorum teſtimonia, ſed alium ego teſtem nolo, quam Regem ipſum in ſuo diplomate ſic loquentem. *Faz. d. 1. l. 8. Branc. f. 24.*

Petrus Secundus Dei gratia Rex Siciliæ &c. Si Panormitanam Vrbem felicitatis titulo ſuæ fidelitatis merito inſignitam, in qua prædeceſſorum noſtrorum ſedes, & glorioſa cunabula claruerunt; ipſi prædeceſſores noſtri Reges, & Principes Priuilegijs, immunitatibus, & gratijs plurimis decorarunt. Nos etiam qui Dei nutu ab illis Regibus, atquè Principibus originem trahimus, atquè in eadem Vrbe ortum habuimus & ſceptrum regni ſuſcepimus &c. Ex priu. dat. pan. 15 Dec. 1342.

Anno 1342. Ludouicus Petri II. filius Panormi in Regem vngitur, atquè vt Rex ſalutatur. huiuſce veritatis teſtis locuples ipſe eſt. *Noua*, ait, *felicis noſtræ coronationis feſtiuitas, & ad regium faſtigium noſtra noua elatio glorioſa merito nos inuitat (quamquam etiam hoc noſtræ clementiæ ſit innatum) vt nouas gratias, atq; præmia cunctis noſtris fidelibus, & præſertim benemeritis conferamus* &c.

Anno 1391. Martinus Rex XIX. de quo iam ſupra, Panormi coronatur. Id ita innuit Fazelus, vt probet. Sed ex reſponſione ad Panormitanos reddita liquet ſatis. *Placet*, inquit Rex, *Regijs Maieſtatibus, quod coronatio Regalium fiat in Vrbe, Panor-* *Dec. p. l. 8.*

Digitized by Google

mi, pro vt fieri debet, & hactenus fuit conſuetum, quam coronationem dictæ maieſtates celebrabunt quam citius poterunt ad totius regni conſolationem. Cum igitur nihil ſit, quod huic Regis voluntati refragetur, quidnam obſtat, quominus Fazeli ſententiam ſequamur? Ita vero Panormum martinus habuit in delicijs, vt eam miro honore ſemper affecerit, ſuiſq; in literis de panormitana Vrbe quid non magnificum, quid non magnum, quid non regium exararit? Eue tibi illæ Panormi datæ.

1391. 15. Iuly. ex libro Proto. f. 204. *Martinus Maria, & infans Martinus. Quoniam decet Panormitanam Vrbem tamquam Metropolim multis naturæ felicitatibus, priuilegijs, & largitionibus inſignitam, quam in ſedem eorum, & regni caput dicti Reges, & Principes elegerunt, vndiquè ad ipſius Vrbis delicias concurrentibus exteris, & aliarum Ciuitatum, terrarum, locorumquè incolis, eos ſolitum eſt benignè ſuſcipere, & noua Ciuium multitudine dilatari* &c. Hactenus Rex.

Anno demum 1409. Martinus ſecundus Martini, de quo hactenus, Pater, ad quem Aragoniæ regnum ex mortuorum regum conſanguinitate peruenerat, Siciliæ regnum ſuæ ſtatuit poteſtati; vltimus Regum fuit, qui Panormi regio diademate inſigniretur. *Faz. dec. 1. lib. 8.*

Dices quorſum hæc? Vt videlicet ab vnoquoquè noſcatur non vnum dumtaxat, ſed plures ab Archiepiſcopo Panormitano Reges regio fuiſſe diademate donatos. Et licet oppoſitum, vt dixi, hiſce verbis affirmet Albertus Piccolus (*vix vnum Federicum Secundum ab Panormitano*, ſcilicet Archiepiſcopo, *coronatum in toto Fazelo reperies*) tamen ſi ſcriptorum fuiſſet iſte naturam, non inuidi ingenium imitatus, profectò id ſcribendi genus contra ius, faſque non vſurpaſſet. Quid enim ſibi vult, mi Alberte, decreta illa Populi Panormitani ad Martinum Regem Decimonono ſupplicatio? *Inter alia priuilegia Vrbis Panormitanæ, & Cathedralis Eccleſiæ dictæ Ciuitatis ſit confirmatum, approbatum, & (ſi neceſſe eſt) denuo conceſſum, vt prædicti Sereniſſimi Rex, & Regina, & omnes alij eorum ſucceſſores ſequentes veſtigia eorum Sereniſſimorum Prædeceſſorum debeant coronari, & recipere ſuum ſacrum diadema in eadem Ciuitate Panormi in loco ſolito, & conſueto; nihilominus dictam coronationem recipere per manum Reuerendi Archiepiſcopi Panormitani, qui pro tempore erit, ſicut mos ſemper fuit ex vi priuilegiorum dictæ Ciuitatis, & ad conſolationem dictæ Vrbis, & Vniuerſitatis dignentur dicti domini regales exequi dictam coronationem.* *Loco ſupra laudato.*

Quid-

Quidnam itidem ſibi vult tam liberalis,ac explorata Regis reſpõſio? *Placet regijs maieſtatibus, quod coronatio regalium fiat in Vrbe Panormi, prout fieri debet, & hactenus fuit conſuetum; quam coronationem dicta maieſtates celebrabant quam citius poterunt ad totius regni conſolationem.* Quid,inquam ſibi vult, Alberte,& huiuſcemodi ſuplicatio, itidemquè & reſponſio?niſi certè id,quod negas? Præterquãquod vel idem ipſe Fazelus,qui totus,vt opinare,tuus eſt,meus, meus,inquam,eſt, qui, cum habuiſſet de Martino XIX. Rege ſermonem affirmat,hunc, ſedatis iam Claramontanorum tumultibus, aduolaſſe Panormum,Panormi coronam regiam de more ſuſcepiſſe. Si.n.eã de more ſuſcepit, ab Archiepiſcopo illi impoſitam Panormitano fuiſſe intelligendus eſt Fazelus; niſi forte velis in vnaquaque Regis coronatione Archiepiſcopum Panormitanum coronantem nominari,quæ ſanè aſſertio tum hiſtoriæ leges oppugnat, tum doctrinam profitentes expugnat viros. *L.p. de. 8.*

PANORMVS itaquè lætitia exultet, ac geſtiat tantam Regum gloriam ita propriam ac ſuam eſſe, vt partem aliquam noluerint cũ ceteris Siciliæ ciuitatibus Reges communicare. extant Regum literæ non fictitiæ, non corruptæ, & ab Bonfilio allatæ licet non integræ. Ad Martinum Martini Ducis montis Albi filium, ac Mariam Coniuges Panormum obſidentes Mamertinorum inſtituta legatio, qui Andreæ Claramontani Motycani Comitis defectione occaſionem nacti obnixè Regem obſecrarunt,vt Meſſanæ regijs inſignibus ornaretur, quamuis Bonfilius Siculæ ſcriptor hiſtoriæ, ductuſquè legibus ſuo ſibi marte perſcriptis id minimè fateatur, verecundeturquè contra omnes hiſtoriæ leges id non exſcribere, cum patriæ officiat ſuæ. Rex itaquè ſic reſpondit. *Nos ſicut ſcitis hanc noſtram felicem,verius infelicem Ciuitatem Panormi obſedimus, tenemus obſeſſam; & quia infidelis noſter Andreas de Claramonte cum aliquibus ſuis contra voluntatem noſtram detinuit, & nunc etiam detinet, & occupat &c. Placet regiæ maieſtati ſi Ciuitas Panormitana per vim armorum capiatur, Meſſana habeat dignitatem coronationis.* *P.p.hiſ.ſicil. lib.10. f.352.*

Verum iam Claramontanorum ſeditione ſedata Coronationis dignitas Panormo non receſſit; recte hic vulgatum illud cadit.

Inuida felici ſemper Meſſana Panormo,
Poſthac Alphonſo iudice, victa ſile.

Digitized by Google

CAPVT III.

De gloria, quam ex Regibus Panormi corona donatis Panormus aſſecuta.

ENim vero de panormitana maieſtate nihil hactenus dictum, quamuis de ea nonnihil hactenus à nobis fortaſſe conſcriptum, cum laudum ita ſit Panormitanæ Vrbis fæcunda Maieſtas, vt ex ea ſemper noua laudationum argumenta naſcantur. Et quidem ſi Panormitanæ Vrbi deſiderarentur cętera, quæ ad eius laudem amplificandam deſiderarentur, hæc profecto tam magna, tamquè ingens ex Regibus hic corona donatis profecta laus ad panormitanæ Vrbis laudes velut cumulus accederet. Quare de panormitana Vrbe tam ſingulari affecta beneficio, ac tam præclaro inſignita priuilegio, iure poſſumus mantuanum illud vſurpare.

Virg. Egl. primi. *Verum hæc tantum alias inter caput extulit vrbes,*
Quantum lenta ſolent inter viburna cupreſſi.

Atquè hæc non vulgaris videbitur eſſe Panormi laudatio, ſi ad ea, quæ ſubſcripſero, lector animum diligenter adiecerit. licet enim inter præclaras Panormi laudes, laus illa ſit omnino recenſenda, quæ ex Regibus Panormi ortis, educatiſquè proficiſcitur, id tamen laudationis genus primas habet, cum profecto Ciues ſibi Reges fortunæ obſecundantis aura pepererit, Reges vero hic corona donatos ex ipſa Regum electione ſuſceperit. Illam itaquè gloriam vrbi panormitanæ fortuna contulit, hanc Regum voluntas, ac Imperatorum electio procreauit.

Et certè quicquid fortuna confert, haud id gratulatione excipiendum. Magnum.n. non eſt, nec felicitatem parit, ait Ariſt. cum penes ipſam ſit, vel id ſeruare, vel demere. (L. de bon. for.)

Hor. *Fortuna nunquam perpetuò eſt bona.*

Cecinit lyricus. & rectè.

Sil. Ital. *. . . . , breuis eſt magni fortuna fauoris*

Hinc fortunam orbi inſidentem finxit antiquitas.

Tib. l. pri. *Verſantur celeri ſors leuis orbe rotæ.*

Et Menander.

Menan. *Quam varia res eſt, & erratilis fortuna.*

Vt

Digitized by Google

Vt ſatis apertè demonſtraret, bona omnia, a fortuna ſumma cum liberalitate collata, non magni æſtimanda. Qui enim nunc imperat, nunc paret, vt Darius, nunc eget, vt Beliſarius, & cæca illa cum ſit deprimendam effert, efferendumquè peſſundat.

Sed viden, ait Plautus, *fortuna humana fingit, arctatquè*
vt lubet,
Me, qui liber, fueram, ſeruum fecit, è ſummo infimum;
Qui impetrare inſueueram, nunc alterius imperio obſequi.

Plaut. in duob. capt.

O fortuna potens quam variabilis,
Tantum iuris atrox qua tibi vendicas,
Euertiſquè bonos, eligis improbos,
Nec ſeruare potes muneribus fidem,
Fortana immeritos auget honoribus,
Fortuna innocuos cladibus afficit,
Iuſtos illa viros pauperie grauat,
Indignos eadem diuitijs beat.

Virg. de fortuna.

Et poſt,

Nec quos clarificat, perpetuo fouet,
Nec quos deſeruit, perpetuo premit.

Id autem quod de fortuna dictum hic, eſt non minus egregiè, quã eleganter Sabellicus expreſſit. *Sapienter*, inquit, *feciſſe videri poſſunt, qui fortunam volucrem, cæcam, variamquè finxere. nihil certè hac vna (ſi quid illa eſt) inconſtantius, nihil magis variabile, nunc blanda, & indulgens, nunc ſæua, & infeſta, nec vllis infeſtius iraſcitur, quam quos indulgentiſſimè fouit; fitquè ex matre ſubito Nouerca, ex Nouerca mater, nec ſi quæratur cauſa, alia reddi poſſit, quam quod ita libeat, quodquè incerta ſint res humanæ*, hactenus ille. Fortuna itaquè cum rerum mortalium ſit moderatrix, quæquè ſuſque dequè mortales agat, qui ceteris vel præeſt, vel diuitijs afluit, tantam ſibi felicitatem non tribuat, cum non ex fortuna blandiente, ſed ex virtute dominante germana felicitas oriatur. Ea igitur dicenda vera gloria eſt, quam quis non fortunæ, ſed virtutis obſequio comparat ſibi. Si quid ergo dignitatis Vrbs Panormitana eſt ex natali Regum die confecuta, qua ea eſt prudentia, non id ſibi, ſed lenocinanti fortunæ tribuit ſuæ; quam verò ex Regibus hic diademate donatis comparauit, virtuti, ac felicitati ſuæ prorſus adſcribit. Haud .n. Reges, ac Imperatores hanc dumtaxat vnam inter cæteras Siciliæ Ciuitates elegiſſent, in qua ſolum regijs inſignibus ornarentur, niſi regiam loci præſtantiam, ac Imperatoriam Vrbis dignitatem cognouiſſent; quæ quidem adeo ingens viſa omnibus eſt, vt hic, & non

Sab. de ſub. mutatione fort. l. 7. c. 8.

alibi

Lib.8. dec. primæ. In pri. dato 1129. Pan.

alibi corona inſigniri ſit regio diplomate ſancitum. Fazelum conſule; qui de Rogerio ſic habet. *Primus*, inquit, *omnium Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ Rex appellari, ac regia corona Panormi hoc loco inſigniri ſe voluit, ſuamquè in ea Vrbe, atquè futurorum Siciliæ Regum ſedem conſtituit, vt Siciliæ Reges, eiuſquè Italiæ partis, quæ eo tempore Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, & nondum regni titulum habebat, Principes Panormi, & non alibi more Chriſtianorum eo loci regio diademate inueſtirentur*. hæc Fazelus. Secutus ſanè Rogerius eorum Principum, ac Dynaſtarum ſuadentium ſententiam, auctore Alexandro Cæleſtino Abbate, qui non ſolum ſe ſe tandem regio nomine colluſtraret, ſed vt regia ſe corona Panormi inſigniret. *Vt ipſe*, ait Abbas, *qui tot prouincijs Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ, ceteriſquè regionibus, quæ penè* Romam *vſquè habentur, Domino cooperante, dominabatur, nequaquam vti ducalis, ſed regij illuſtrari culminis honore deberet. quin etiam addebant, quod Regni ipſius principium, & caput Panormus Siciliæ Metropolis fieri deceret; quæ olim ſub priſcis temporibus ſuper hanc ipſam Prouinciam Reges nonnullos habuiſſe traditur, quæ poſtea pluribus euolutis annis, occulto Dei diſponente iudicio nunc vſquè ſine Regibus mãſit*. Hactenus ille. Verum.n. verò cum id forte Rogerio tantæ vrbis dignitati vel mediocre, vel impar viſum eſſet beneficium, induxit animum in eam omnes regiæ munificentiæ theſauros liberaliter effundere, vt ea Vrbs, quæ tanta in terrarum orbe gloria exornabatur, glorioſis etiam diplomatibus exornaretur, & glorioſiſſima Vrbium Vrbs communi ore celebraretur. Concilio.n. Principum, ceterorumquè Dynaſtarum conuocato ſanctum eſt, annuente, ac obſecundante Rogerio, vt non modo Panormus Siciliæ Metropolis, ſed Prouinciarum etiam omnium, ac nationum, quæ Rogerij dicto eſſent audientes, Metropolis haberentur. *Nam ſi regni ſolium*, aiunt ij, *in eadem quondam Ciuitate ad regendum tantum Siciliam certum eſt extitiſſe, & nunc ad ipſum per longum tempus defeciſſe videtur, valdè dignum, & iuſtum, vt in capite Rogerij diademate poſito, regnum ipſum non ſolum ibi modo reſtituatur, ſed in ceteras etiam regiones, quibus dominari cernitur, dilatari debeat*.

Lib.2. init. Lud. a Philippo Pan.

Abb. Cælc. loc. ſup. lau.

Hinc animaduertant omnes velim, quod ſi Vrbs Panormitana nulla quidem alia, quam certe hac vna laude floreret, ita quidem floreret, vt omnes regni Ciuitates vel incredibili gloria præſtantes longè, multumquè ſuperaret. Nequè.n. vulgaris laus eſt, quæ ex Regum ore proficiſcitur, quæ Regum voce ſancitur, quæ Regum auctoritate firmatur. adeo.n. de Panormitana Vrbe verba faciunt Reges, vt eam vnam ob regium diadema ſuſceptum in amore, ac

delitijs

Digitized by Google

delitijs habere fateantur, ac varijs inſignire priuilegijs, illuſtrare nominibus glorientur. Nequè hoc mirum planè videatur, quam .n. vnam Vrbem ad regium diadema in ea ſuſcipiendum vnanimi conſpiratione delegerunt, eamdem certè & diplomatibus honeſtare, & laudibus extollere iure quidem optimo voluerunt.

Sanctam, inquit Guilelmus Rex, *Panormitanam Eccleſiam, quam* Ex pri dat.
hoc generali voto diuinæ religionis intuitu amplectimur, & quadam ſpe- Meſſ.1159.
ciali prærogatiua intra noſtri pectoris clauſtra præcipua dilectione geſta- Mēſe Iun.
mus tum quia & regij diadematis noſtri primitias in ipſa, & ab ipſa ſu- VII. Ind.
ſcepimus. & alibi.

Et ſi vniuerſæ Regni noſtræ Eccleſiæ in iudicandis Clericis, & adulterijs coercendis priuilegio gaudeant principali. Venerabili tamen Panormita-
næ Eccleſiæ illud tanto clementius duximus indulgendum, quanto & in Ex pri dat.
Vrbe regia fundata dignoſcitur, in qua thronus, & ſolium noſtræ reſidet Pan. 14.
Maieſtatis, & quod eam quodam familiari affectu diligimus, & beneſi- Ap. 1. Ind.
ciorum noſtrorum exhibitione fouemus.

Omitto Ludouicum Siciliæ Regem, qui ex accepto Panormi Ex priuil.
diademate ita viſus exilire gaudio, vt noua ſibi comparata gloria 112. apud
nouis etiam Vrbem Panormitanam amplificare muneribus regia Brant.
quadam magnanimitate decreuerit. *Noua*, inquit, *felicis noſtræ coronationis feſtiuitas, & ad regium faſtigium noſtra noua elatio glorioſa meritò nos inuitat, (quamquam etiam hoc noſtræ clementiæ ſit innatum) vt nouas gratias, atquè præmia cunctis noſtris fidelibus, & præſertim benemeritis conferamus.* Taceo Fredericum tertium, qui acceptæ haud immemor coronæ ſic locupletandam Eccleſiam Panormitanam, ſic laudibus efferendam Vrbem putat, vt nihil locupletius ſuſpiciatur, nihil celebrius prædicetur, nihil dignius in toto terrarum orbe
videatur. *Eccleſia*, ait, *Panormitana, vtpotè ſpecialis Mater noſtra be-* Ex pri. dat.
nignius munificentiæ noſtræ debet incrementa cognoſcere, quanto vicinius Meſſ.1280
ceteris noſter oculus intuetur, & noſtræ maieſtatis præſentia gaudet, fre- 11. Apr.
quentius illuſtratur. &c. Sileo demum Henricum VI. Romanorum 14. Ind.
Imperatorem, ac Siciliæ Regem, qui ob comparatam ſuſcepti diadematis dignitatem digniſſima, veriſſimaquè nomenclatura Panormitanam Vrbem gratus illuſtrauit, vt ea, quæ Regibus hic corona donatis, ac inpoſterum in hac dumtaxat Vrbis luce donandis gloriabatur, ſemper etiam vt Vrbs ſolum regia regio nomine glo-
riaretur. *Inde*, ſic habet, *eſt, quod nos attendentes deuotionem dilecti* Ex pri. dat.
fidelis noſtri Bartholomæi venerabilis Panormitani Archiepiſcopi, & om- Pan. 1191
nium Canonicorum Panormitanæ Eccleſiæ, conſiderantes etiam dignita- Ind. 14.
tem ac prærogatiuam ipſius Eccleſiæ Panormitanæ, quæ ſedes, & caput eſt

regni

regni noſtri Siciliæ, & in qua ipſius regni coronam primo portauimus.

Triumphet itaquè Vrbs Panormitana & hac tam magna, tamq; inaudita dignitate glorietur, cum inter ceteras regni Ciuitates hoc dignitatis genere ſola præcellat, cum ſola tantis Regum prærogatiuis, ac tantis Imperatorum encomijs inſigniatur, amplificetur, exornetur. Eo quidem maior, eo præclarior, eo mirabilior eſt gloria, quo quidem ex ea nulla ciuitas poteſt partem aliquam excerpere. Tota, tota, quanta, quanta eſt, quæ quidem maxima eſt, tota inquam eſt Panorme tua; quam profectò tibi non lenocinans fortuna conceſſit, ſed tua tibi virtus, tua beatitudo, ac felicitas adſcripſit.

CAPVT IV.

De priuilegijs Vrbi Panormitanæ conceſſis.

NON hic priuilegia fingimus, non vana prædicamus, non priuilegio priuilegium opponimus. Ita ſcribimus, vt ex primæua papyro exſcribamus. Vidimus, omnia, omnia legimus, ſed omnia in hunc locum transferenda non duximus. delectus eſt habitus. nobiliora proponentur, quamuis cetera nobiliſſima. Proponentur quidem pauca. quæ videlicet Fredericus Imperator II. quæ Conradus, quæ Mamfredus, quæ Iacobus, quæ Fredericus III. pronepos Frederici II. ac Corradi nepos. Quæ Petrus, quæ Ludouicus, quæ Martinus, & Maria Regina, quæ Alphonſus, quæ Carolus V. Imperator, quæ Ioannes, quæ denique Philippus II. Siciliæ Reges auguſtiſſimi Panormitano Senatui, Vrbiquè conceſſerunt. In hiſce Regum diplomatibus laudandis Alphabeticus ordo ſeruandus, vt eorum dignitas luce clarior eluceſcat.

Priuil. 130 f. 83. Et Alphonſus quidem, cui cordi erat Panormitanæ Reip. incrementum, ſtatuit, vt ſi quod forte cuipiam priuilegium concedatur, quod vrbis panormitanæ priuilegijs officiat, nullum omnino ſit, ac irritum, etiamſi luculentam eorum priuilegiorum faciat mētionem.

Priuil. 142 f. 108. Atq;, vt ad peculiaria deueniamus, cum in plebæis panormitanis eſſet orta ſeditio, qui patritios viros æquo animo ferre non poſſent, ab vniuerſo Siciliæ regno ad Alphonſum Regem decreta ſupplicatio, vt plebæis in ſeditione commotis tandem, ea qua eſt hu-

humanitate, volens, ac lubens ignoſceret. Annuit, itaquè annuit, vt plurima, nec vulgaria vrbi panormitanæ beneficia contulerit. Cura videlicet capitis digna & regno, & Rege.

Hic idem Rex ea, qua erat auctoritate decreuit Panormum Vrbē habere oportere vnum à Rationibus Magiſtrum, qui ſuperioris Senatus rationum libros diligens, prudenſq; recognoſceret. atq; id profectò ea de cauſa Rex affirmat; Panormus enim eſt Regni caput. *Priu. 126. n.9.f.71.*

Carolus Rex Siciliæ vt ſummā, peculiaremquè Senatoriæ dignitatis gloriam vnicuique proponeret, Panormitanæ Vrbis Senator & dici, & appellari, idq; perpetuis literarum monumentis conſignari voluit, vt tanta dignitas regiæ vrbis dignitati reſponderet. *Priu. 7.f.6 an. 1172.*

Carolus V. Imperator, cum Panormum 1535. 12. Sep. ex Africa triumphator acceſſit in æde Metropolitana maxima tamquam in Sicilienſium omnium Eccleſiarum Principe, & Metropoli ad iura omnia tum panormitanæ vrbis, tum Siciliæ Regni ſeruanda ſe ſe Sacramento lubens, ac volens obſtrinxit, vt iure vulgatum illud percrebuerit. *In lib. pri. f. 159.*

Felici tantum Cæſar iurauit in vrbe.

Conradus vt ſuam itidem in S. P. Q. P. beneuolentiam declararet, a ſuperioribus Regibus haud degener regia liberalitate, ac munificentia, vnico diplomate non pauca, quæ tum ad Ciuiū liberalitatem, ad Senatus gloriam, ad Regiæ vrbis dignitatem promouēdam faciunt, omnino videtur contuliſſe. *Priu. 5. n. 2.f. 5.*

Fredericus II. ita vnice patriā dilexit ſuam, vt omnino decreuerit Prætorē, aut Iudices, ſi forte animaduerterint, quibus imminet cura ſeruandi priuilegia, negligentes, ac deſides de patrocinij ſede deijci, atq; tanta honoris gloria ſine vlla interpoſita mora ſpoliari. *Priu. 178. in ſtatut. vniuerſ. f. 135.*

Fridericus III. cum Prætorem animaduerteret, qui dominātibus Gallis prętorij nominis dignitatem, non auctoritatem amiſerat, quique Baiulus appellabatur, vt in auito prætoriæ nuncupationis ſolio collocaret, Prætori Prætoris nomen ſumma cum volūtate reſtituit. ad quem cum aliquid literarum daret ea vſus inſcriptione eſt. Prętori Iudicibus & Iuratis &c. *Priu. 47. f.33.*

Fredericus, quiſnam ſit is ex diplomate non deducitur; ſecūdum tamen eſſe crediderim. Diploma 32. ſuadet, in quo Baiulo, ac Iudicibus iubet, vt ſinant Senatores eſſe iuris ſui. Quod ſi Tertius, regij characteres nō Baiuli, ſed Prætoris vocē vſurparent. Fredericus, inquam, quem cum maſcula panormitani populi virtus non lateret, ad panormitanæ vrbis præfectum perſcripſit, vt repente è veſtigio Regiæ Maieſtati in agro Drepanitano oppugnatæ ſuppetias ferret; *Priu. 22. fog. 25.*

Triu. 50. f. 34. itaque certè tulit, vt fuerit libertatem aſſecuta, qui plane de beneficio gratus & gratias publico diplomate panormitanis egit, & beneficij non immemorem ſeſe futurum ſpopondit.

Triu. 9. f. 17. n. 2. Iacobus Rex Aragonum, qui panormitanam vrbem mira quadam beneuolentia complexus ſtatuit, vt, ſi quid forte Regni ſanctiones, ac decreta ſancirent, quæ panormitanæ vrbi infeſta viderentur, eſſent prorſus irrita, nulliuſq; momenti; quo facilius ea Reſp. diutius ſtaret, quæ Reges tulit, fouit, acerrimequè defendit.

Priu. 147. f. 120. nu. 2. 3. Ioannes, cum Panormi dignitatem ſecum ipſe perpenderet, Regniquè gloriam in vna Panormi vrbe conſtitutam animaduerteret; volens, ac lubens omnes omnium diplomatum ſanctiones, legeſque firmauit: vt ea ratione Panormitanæ Reip. ſupra ceteras Regni Ciuitates firmaretur imperium. *Priu. 147. f. 121.* Qui planè Rex, vt Panormitanam Vrbem electa hominum manu refertam videret, ſanxit, vt qui quinquennium Panormum colerent & omnibus Ciuium diplomatibus fruerentur, & non ſecus ac ſi Panormi nati eſſent, haberentur. vt prudens hac ratione populos alliceret, qui & vrbis pulchritudine, & priuilegiorum dignitate commoti Panormum conuolarent.

Priu. 114. f. 56. Ludouicus inter cetera hoc vrbi Panormitanæ diploma conceſſit, vt qui ſemel Ciuitate donatus omnibus omnium ciuium priuilegijs, ac muneribus, nulla Regia approbatione perfruatur. Quaſi vero quod Panormus facit, non infectum, ac ratum Rex habet.

Martinus Rex, & Maria Regina, vbi ſunt ab hiſce Panormitani maieſtatis abſoluti, non pauca vrbi Panormitanæ beneficia contulerunt. *Tr. 117. f. 59.* Primo omnium vrbis priuilegiorum confirmatio. Secundo. Regum inauguratio in æde tantum Metropolitana maxima ſemper fiat. Tertio. vt omittam cetera, læſæ maieſtatis abſolutio.

Priu. 90. f. 48. Petrus, Rex ſicutiitidem, & Alphonſus Reges, cuius diploma in lib. actorum Curiæ ann. 8. 9. Ind. extat 1460. fol. 62. decreuerunt Vrbis Panormitanæ Senatores Populi ſuffragijs creari; vt Primores, vrbiſquè Plebæi ſuos ſortirentur Senatores, qui Rempubl. diligentiſſimè adminiſtrarent. Enim vero ſi hoc priuilegium vigeret, quod hodierna luce abolitum eſt, vrbs Panormitana in toto terrarum orbe ſibi ſimilem non haberet. Cuius vero incuria deperditum hoc ſit, me latet. In eum certe, ſi ſcirem, acriter inueherer, cum magna Panormitanæ Vrbi pars dempta ſit gloriæ. Nobiles ſuis, plebæi itidem Senatoribus gloriarentur ſuis, nobileſque a popularibus nobilitatis nota ſemper inſigniti dignoſcerentur. Hoc deleto diplomate nemo eſt, qui ſe ex antiquiſſima, nobiliſſimaque familia procreatum non iactet; quorum planè ſi paulo altius origo repeta-

tur

tur vel in publicos tabelliones, vel in Sutores, vel certe in opifices, vel aurifices offendas, qui cum ſuffragante fortuna diuitias ſibi compararint nobiles & nominari, & haberi neruos omnes induſtriæ contendunt ſuæ. Sed illud lyrici dictum ſua veritate non caret.

Quamuis ſuperbus ambules pecunia
Fortuna non mutat genus.

Laus illi ciuitati tribuatur, quæ ſuos ipſa creat PP. conſcriptos, qui profecto ad ciuitatem adminiſtrandam ſic elaborant, vt vitam potius, ſanguinemquè profundant, quam de rectæ vrbis, populiquè adminiſtrationis loco deijci patiantur. Quod rectum, quod glorioſum eſt, omnino celebrandum. Hæc ſcripſi, vt Senatus P. Q. Panormitani deſudet induſtria, quo tanto hoc iterum priuilegio Vrbs Panormitana perfruatur. Sic certe Felix vndiquè appellanda.

Sed illud eiuſdem Regis diploma omitti hoc loco non poteſt; cum enim is Panormum Regiam Vrbem, Regniquè caput eſſe cognoſceret, omnibus omnium Ciuitatum Sicilienſium moderatoribus mandauit, edixitque, vt quas ipſe, cæteriquè Reges pro Republ. Panormitana ſanctiones, ac decreta ſtatuerunt, vel ſanguinis effuſione ſeruarent. Prudentiſſimus enim vero Rex. rectè, omnino enim eſt ſerpentis aduertenda prudentia. *Priu.95. f.49.*

Demum Philippus Hiſp. ac Siciliæ Rex, vt vrbis Panormitanæ dignitatem, gloriamquè amplificaret, non pauca certe diplomata cōceſſit, quæ hoc loco exponere, ne multus ſim, operæ pretium non duxi. Illud ſummatim, ea enim is omnia, aliaquè perplurima, quæ Reges diuerſis temporibus, ætatibuſquè Panormo contulerunt, rata quidem ſic habuit, vt vrbis maieſtatem, vt Regis amplitudinem declararit. *In lib. pri. a f.161. vſq; ad f. 176.*

Atquè hæc pauca primoribus, vt aiunt, delibata ſunt labijs, ſi enim omnia exſcribere mecum ipſe ſtatuiſſem, præterquam quod & labor in exſcribendo non exiguus, & in legendo non vulgaris, nunquam certè operi poſuiſſem modum. rectè illud. Ex Vngue Leonem. Ex Linea Apelles.

Id vnum pace tua, mi lector, vltimo mihi loco, vt omittam omnia pro Panormo vrbe, quod ad præcipuam regiæ vrbis ornamentum, quod ad ſingulare capitis decus, quod ad vnicam Siciliæ Metropolis dignitatem amplificandam facit, recenſendum putaui. Panormi enim cum inter plebæos, patritioſquè eſſet olim coorta diſcordia, plebæique inflammatis animis in nobiles raperentur; vniuerſæ Siciliæ Regnum ſupplices ad Alphonſum Regem oratores ablegauit, vt qua eſſet humanitate, vrbi Panormitanæ *Priu. Reg. Alph. 141 f.168. n.2.*

volens ignoſceret, omniaquè eiuſdem facinora in ea ſeditione perpetrata voluntaria obliuione deleret. annuit ille. rectè illud hic cadit.

Et Regum ſolium, & Regni Caput vna Panormus,
Hinc Triquetra illæſum tentat habere caput.

CAPVT V.

Vrbis, Eccleſiaquè Panormitanæ primatus demonſtratur.

MEVM quidem, cum nihil mihi ſit veritate vel amabilius, vel antiquius, in huiuſce operis calce meum, inquam, duxi, quid hac de re ſentiendum ſit aperire, vt inde Panormitanæ maieſtatis gloria glorioſior exiſtat, & poſthac vnicuiquè iudici, arbitroue nullus vnquam hac de re, ni me mea forte fallat opinio, dubitandi relinquatur locus. Vt igitur Panormitanæ Eccleſiæ dignitas luce clarior eluceſcat; illud in primis, ex quo totius ædificij ſurget augmentum, & incrementum, pro certo conſtitutum velim, quod Cardinalis ampliſſimus Cæſar Baronius in annalibus affirmat ſuis, Eccleſiæ dignitatem a dignitate loci, in quo fundata eſt, & ab auctorum inſtitutis, decretiſque deſumi. Nequè profecto alia de cauſa Romana Eccleſia, enaſcente Chriſti Domini fide, ceteris antepoſita eſt, niſi tum quia ipſa Vrbs Roma vel ſub Ethnicorum ſuperſtitionibus erat totius orbis caput, Imperij domicilium, Vrbiumque Regina; tum etiam quia Apoſtolorum Princeps Petrus Eccleſiarum germanus inſtitutor, habito ab ipſo humani generis aſſertore rerum omnium, Hominumquè principatu, eam vrbem tum ſibi, tum ſucceſſoribus ſuis certum, perpetuumquè delegit pari ratione domicilium. Et in quo tandem loco, ait S. Maximus Epiſcopus, martyrium pertulerunt? in Vrbe Roma, quæ principatum, & caput obtinet nationum, vt ſcilicet vbi caput ſuperſtitionis erat, illic quieſceret ſanctitatis.

ad an. 39. Lege edictū Conſt. magni in tom. Concil.

Max. ep. tom. 5. in nat. Apoſ. Petri, & Pauli.

Sic Ioannes Magnus vir ſummæ eruditionis, ac doctrinæ. Vpſala, inquit, vt erat Metropolitana Regni ciuitas, ſic facta eſt ſedes Archiepiſcopi. Quaſi vero id in pauca perſtringeret eam Vrbem totius Regni appellandam eſſe Metropolim, in qua non Proceres, non

Dynaſtæ,

Dynaſtæ,non viri nobilitate florentes, vel literarum gloria conſpicui;ſed in qua primum Archiepiſcopus ſedem collocauit ſuam. Et idem infra,& quidem ad rem. Alexander Papa tertius Stephanum primum Archiepiſcopum in Vſpſalenſem Metropolim mittere dignatus eſt, vt ibi primatum haberet vera Chriſtiana Religio, vbi olim omnium Aquilonarium Regnorum incolæ præcipuam Idololatriæ ſedem venerabantur.

Card. Iacobat. de concil. l. p. nu. 265.

Quod autem id vel ab Apoſtolorum etiam iudicio, diuino ſic inſpirante numine, ortum habeat, iam liquet. licet enim olim Vrbs Hieroſolyma in vniuerſa Palęſtina,Syria,viciniſquè prouincijs iure omnibus anteiret,vt quæ Iudaicorum Regum ſedes,legum, & prophetarum gymnaſio exornata, admirabili Salamonis templo ab omnibus terrarum orbis Principibus exculto decorata, Princeps Populorum, ſummorumque conſenſione Pontificum Illuſtris; vni tamen Cæſareæ nuper conditæ,& nulla Ethnicorum ſuperſtitione contaminatæ coacta eſt cedere. Ceſſit,inquam,quod non Hieroſolymis,ſed Cæſareæ Romani Præſides eidem Prouinciæ per id tempus iura dicentes, ſicut & Antiochiæ Proconſules reſiderent. Quare ea tempeſtate facta eſt Cæſarea Paleſtinæ caput, Antiochia vero Syriæ,vt ex Ioſepho colligitur, Metropolis magnitudine ſimul,aliaquè felicitate ſine dubio tertium inter omnes, quæ in Romano orbe verſantur,obtinebat locum. Ea Vrbs, ait Paulus Aemilius, Syriæ caput eſt. Viginti Prouincias illa ſedes ſacra iuriſdictione regebat. Ex his quattuordecim ſuos Pontifices Metropolitanos habebant cum ſuis quinque ſuffraganttibus. Boſius. Antiochia ſub vno Patriarcha, viginti Prouincias, duodecim Metropolitanos, centum quinquaginta tres Epiſcopos habebat. Quamobrem cum Petrus,ſuffraganeis Ioanne, & Iacobo, Iacobum Fratrem Domini Hieroſolymis Archiepiſcopum (licet aliter alij opinentur) conſecraſſet,ipſe Antiochiæ, quæ inter ceteras orientales vrbes facile princeps habebatur, primam Cathedram conſcendit. Atque hoc ipſum eſt,quod Otto friſgienſis lib. 3. c. 2. quod Lancellottus libro primo in canonicis inſtitutionibus, quod Corius parte prima Mediolanenſis hiſtoriæ docent,vbi ab Apoſtolis & Sacerdotes, & Epiſcopos præpoſitos, vbi antiquitus Paganorum flamines, vbi vero Archiepiſcopos,vbi Archiflamines præfulſerant,vt in pari dignitate impar religionis cultus, religioquè ſuccederet. quamuis omnes Sacerdotes maiores vulgatiori nomine Epiſcopi etiam dicerentur. Atque vt rem omnem breui orationis anfractu, &, vt ſatius, vnico verbo complectar,confirmant hæc latini ſcriptores,qui eam vrbem

De bello Iuduco lib. 3. c. 21

lib. 4. de rebus geſtis Franc.

diſ 67. cap. Porro. Euſebius Eccleſ. hiſt. l. 2 c. 1.

Otto frig. Lancel.

Regni

Regni Caput, ac Metropolim appellandam profitentur, a quâ tamquam ab omnium regula iura petuntur. Sic de Corduba Prouinciæ Bethicæ Regia Plinius. Sic de Roma Ouidius. Sic de Perſepoli Curtius. Sic de Carthagine, & Capua Liuius. Sic deniquè de Rauenna Paulus Aemilius. Quod nos ſiculi hodierna luce communi vocabulo Magnæ R. C. reſidentiam vocamus.

Plin. l. 3. c. 1. Ouid. faſt. 2 Curt. l. 5. Liu. l. 33. Paul. Aemil. lib. 2.

Iam vero quid nobis tandem de panormitana vrbe ſentiendum? quid iudicandum? Eſt ne Siciliæ vniuerſæ dicenda Metropolis, necne? Faceſſat hinc omnis animi affectio, quæ oculorũ mentis aciem perſtringit. abeat fucata verbis oratio, cum non ſit hic verborum lenocinijs locus. Sedeat hic tamquam in ſolio veritas ſuo. Enaſcens veritatis lux omnem mendacij diſiectura caliginem.

Metropolim itaquè conſtituit loci dignitas. maxime. Sed quænam vrbs vrbe Panormitana vel dignior, quæ digniſſimos fouet viros, vel præclarior, quæ illuſtres alit, vel nobilior, quæ tantum vna totius Siciliæ nobilitate gloriatur. Res ipſa loquitur: veritas iubar prodit ſuum. Sarraceni Principes, Chriſtiani Reges, ac Imperatores confitentur. De hiſce quidem omnibus nihil eſt, cur dubites. Nam vt omittamus Summos Pontifices, de quibus fortaſſe ſuus erit dicendi locus, non ſolum & Reges, qui vel vſuram lucis in Panormitana vrbe acceperunt, vel Regni diadema de more ſuſceperunt, & Imperatores auitam vrbis Panormitanæ dignitatem iuſta iudicij lance librantes Regijs characteribus tantam vrbem colluſtrantes, ſed vel etiam ipſi Sarracenorum Principes, ac Chriſtianæ fidei luce deſtituti Dominam, ac Metropolim Siciliæ tum propter naturalem ipſius amænitatem, tam propter fæcundam vbertatem, vetuſtatemque nominarunt. Huiuſce rei probatio ſic explorata, qui callet Hiſtrias, eſt, ac certa, vt ea nihil certius, apertius nihil. In diplomate enim penes ſecretum Troinæ aſſeruato hæc prima tibi fronte legenda obijcient ſeſe: *Erat autem* PANORMVS *Ciuitas diues, & populoſa, totius Siciliæ caput, & principalis ſedes*. & in calce itidem hæc. *In craſtino autem Ciues Sarraceni poſtquam nullo modo virtuti Normandorum poſſe ſe reſiſtere viderunt, communicato conſilio, miſſis, & remiſſis nuncijs, & pactionibus, quales in eadem vrbe tenebant, confirmatis,* PANORMVM VRBEM REGIAM *totius Regni Dominam, Metropolim Duci, atquè Comiti viris inuictiſſimis fratribus regendam, & tenendam tradiderunt*.

lib. 1. Hiſt. lib. 2. Sic. antiq. c. 3.

Neque vero hic abs re eſt vel Polybium teſtem producere Panormum vocantem, Iſaaco Caſaubono Interprete, *Ceterarum caput*. vel Philippum Cluuerium hæc de Panormo habentem afferre:

Vrbs

Vrbs eſt omnium Siciliæ maxima, ac ſplendidiſſima, Regni caput, ac ſedes Præſidis, quem Hiſpaniarum Rex huc cum titulo Viceregis mittit. Vel denique Georgium Graun hæc de Panormo vſurpantem e longinquis orbis terræ partibus euocare: *Panormus* ait, *Vrbs Siciliæ maxima, & Princeps eſt hodie, ac Sedes regia.* Sed ad Reges. De hiſce nullus plane eſt ambigendi locus. Et quidem Rogerius nonne Panormi ſuam, atquè futurorum Siciliæ Regum ſedem conſtituit? Nonne Vilelmus primus Panormum Regiam vrbem vocat, in qua thronum, ac ſolium ſuæ reſidet maieſtatis? Nonne Henricus Sextus Panormitanam Eccleſiam appellat ſedem, & caput Regni Siciliæ? Nonne Fredericus Secundus ait, *Sicut ipſa Eccleſia prima eſt inter omnes Eccleſias Regni noſtri, & excellentia dignitatis ſuæ ceteris eccleſijs præeminet, ſic diuitijs debet excedere vniuerſas?* Nonne idem ipſe alibi Eccleſiam Panormitanam non ſolum antiquitate, & dignitate nobilem, & inter alias Regni Eccleſias primam, & merito principalem, ſed etiam ſedem, & caput Regni? alibi, Eccleſiam Panormitanam ſedem Regni? & alibi denique primam Regni ſui ſedem appellat? Nonne Fridericus Tertius hoc dicendi genere inſignit Panormitanam Eccleſiam. *Eccleſia*, inquit, *Panormitana, vtpotè ſpecialis Mater noſtra benignius munificentia noſtræ debet incrementa cognoſcere, quanto vicinius ceteris noſter oculus intuetur &c.* Nonne Mamfredus hoc nomine illuſtrat Panormitanam Eccleſiam? *Panormitanam*, ait, *Eccleſiam inter alias Regni Eccleſias eò volentes amplius honorare, quæ caput earum in Regno eſſe dignoſcitur.* Nonne, Carolus Andagamenſis Comes, ac Siciliæ Rex Panormitanam vrbem ſic extulit? *Nos autem, qui Ciuitatem eamdem ſpeciali prærogatiua diligimus, & fouemus, eò quod Caput, & Sedes Regni noſtri exiſtit.* Taceo Fidericum Tertium ſic de Panormitana Vrbe loquentem. *Conſiderantes*, inquit, *Felicem Panormitanam Vrbem, quam progenitores noſtri diuæ memoriæ tamquam amænitate naturali conſpicuam, ac deuota felicitate, ac fideli deuotione pollentem in Regni caput, & meritò eligere decreuerunt.* Omitto Regem Alfonſum, qui hæc de Panormi Vrbe ſic habet. *Cogitantibus itaquè diù nobis in noſtra Felici vrbe Panormi, quam vnam in dicto Regno Siciliæ vltra farum habemus primariam.* Sileo demum Carolũ V. Romanorum Maximum Imperatorem, ſemper Auguſtum ſic de Regia Panormitana Vrbe differentem, *Dicta*, inquit, *Eccleſia Panormitana eſt regalis prima ſedes, & Corona Regis, in qua ſunt multi Reges ſepulti, & Imperatores cum vxoribus &c.* Cum itaquè nullus Panormitana Vrbe vel dignior, nullus vel celebrior, nullus vel auguſtior ſit locus, quem vt demonſtratum ſatis eſt, & Sarraceni Principes,

In Ciuitat. orbis terræ tom. 1. f. 1. Faz. dec. p. l. 8. ex pri. dat. Pan 15. Ap. 5. Ind. ex pri. dat. Pan. 3. Id. Ian. 1195. Ind. 14. ex priuil. dat. Pan. 1200. 10. Ia. 4. Ind. ex priu. dato Pan. 1211. menſe octob. ex priu. dat. apud Neurib. 1216. men. Decemb. dat. Panor. 1233. 12. octob. dat. Meſſ. 1280. dat. Pan. 1256. 17. Aug. dat. Neap. 19. Octob. 1277. ex priu. dat. Panor 1325. menſ. Ian. 7. 9. Ind. ex priu. dat. Neap. 1445. 15. Iul. 8. Ind. dat. in Ciu. Gran. 9. Decemb. 15. Ind. 1526.

& Reges,

Digitized by Google

& Reges,& Imperatores Chriſtiani Regiæ maieſtati congruum,opportunumquè delegerunt, iure quidem in Panormitana primum vrbe,quam in Mamertina Ciuitate, de qua ſola eſt controuerſia, Archiepiſcopos fuiſſe collocatos conſtat; vt omnibus luculentiſſimè pateret hanc vrbem totius Siciliæ dicendam eſſe Metropolim,quam Archiepiſcopali dignitate florentem ſuſpexit antiquitas. Et quidem quis eſt,qui dubitet, quin prior certè Archiepiſcopatus gloria Panormus, quam Meſſana præfulſerit? a Guilelmo Siciliæ Rege nullus certè dubitationi hac de re relictus eſt locus. vel ipſæ Regiæ literæ loquuntur. Proferantur. Leges in ijs eodem die, iiſdemque planè characteribus Panormitanum Antiſtitem Archiepiſcopum,Meſſanenſem vero Epiſcopum appellari. Integras eas proferam, vt luculentius veritas conſtet. Sic itaque Rex habet.

In nomine Dei æterni,& Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti Amen. VV. diuina fauente clementia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ. Reges gentium, & principes nationum ea demum ratione iuſtè regnant,&c. & poſt paulo. *Ideoquè Sanctam Panormitanam Eccleſiam principalem Regni noſtri ſedem, & coronæ, ſiue coronationis noſtræ primum domicilium amplificare in temporalibus nobis a Domino commiſſis ſtudentes concedimus, donamus, offerimus in perpetuum habendum poſſidendum,donandumquè ſibi viro venerabili* HVGONI *eiuſdem ſedis digno* ARCHIEPISCOPO, *ſucceſſoribuſque ſuis canonicè intrantibus Broccatum feudum &c. Dat. in felici Vrbe Panormi per manus Maionis magni Admirati Admiratorum ann. Dominicæ Incarnationis* 1157. *Menſe Decembri 6. Indictionis. Regni vero Domini VV. Dei gratia Magnifici,& glorioſiſſimi Regis Siciliæ,Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ anno VI. feliciter amen. Ego Ioannes Barenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi. Ego Bernardus Catanenſis electus interfui. Ego G. Agrigentinus Epiſcopus interfui. Ego Herueus Tropeæ Epiſcopus interfui. Ego Giſlibertus Pactenſis electus teſtis ſum. Ego Simeon Comes Mytilenæ teſtis ſum. Ego VV. de Periolo teſtis ſum. Ego Robertus Malecoueñ. teſtis ſum.* EGO ROBERTVS MESSANENSIS ECCLESIAE EPISCOPVS *interfui &c.*

Aperte & conſtat idipſum ex eo munere ab Rege Rogerio tum Epiſcopo,tum Catanenſi eccleſiæ collato. ex eo enim liquido eluceſcit Archiepiſcopali gloria Panormum floruiſſe, epiſcopali vero dignitate inſignitam fuiſſe Meſſanam. Quæ ſatior, quæue illuſtrior ex ipſis teſtibus probatio? Id igitur eſt huiuſmodi fideliter exſcriptum.

Sigillum factum a Rogerio Comite Italiæ, Calabriæ,& Siciliæ,& da-

tum Deo dilecto Epiſcopo Catanenſi Domino Mauritio, & Sanctæ Dei Eccleſiæ Cataniæ, & eiuſdem fraternitatis conuentui menſe Decembri Ind. 5. Ego exiſtens cum maximo triumpho in Palatio meo Meſſanenſi &c. vigilato vna cum meis Baronibus, & duobus Sanctiſſimis Epiſcopis Domino primo, & Domino Guilelmo Mauritio Epiſcopis, & Deo dilectis &c. EGO PETRVS PANORMITANVS ARCHIEPISCOPVS. *Ego Guilelmus Meſſanæ, & Troynæ Epiſcopus ſubſcripti &c.* depromptum hoc exemplar ex actis Epiſcopalis Ciuitatis Cataniæ 2. Maij 3. Ind. 1545. Et demum ſemper inuenies vel in Cancellaria Romana ordinis ſeruante dignitatem, vel in Doctoribus, vt Barboſa, vel in hiſtoricis, vt Dionyſio Tornacæo Archiepiſcopum Panormitanum Meſſanenſi fuiſſe præpoſitum, vt inde inferat, & merito Ioannes Paternio Catanenſis Metropolicæ dignitatis decus in Archiepiſcopum Panormitanum cadere. *Archiepiſcopus*, inquit, *Præſulque Eccleſiæ Panormitanæ in Regno maior, & dignior alijs Archiepiſcopis, & Præſulibus ſemper extitit, eaque Eccleſia Sedes, & corona Principum ſemper fuit. Quis enim in dandis ſuffragijs, in Conſilia Regis, & in conſeſſu ſedet prior, niſi Felicis vrbis Antiſtes?* quaſi vero breuiter innuat Metropolitano dumtaxat, qui Panormitanus Antiſtes eſt, iſte conceditur locus. Sed vt vnde defluxerat, eodem noſtra reuertatur oratio. Si igitur eadem ipſa tempeſtate Panormus Archiepiſcopo illuſtrata, Epiſcopo vero inſignita Meſſana ſatis id innuit Panormum nuncupandam eſſe Metropolim, cum idem perinde ſit, vt tum ex cap. nulli diſt. 99. tum ex Hoſtienſi probat Cardinalis Iacobatius, Archiepiſcopus, ac Metropolitanus. Huc accedit quod a feliciſſima Panormitana Vrbe omnium ſiculorum iura petuntur. Hic olim Reges, hic Imperatores placidiſſime totos integros annos, niſi bellorum clangentes euocarent tubæ, commorabantur. Hic Regum Vicarij, quos Proreges appellamus, domicilium collocare, non illecebris irretiti, vel allecti blanditijs, vt falſo aſſerit in ſua Hiſtoria Bonfilius, ſed loci amænitate, vrbiſque maieſtate conciti, vt ceterorum Proregum, Regumque veſtigijs inſiſterent, conſueſcunt. Hic denique ſacer Queſitorum Magiſtratus iura dicit, non quidem, ſicut obloquitur Albertus Piccolus, vt vrbem in officio contineat, ſed vt Regiam Metropolicæ vrbis dignitatem ſuæ præſentia maieſtatis amplificet.

De epiſcop. diuiſ. tit. 1. c. 7.

In præfat. Vgon. Falcandi.

Io. Pater. in ſuis alleg.

Iacob. de concilijs l. 1 nu. 265.

De antiq. iure Eccl. ſic. c. 12.

CAPVT VI.

Quæ Vrbs Vrbium Caput appellatur, Metropolicæ Sedis gloria inſignitur.

SED progrediamur vlterius. Non ea vel Vrbium, vel Regni Caput appellanda Vrbs eſt, quod, quicumquè illi ſint, ex ea, quæ ad Orientem vergit, regione proficiſcentes ad eam primò *Siciliæ* appellunt plagam. *Sic* profectò Regni Caput vel Lilybetana Ciuitas, vel Vrbs inuictiſſima Drepanitana, vel quæcumquè alia Siciliæ ora videtur appellanda; cum eorum altera cuicumq; ex Africa, Tunetoquè ſoluenti primò offerat ſeſe; ſed ea reapſe Vrbs, vt dixi, & Metropolis, & Caput nuncupanda, quæ ex loci amplitudine tantam ſibi dignitatem vendicat; quæquè etiam Vrbium generatim appellatur Caput. Metropoles itaquè Vrbes huiuſce nominis titulo inſigniebantur antiquitus. Lege Paulum Aemilium l. de Reb. geſtis Francor. de Lutetia; Lege Valerium Max. de Roma. Lege Illuſtriſſimum Franciſcum Gonzagam in prima Chronicorum parte de Neapoli. lege demum Sozomenum, de Roma itidem, quam Vrbium, ac Imperij caput, & pietatis Metropolim vocat. Huiuſce profectò, ni fallor, plurimorumquè etiam ſententiam ſecutus Ioannes Gandidus, cum vtrumquè coniunxit, dum ait Aquileiam & Metropolim, & caput eſſe Canorum. quod ita planè verum eſt, vt non ſolum ab Aegeſippo Hieroſolyma, qua Iudeæ caput, qua Metropolis vocetur, ſed etiam ab Auguſtino Capharnaum, quæ Ciuitas cęteris Galileæ Ciuitatibus præemineret, quaſi Metropolis, & Caput appelletur. taceo Pipini edictum, qui Moguntiacum ſemper fore Francorum, & Germaniæ Caput, atquè Metropolim lege decreuit. Omitto Ioannem Magnum. *Beliſarius*, inquit, *deinde vndecim millium hominum exercitum ductans ad Euxinum Vrbem contendit, quam ſatis conſtat in Pago Piceno præſtantiorem eſſe, quippe quam Romani Metropolim vocant.* Et quid profectò eſt aliud Regni, vrbiumquè Caput appellari, quam vrbem eſſe primariam, ac Vrbium Metropolim? Stet igitur eam Vrbem, quæ princeps eſt, & Caput, Metropolis nomine decorandam, cum idem ſonet caput, ac Metropolis. *Vienna Auſtriæ*, ſic habet Rouerus Pontanus, *Metropolis Prouinciæ, & caput. Compoſtella,*

Paulus Aemil. l. 10.
Val. Max. l. 7. c. 1.
Franciſcus Gonz.
Sozomen. l. 2. c. 7. Eccl. hiſtor. l. primo.
De excid. Hiero. li. 4.
De Conſ. Euangel. l. 2 c. 25.
Hiſt. goth. l. 12. c. 12.
l. 3. rerum mirabil.

Digitized by Google

ait Lucius Marineus, *Ciuitas eſt totius Prouinciæ caput, & aliarum Ciuitatum Metropolis.* Age verò ad Vrbem Panormitanam propius accedamus. & in eius quidem rei probatione nec diutius immorandum, nec inſudandum, cum ex ſuperiori capite & ab Hiſtoricis nec planè ſiculis, & ab Imperatoribus, & a Regibus non ſolum Caput, ſed ab Sarracenis etiam & Caput, & Metropolis habeatur. At inquiet ille diuini iuris interpres. nihil tibi cõfectum eſt hactenus. tuo te iugulas gladio. tota hæc probatio mea eſt, cum Vrbs etiam Mamertina Regni caput appelletur. quod ſi Regni caput, quid ni etiam Siciliæ Metropolis appellanda? Conſiſte amabo te; non eſt, cur hoc nomine glorieris. nihil id planè creat laudis. non enim Regni caput appellatur, vel quod Regum Sedes, thronus, ac ſolium ſit, vel quod in ea Reges vncti, coronatique; ſed quod, vt innui, ex Oriente ſoluentes primo Meſſanam proſpiciunt, Meſſanam appellunt. at vero ita quidem Panormus Regni caput appellatur, vt & etiam Regum ſedes a Petro ſecundo, a Carolo V. Imperatore Maximo, Regum thronus a Vilelmo primo; Regum ſolium ab eodem itidem Vilelmo, ceteriſque Regibus appelletur, & in qua Reges ſacram vnctionem, regiumque diadema ſuſceperunt; vt ex his omnibus luculenter appareat iure Panormum in Siciliæ caput, atque in Regni Metropolim fuiſſe delectam. atque huc ea D. Antonini ratio ſpectat, qui eam vrbem vrbium caput, ac Metropolim vocat, in qua Reges vnguntur, coronantur. *Rex*, inquit, *habet Epiſcopum, ſiue Archiepiſcopum, in cuius Ciuitate eſt ſedes Regni. Dicitur autem ſedes vel Metropolis Regni, non in qua moratur, ſed in qua inungitur & coronatur.* hactenus S. Antoninus, & hac de re nos etiam hactenus.

l. 19. de rebus Hiſp. memor.

Ex priu. dat. 1340.
Ex priu. 1526.
Ex priu. dato Pan. 15. April. Ind. 5.
In ſumma conſ. p. 1. t. 3.

CAPVT VII.

Quæ Vrbs Regia Vrbis nomine colluſtratur, Metropolitana totius Regni, Prouinciæuè dicenda.

HAVD certè dubitandum eſt, quin Reges, ac Imperatores, qui ſedem Regiam in aliqua Regni vrbe collocarunt, eam ceterarum omnium vrbium vrbem, caput, ac Metropolim voluerint omnino conſtituere, vt eam vnam omnes tamquam Matrem præcipua quadam beneuolentia complecterentur, fouerent, vene-

rarentur. Hoc enim ea Reges appellatione deſignarunt, hoc Reges expreſſerunt. Quorſum enim ea noua noui nominis dignitas? quorſum ille præſentia Regiæ Maieſtatis illuſtratus eſt locus? quorſum tot priuilegijs exornatus, ac tot, ac tantis affectus encomijs? niſi quia, vt ea Vrbs, quam ij vel Regiam, vel ſedem Regiam nominarunt, ab vnoquoque Metropolis & cognoſceretur, & haberetur? Et quidem Strabo, cuius planè hac in re non contemnenda videtur
l. 2. auctoritas, quæ facilè mihi munit viam ad id luculentiſſimè demonſtrandum; de Media ſic habet. *Media*, inquit, *eſt in partes duas diuiſa, quarum alteram maiorem vocant, cuius Metropolis Ecbatana, magna Ciuitas, & Medici Imperij caput, qua nunc etiam Parthi Regia vtuntur*. Quo profectò quid vel illuſtrius, vel aptius exemplo? Vna, eademque vrbs vno quidem in loco & Metropolis, & caput, & Regia nuncupatur, vt nemo ſit, qui dubitet, quin ea Vrbs, quæ vel Regiæ, vel capitis nomine inſignitur, Metropolis titulo illuſtretur, ac ceteris iure præferatur? Accedat & huc, ne vel inopes, vel ieiuni in eius rei probatione videamur, Antonius Bonfinius, qui Mediolanum Galliæ
lib.6. dec.1. Principum Regiam, & Metropolim, & Galliæ gentis caput; qui Si-
l.9. dec.1. cambriam Prouinciæ Metropolim, & Regiam Sedem Chabæ Regis
l.4. dec.2. Vngarorum, qui Cracouiam, (quam ille Craciouiam appellat) Poloniæ Sedem Regiam, ac Metropolim; qui denique Neapolim Vr-
l. 10. bem & Metropolim, & Regiam ſedem vocat. Accedat & Bernar-
l. 3. dus Iuſtinianus, qui Venetam Vrbem Metropolim, ac Patriarcharum ſedem nominat. Accedat & Otto Frigienſis, & Diodorus; ille
De reb. geſ. Frid. & l. 6 Chron. Ratiſbonam Boiorum Metropolim, & Regum, & Ducum ſedem. Hic Sabam Metropolim vocat, ac Regiam. Accedat denique &
lib. 4. de orig. l. 3. c. 16. Cato, qui Felſinum, quæ Bononia eſt, Metropolim appellat, quam Plinius Principem autumat eſſe Ciuitatem; vt ſilentio prætermittam Plutarchos, Paulos Aemilios, Strabones, Roueros Pontanos, ac
In Marcel. lib. 3. de reb. geſt. Franc. l. 16. l. 3. rer. memorab. Ioannes Curopolates, quorum primi Mediolanum ampliſſimam, ac populoſiſſimam Galliæ Vrbem teſtantur, quam Galli Metropolim appellant. Alteri Regiam Sedem dicunt Mediolanum extitiſſe, quod longè Princeps totius eſſet Italiæ. Tertij Pelam Macedonum Metropolim, & Philippi, Alexandrique Patriam, Regiam etiam ſedem fuiſſe confitentur. Quarti Vlyſiponam Regiam Regum Luſitaniæ & Regni Metropolim appellant. Vltimi denique Achrim vocant Vrbem totius Bulgariæ Metropolim, vbi condita eſt Regum Bulgariæ Regia, vt tandem aliquando huiuſce dicti veritas eluceſcat eam Vrbem Metropolis nomine exornandam, quæ vel capitis, vel Regiæ Sedis nomine inſignitur. Iam quod Vrbs Panormitana, cum

Digitized by Google

cum Regni caput appelletur, Metropolis ſit, ſupra demonſtratum ſatis. nunc ad id, quod reliquum eſt, apertè probandum, ac demonſtrandum accedamus. nihil enim hæc apud cordatos habet quæſtio difficultatis. tota igitur huiuſce argumenti ex ſuperius recenſitis petenda probatio, cum non modò Fazelus eam vrbium Siciliæ maximam, Principem, Sedem Regiam; Ioannes Paternio Catanenſis Primam Regni Sedem, Hippolytus Ariminenſis Leontinus Regum Sedem, Regnique caput; Georgius Graun, vrbem principem, ſedem Regiam, ſed etiam tum ipſi Sarracenorum Duces, Vrbem Regiam totius Regni Dominam, ac Metropolim, tum ipſi Chriſtiani Imperatores, ac Reges: Vilelmus Vrbem Regiam, thronum, & ſoliũ Regiæ maieſtatis. Henricus Sextus Sedem, & caput. Fredericus Secundus primam, ac principalem Regni Sedem. Carolus Andagauenſis Comes, ac Siciliæ Rex Caput, ac Sedem Regni ſui. Carolus denique, vt de ceteris ſileam, V. Imperator regalem primam ſedem, & coronam Regis appellat. Quod ſi ad pleraque alia adijciamus animum, nonne Panormum Vrbem Regiam, ac Sedem Regum regiam extitiſſe comperiemus? Et quidem Robertus nonne ſibi Panormum vrbem totius Imperij ſui caput, ac Regiam delegit, reliquam verò omnem Siciliæ partem Rogerio Comitis titulo conceſſit habendam? Nonne etiam Rogerius cum iter in Siciliam ex Italia inſtitueret, appelleretq; Meſſanam eo loci perſiſtere non eſt paſſus, quippe qui ad Regiam properaret, in qua regale diadema ſuſcipiendũ decreuerat? Nolo hic in eorum refellenda aſſertione diutius immorari, qui profectò vt de Panormi dignitate nonnihil detrahãt, Panormitanæ dignitatis amatores ſe præbent, cum verè, dicam id, quod ſentio, hoſtes ſint, ac fucatis, mellitiſque dictionibus, vniuſcuiuſquè aures obtundunt Rogerium nunquam conceſſiſſe Meſſanam, ſed recta ad Regiam vrbem Panormum conuolaſſe. quod vel ea ratione dictum intelligo, non vt quidem Panormitanę Maieſtatis gloriam amplificarent, cum maior illi ex ipſius hiſtoriæ veritate proficiſcatur, ſed ne ea veritatis luce Meſſanenſis figmenti caliginem diſſipari, ac Meſſanam ab vnoquoquè cognoſci nunquam nec Regiam vrbem, nec Regni caput, nec Siciliæ Metropolim extitiſſe pateretur. ſi enim vt fabulantur, caput eſt Regni Meſſana, cur Meſſanæ regium ſibi titulum nõ vindicauit Rogerius? cur ceteri ſe Reges regijs inſignibus Meſſanæ non exornarunt? cur eorum corpora Meſſanæ ſepelienda non teſtati? quid hoc cauſæ eſt? dicant vel ipſi Mamertini. tacent? Pace eorum dixero. niſi quia Panormus regni caput eſt, Siciliæ Metropolis, ac Regum ſedes? Atq; huc ſpectat, ni fallor,

pr. dec l. 8.
In ſuis al. leg.
In ſua Hippomadri.
In ciuit. orbis terræ tom. 1. f. 1.
In priu. ſer. apud Trom.
Ex priuil. dat. Pan. 14 April. Indic. 5.
Ex priu. dat. Pan. 3. Idus Ian.
Ex priuil. dat. Pan. 1200. 20. Ian. 14. Indit.
Ex priuil. dat. Neap. 19. Octob. 1277.
Ex priu. dat. in Ciu. Pan. 9 die. 15. Iul. 1536.
Gaufrid. l. 2. c. 46.

Digitized by Google

eorum Dynaſtarum, Procerumque conſilium, qui cum longè, lateque propagatos Rogerij ditionis fines animaduerterent, ac indignum rati Rogerium Comitis nomine diutius perſiſtere non oportere, Rogerium monuerunt, vt tandem aliquando ſuæ gloriæ conſuleret, ac Regiæ dignitatis culmen aſcenderet. *Vt ipſe*, ſic aiebant, *qui tot prouincijs Siciliæ, Calabriæ, Apuliæ, ceteriſque regionibus, quæ penè Romam vſquè habentur, Domino cooperante, dominabatur, nequaquam vti Ducalis, ſed regij illuſtrari culminis honore deberet; qui etiam addebant, quod regni ipſius principium, &* CAPVT PANORMVS *Siciliæ Metropolis fieri decerct, quæ olim ſub priſcis temporibus ſuper banc ipſam prouinciam Reges nonnullos habuiſſe traditur, quæ poſtea pluribus euolutis annis, occulto Dei diſponente iudicio, nunc vſquè ſine Regibus manſit.* hæc ex Abbate Cæleſtino. Ratum id habuit Rogerius; ſanctumquè prorſus eſt, vt Panormi, & non alibi tum ipſe, tum ceteri ad regij honoris faſtigium eueherentur. *Nam ſi Regni ſolium* (Sic ijdem illi proſequebantur) *in eadem quondam Ciuitate ad regendum tantum Siciliam certum eſt extitiſſe, & nunc ad ipſum per longum tempus defeciſſe videtur, valde dignum, & iuſtum; vt in capite Rogerij diademate poſito, regnum ipſum non ſolum ibi modo reſtituatur, ſed in ceteras etiam regiones, quibus dominari cernitur, dilatari debeat.* Hactenus Abbatis oratio. Sciant itaque velim omnes, quod etiam ſupra monui, PANORMVM non modo Siciliæ Metropolim, ſed Prouinciarum etiam omnium Rogerij imperio obtemperantium Metropolim, Regiamque conſtitutam, vt de Rogerio Fazelus iure perſcripſerit, *Panormi*, (Rogerius ſcilicet) *anno* 1129. *Idibus Maij in Regem Siciliæ vngitur, & coronatur, vrbemque ipſam Regiam conſtituit.* Lege Procopium, in quo plura de Panormo, quamq; vnam Theodoricus Regiam ſtatuit ſuam. Lege Iſtrogothorum hiſtoriam, in qua tum Eccleſiæ Toletanæ Rodericus Antiſtes de Vandalis ſermonem haberet Panormum Inſulæ Regiam Ciuitatem appellat, eamque vnam efferata barbarorum immanitas a belli clade ſeruauit immunem; indignum enim ijs videbatur in eam vrbem ferro, flammiſquè ſæuire, quam Regiam elegerunt, quam præſentia honeſtarunt, quam ædificijs inſigniuerunt, quam pomarijs, piſcinis, ac omni omnium deliciarum genere decorarunt. Vt videlicet quæ tot vna priuilegijs aucta ſuſpiciebatur, a nefaria belli tempeſtate fœdanda nullo modo videretur.

Alex. Cæleſtin. Ab. lib. 2. f. 107

Ex dip. dat. Pan. 1129. 15. Maij.

l. 8. d. 1.

l. 3. belli pun.

cap. 13.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VIII.

Quæ Vrbi primæ Sedis titulo euehitur, Metropolicæ ſedis titulo declaratur.

HOC ita PRIMAE SEDIS nomen vrbis dignitatem amplificat, vt ab eo in Metropolicæ ſedis apice, faſtigioquè collocetur. perinde enim eſt prima Regni ſedes, ac Regni Metropolis. Neque id aſſentationem olet, cum in toto hoc opere veritatem ſectari mihi ſit animus. Ea igitur veritas breuiſſime ſic oſtenditur. Imperator Conſtantinus Magnus Chriſtianæ Reip. propugnator acerrimus, vt teſtatur Euſebius, ad quemdam Antiſtitem cum ſcriberet, atque ad Arelatenſe concilium inuitaret inter cetera ſic habet ad rem. *Tibi etiam per literas ſignificandum putauimus, vt accepta Rheda publica à clariſſimo viro Latroniano conductore, duobus alijs item Epiſcopis ex ſecunda ſede, quos tu ipſe maximè deligendos iudicaueris, tibi in ſocietatem aſcitis &c.* Conſiſtas mecum hic, amabo te mi lector, & aduertas velim primo ab Imperatore eum Antiſtitem luculentiſſimè Metropolitanum eo loquendi genere declarari (*Quos tu ipſe maximè deligendos iudicaueris*) ſi enim erat ij Antiſtiti facultas pro arbitratu ſuo ſecundæ ſedis Epiſcopos euocandi, quid prohibet, quo minus quiſpiam aſſerat fuiſſe Metropoliten, cui dumtaxat vni vt omnium Antiſtitum Principi perſcripſit Imperator. Accedit huc & ſecundo, quod ab eodem ipſo Imperatore illum tacita quadam oratione comprobari eſſe primæ ſedis Antiſtitem: nam ſi alios ſecundæ ſedis Epiſcopos appellat, haud obſcurè declarat eum primæ ſedis Antiſtitem, ac Metropolitanum exiſtere, qui ſuffraganeos ſuos ad generalem Synodum ex voluntate poſſet & euocare, & eligere. Atque hoc dicendi genus a D. itidem Auguſtino in ſuis epiſtolis vſurpatum lego, in quibus Preſulem neſcio quem ſacris inſtitutum ordinibus a Tigeſitano PRIMAE SEDIS epiſcopo aſſeuerat. *Quem*, inquit ille, *iſte Syluanus manifeſtiſſimum traditorem pro magno commemorat in epiſtola, qua ſcribit a ſecundo Tigeſitano primæ ſedis Epiſcopo Epiſcopum tunc ordinatum*. Quare Ambroſius Morales Toletanum Archiepiſcopum Regiæ vrbis, & Primæ ſedis Epiſcopum, qua nuncupatione Metropolitæ diſtinguntur, vocatum tradit.

lib.10.Eccl. his.

Ep.164.

lib.9.c 20. Chron. Hiſp.

tradit. Plura in hanc ſententiam ex grauiſſimis petita ſcriptoribus ipſe poſſem afferre, ſed ne moleſtia lectores afficiam, lubenter omitto; vt ad inſtituti noſtri rationem noſtra reuertatur oratio, probetque, an Panormus Primæ ſedis nomine decoretur. Eſt hæc probata ſuperius aſſertio, ſed ne quis forte ſit, qui vel non ita facilè det manus, vel eam impudenter inficias eat; non grauabor hic eam breuiter innuere, ſcriptorum teſtimonijs ſtabilire, & Regum, Imperatorumque auctoritate confirmare. Et quidem vt ſilentio prætermittam Sarracenos, qui Panormum Siciliæ Caput, & principalem ſedem nuncuparunt, vt merito ijdem ipſi Principes Dominam, ac Metropolim Siciliæ vocitarint, venio ad alios. Fazelus, qui Panormitanus non eſt, *Panormus Vrbium*, ait, *Siciliæ maxima, & princeps eſt hodie, ac* SEDES REGIA. Ioannes Paternio Catanenſis, *benignitate*, ſic habet, *Principum in ſuo iure confirmata, auctaque eſt, ac* PRIMA SEDES *ſtatuta Regni*. Georgius Graun, *Panormus*, inquit, *Siciliæ maxima, Princeps, ac* SEDES REGIA. Sed vt omittam hoſce, ceteroſque omnes mihi toties recenſitos: effare, amabo te, quidnam ſibi vult vel ea Metropolitanæ Eccleſiæ præforibus inſcriptio grandioribus exarata characteribus: *Prima ſedes, Corona Regis, & Regni caput*, vel id Regum, ac Imperatorum loquendi genus? Alphonſi ſic de Panormitana vrbe loquentis: *Itaque diu nobis in noſtra Felici vrbe Panormi, quam vnam in dicto Regno Siciliæ vltra ſarum habemus* PRIMARIAM: Caroli V. Imperatoris Auguſtiſſimi. *Cum autem dicta Eccleſia Panormitana ſit* PRIMA SEDES, *& Corona Regis*. Friderici Secundi, *Nobilis Panormitana Eccleſia* PRIMA SEDES *Regni noſtri*. & alibi *Eccleſia Panormitana prima eſt inter omnes Eccleſias Regni noſtri*. Et alibi demum *Eccleſia Panormitana non ſolum antiquitate, & dignitate nobilis, ſed etiam inter alias Regni eccleſias prima, & merito principalis*. Quid, inquam, ſibi vult hoc Regum, ac Imperatorum loquendi genus? vt poſteris ſcilicet omnibus declararent Panormitanam Eccleſiam ſicularum omnium Eccleſiarum Matrem, atquè Metropolim? Quorſum enim eo nomine colluſtrarunt? Quod ſi Reges, atquè Imperatores nihil planè eloquuntur, nihil certè innuunt, quod altum quid non ſapiat, quod dignum non exiſtat, quod vel ſuſpiciatur, vel notetur; iam in hiſce omnibus de Panormitana Vrbe præconijs quid non altum, quid non egregium, quid non fecundum, fœtumque myſterijs? vt certè ſi quis rectius animaduertat ex dictis hactenus multiplices rerum probationes in vna laudatione contineri. Atque hæc quidem, quæ dicta ſunt hactenus Vrbi, Eccleſiæquè Pa-

In priu. aſſer. pane Secre. Tro. de quo toties. L. 8. pri. dec.

In ſuis alleg.

In ciuit. orbis terræ.

ex pri. dato Calatan. 15. Inl. 8. Ind. 1445. ex priu. dato Gran. 9. Dec. 15. Ind. 1536. Ex priu. dato apud ſpiream 9. Maij Ind. 3. Ex priuil. dat. Pan. 1200. 10. Ian. 14. Ind.

Digitized by Google

normitanæ communia. nunc de vtraque diſtinctius, ac breuius agendum.

CAPVT IX.

Totius Siciliæ Panormitanam Vrbem eſſe Metropolim oſtenditur.

AGE vero demonſtrandum breuiter nobis eſt Panormitanam Vrbem in Sicilia ſemper extitiſſe Metropolim;& Caput.quæ plane res, ſi ad id, quod dixero,diligenter attendatur,ſic conſtat,vt vllam certè probationis lucem non deſideret.

Verum,vt ingenue fatear, cogor amicis id efflagitantibus aliquando morem gerere,cum inſtent,vrgeant, vt huiuſce rei probatio luculenter exiſtat. In duas ergo partes, Siciliam vniuerſam antiquitus fuiſſe diſtributam Auctores autumant. Alteri Syracuſana,alteri vero Vrbs Panormus præfuit, Illi Græcæ vrbes,huic Carthaginienſes paruere.Græcarum ergo illa, hæc Carthaginienſium Metropolis. Liquet vtrumque. Et primo quidem Tullius, ac Diodorus Siculus mihi munit viam.*Vrbem*,inquit Cicero,*Syracuſas maximam eſſe Græcarum vrbium, pulcherrimarumquè omnium ſæpe audiſtis.* Diodorus vero,vbi prælium ob Ducetij ex Corintho fugientis aduentum ad Agrigentina vrbe commiſſum expoſuit, de Syracuſis ſic habet:*Ipſæque vrbes in Sicilia Græcæ ſummam Imperij,& rerum adminiſtrationem ſponte pœnes Syracuſios eſſe permiſere.* Quid hoc dicendi genere vel clarius, quid hoc ad rem noſtram & aptius & congruentius? Apud ergo Diodorum perinde nomen illud ſonat,Vrbium Sicularum,ac Græcarum Vrbium, cum is ad libri ſecundi calcem, qua vrbium Sicularum, qua Vrbium Græcarum Principem vrbem Syracuſas appellet. Cic. in ver. 6. Diod. ſicul. lib. 12.

Quod ſi hac de re paulo exactius ratiocinari,vel Diodoro Duce, velimus Syracuſas non omnium Sicularum Vrbium id temporis Principem extitiſſe,cum Trinacria dumtaxat vna poſt ab Syracuſano exercitu funditus deleta ſub Syracuſanæ vrbis ditione non fuerit. *Hinc cum Syracuſani*, ait Diodorus,*cunctas Siculas vrbes ſuo Imperio ſubdidiſſent; Trinacria dumtaxat excepta,hanc quoque bello adoriri ſtatuerunt.Valde enim opes Trinacriorum ſuſpectas habebant,veriti ne quando Siculorum gentis cognatæ imperium ad ſe transferrent.* De qua lib. 12.

plane Diodorus & illuſtria & præclara ſubſcribit. *Hæc vrbs multos, & magnæ virtutis viros ſemper habuit. Ideoque principatum inter vrbes Siculas ſemper obtinuit; viris enim ad gerenda imperia idoneis, & celſos ob fortitudinem ſpiritus habentibus plena erat. Ideo cunctas è Syracuſis, & ſocÿs vrbibus copias contrahunt, eaſque in Trinacrios educunt. At hi externo Sociorum præſidio deſtituti, præter ceteras vrbes, quæ Syracuſis parebant, ingens certamen commiſerunt, & animoſe, fortiterque ſeſe periculis obiectantes heroicè dimicando vniuerſi oppetierunt. Maior enim pars ſauciorum, quod captiuitatis ignominiam ſubire nollent, vltro ſe vita abdicarunt. Syracuſani ergo tam illuſtri de his, qui inuicti hactenus fuerant, victoriam adepti, incolis in ſeruitutem redactis, vrbem ſolo æquarunt*, hæc ille.

Deleta ergo Trinacria totius Siciliæ Imperium Syracuſani affectantes maximam, ornatiſſimamque claſſem terra, mariquè compararunt, vt id, quod ſecum animo cogitarent, facili negotio conſequerentur. *Syracuſani*, ſic proſequitur idem ibidem, *re vt dictum eſt, feliciter geſta triremes extruxerunt, & numero equitum conduplicato, terreſtribus etiam copÿs operam dederunt. Vt vero magnam vim pecuniæ conficerent, ampliora ſubditis per Siciliam tributa imperarunt. Id propterea ab ÿs factum, quod totam Siciliam ſuo Imperio paulatim ſubiungere meditarentur.* Hæc Diodorus. Verum eos hæc feſellit opinio, ij
lib. 13. .n. de Athenienſium aduentu commoniti ad ſeſe tuendos copias, vireſque collegerunt. Hunc itaque finem nullo vnquam tempore, neque Gelon, eiuſque fratres, neque ceteri Tyranni, qui bonam Siciliæ partem occuparunt, conſequi potuerunt. Et licet Agatocles Siciliæ Rex voluerit a quouis appellari, vt Siciliam ſub eius Imperij poteſtate verſantem eo nomine declararet; hæc tamen Siculi Regis nomenclatura tantum Agatocli laudis creat, quantum ſibi Lybici Regis nomẽ affert dignitatis; cum is, vbi aliquam Lybiæ oræ partem ſecundo Marte deuicit, Lybiæ Regis nomine decreuerit & nominari, & haberi. Quam diſſonum, quamque ſit hoc rationi contrarium non eſt, cur noſtra dictione proferatur. Nunquam ergo Vrbs Syracuſæ in Sicilia vniuerſa dominata eſt, nunquam totius Siciliæ principatum obtinuit, nunquam ſiculi omnes eius Imperio paruerunt. Lege Diodorum Siculum. imo verò, cum Athenienſium claſ-
lib. 13. ſis in Siciliam aduentaret, Syracuſani de hoſtium aduentu facti certiores in omnes Siciliæ vrbes Oratores, non Duces, qui cogerent imperio, ablegarunt, vt vrbes, populique in vnum congregati Syracuſis ſuppetias ferrent. *Syracuſani*, ait Diodorus ibidem, *quamprimum intra fretum eſſe claſſem Athenienſium cognouerunt tres ſumma po-*

teſtate

Digitized by Google

teſtate Duces creant Hermocratem, Sicanum, & Heraclidem; qui conſcriptis militibus per legatos Siciliæ vrbes ſollicitant, atque rogant, vt pro communi omnium ſalute arma ſecum capeſſant. Athenienſes enim prætextu belli Syracuſanis inferendi nihil aliud conſtitutum habere, quam vt totam ſuæ poteſtati inſulam ſubijciant. Ad quod Agragantini, & Naxij in Athenienſium ſocietate permanſuros reſpondent. Camarinæi, & Meſſenij ſe a bello vacaturos proteſtantur, reſponſo de ſocialibus armis in aliud tempus reiecto. Himeræi & Selinuntij, cumque his Geloi, & Catanæi auxilia promittunt. Siculorum equidem vrbes & ſi beneuolentia quadam ad Syracuſanorum partes inclinabant, quietem tamen amplexæ, quo tamen belli moles recaſura eſſet, dubijs animis præſtolabantur. hactenus Diodorus. Et nos de Syracuſana vrbe Græcarum Vrbium Metropoli cum Diodoros hactenus.

Age vero quid de Panormo? Huic bellicis hiſce, alijſquè ſiculis inimicæ tumultibus, in cuius Rep. nullus vnquam Tyrannus fuit, nunquam interturbata pax eſt. Pacis, ac otij Panormus ſemper ſectatrix. bella gerebat, cum res poſtularet; maſculamquè Ciuium virtutem, non propugnacula hoſtibus obijceret. Quare cum Panormum Hermocrates primum, deinde vero Dionyſius agros ferro, flammiſque vaſtatum venirent, non ſuis ſeſe mœnibus occluſit, ſed inimicis obuiam ita proceſſit, vt ſigna contulerit, ac ſanguinolentum vtrinquè fuerit certamen exortum. Itaque ad hanc vſque diem Siciliæ caput vnicum, ac Imperium non fuit. Diod. l. 13.

Licet ergo id temporis Panormus & ſuis vallata propugnaculis, & maris vtrinquè circumcluſa fluctibus extiterit munitiſſima, fuit tamen Vrbium carthaginienſium caput. *Hinc* PANORMVM, ait Polybius, *Siciliæ profecti* (videlicet Romani) *quæ præcipua Carthaginienſium Ciuitas erat, eam magna vi obſidere aggrediuntur*. Rectè quidem orator ille in Collegio Panormitano Societatis Ieſu in ſtudiorum luſtratione 1630. ante P. S. Q. P. cum orationem haberet, quæ poſtmodum, me rem perurgente, a S. P. typis excuſſa tamquã ſingulare Panormitanæ gloriæ monumentum, & argumentum, hac de re ſic habuit. *Quid autem de Panormo dicendum, quæ non ſolum omnium prorſus diplomatum, ac tabularum perpetua conclamatione Siciliæ caput eſt, non modo Apuliæ, Capuæ, & ipſius Italiæ Regum, honorificentiſſimo nomine ſolium extitit, non ſolum cum erepto Arabibus ſceptro Siciliæ imperitauit, & Africæ, non modo Carthaginienſis factionis, auctore Polybio, Princeps fuit, ſed quod præcipuum eſt, ſola vniuerſa Siciliæ iura dedit, ſola ſicularum vrbium nulli paruit. Quamuis enim Syracuſanæ magnitudinis nomen inter prima terrarum orbis imperia concrepuerit, & centum*

lib. 1. l. 4. poſt. dec. P. Io. Baptiſtæ Giatti. nus.

Faz. lib. 7. d. 2. cap. 3. Pol. lib. 1. Diod. lib. 3. cap. 2. Ex Timæo apud Diod. Ex Thucid. lib. 6.

Digitized by Google

Diod.l.22. Pol l.1. aliique. Ex Cic. in ver.

viginti millia peditum duodecim Equitum,rem admirante, Diodoro, ſola conſeceriſ;quamuis lecticas ſuas ex Elephanto candidiſſimas Agragantini ſerant in medium,nullus tamen in hac inſula populus de Siciliæ totius Imperio gloriatur.ſed cum in duas eſſet diuiſa partes Inſula Græcorum altera Syracuſis,altera Carthaginienſium Panormo vt præcipuis vrbibus obtemperauit,neque decurſu temporum vel a Romana Rep. vel Imperatoribus Sicilia fuit vni Ciuitati ſubiecta,ſed Romano parebat vniuerſa præſidi;Reſp.vero Panormitana ſui iuris Prætori ſuo.Cum autem in vnius Regni corpus vrbes Sicilienſes coaluere, PANORMVS, *quam illi ſortem, aurea ſoli fertilitas, ſitus maieſtas, ciuium præſtantia ipſa pæne natura deſtinarat,ſortem,inquam,capitis reliquis imperantis prudenti hominum conſilio eſt aſſecuta.* Hæc ille.

Iam hic me hortatur orator,vt mihi de Panormo non vt Carthaginienſium, ſed vt totius Siciliæ capite habeatur oratio. quæ plane dignitas non Sarracenorum,ſed Orientalium Imperatorum tempeſtate ſic in Panormum cadit, vt hæc ab hiſce Regiæ vrbis gloria decoretur.

lib.20.

Et quidem,vt ordine progrediamur, Carolus Magnus Imperator,cum ex Hieroſolyma,vt Turpinus affirmat,Panormum veniſſet, in Siciliæ Regia Siciliæ Regis baptiſmati lætus interfuit; vt iure cecinerit Gottifridus Viterbienſis.

Carolus hic Siculum recreat baptiſmate Regem.

Ex quo certe deducitur Regnum Siciliç ante Sarracenos Regum extitiſſe domicilium; & Panormum Regiæ nomine colluſtratam. Quod ſi Regia Regum eſt,Siciliæ,vt patet, Caput eſt.

Recte autem ante Sarracenos,vt dixi,Regum ſedes fuit; Sarracenorum enim in Sicilia Regnum poſt Carolum Magnum duxit exor-

Anaſt. Faz.l 6. d. 2.Sigon. Anaſt. in Mart. Reginal.l.1. Zinar.l.3.

dium;cum Sarraceni in Sicilia ante nonum ſæculum non regnarint, licet in ea ſeptimo iam,ſcilicet 650. Orientis Imperatore Conſtantio Heraclij nepte poſuerint pedem, quem repente è veſtigio ab Olympio Exarco Martini Pont.Max. oratione compulſo deturbati retraxerunt.Imo vero cum ſentina illa Sarracenorum exhauſta funditus non fuiſſet,vel ipſe tandem Conſtantius acceſſit, qui cum variè Regnum diuexaret, diuino permittente numine in Syracuſarum balneis exceſſit e vita.

Anaſtaſ. in Adeodato.

Neque vero Conſtantini Filij cognomento Pagonato in Sicilia dominati qui licet Syracuſas expugnarint,ſiculorum tamen virtute compulſi Alexandriam, ex qua ad deuaſtandam Africam egreſſi, confugerunt.

Neque demum Arabes illi ex Africa venientes in Sicilia Sedem collo-

Digitized by Google

collocarunt,qui tametſi perſæpe Siciliam inuaſerint,ſemper tamen vel eiecti, Nicephoro, vel coacti, Platina auctoribus, vt proprijs vrbibus a Bonifacio Corſicæ Comite fortiter obſeſſis ſuppetias ferrent. *Niceph. in a.764. Plat. in Eug.II. & Greg.IV.*

Verum cum malæ conſuetudinis corruptela iuuenum animos, moreſque deprauaret, & Deo Opt. Max. per ſummum ſcelus iniuriæ dies,nocteſque conflarentur, Siciliam ſacra Sarracenorum manus inuaſit,eoque permittente occupauit. Conſonum planè fuit,vt barbaris latè dominantibus Siciliæ Regnum ſeruiret ſeruitutem, quod peccati,ſceleriſque tyrannidem, quæ barbara quidem eſt ait Chryſos.non omni contentione diffugit. *D.Chryſ.in Matth.*

Multiplex eſt ſententia quo anno Siciliæ Regno potiti fuerint Sarraceni. Leo enim Oſtienſis affirmat ann. 820. Michaele Balbo Imperatore. alij poſtremo eiuſdem Balbi anno,qui Leonem Iſauricum interemit. plerique 830. aut 844. qui vſque ad 1071. in Sicilia perſtiterunt. Sed ex hac opinionum multiplicitate nullus datur coniecturæ locus aliquem videlicet Sarracenorum Regem Panormi ſacro fonte luſtratum, cum hæc tempora Caroli Magni aduentui non reſpondent. is enim 815.diem obijt ſuum. *Oſtien.*

Stet igitur Siciliam antiquitus & Regni nomine fuiſſe honeſtatam,& Panormum Vrbem Regis præſentia inſignitam; quam planè dignitatis gloriam conſequi ſemper ſtuduit Rogerius; ea tamen ratione, qua Innocentius Pontifex ſumma illi voluntate conceſſit, *Cum integritate ſcilicet*, vt ipſius Pontificis verbum vſurpem, *Regij honoris,& dignitate Regibus pertinente.* *Otto friſ. lib.5.c.32. & aly.*

Atque hoc dicendi genus ita Panormitanæ Maieſtatis dignitatem amplificat, vt exprimi ſcribendo vix poſſit. paulo enim altius repetenda Regum origo eſt, & ad Gothos,ac Vandalos referenda. licet enim illi Italiæ Reges extiterint,inter quos Theodoricus, extincto Odoacre recenſetur ann.493. Sicilia tamen occupata nō hic idem modo Theodoricus,qui triginta quattuor regnauit annos,Siciliæ Rex voluit haberi,ſed loci maieſtatem,felicitatem,ac dignitatem,ſicut & Reges ceteri,auſpicatus Panormi Sedem ſuam,ſoliumque collocauit,quæ validiſſimum Gothorum eſt facta præſidium. *Leon. Aretin. de bel. Ital. aduer. Gothos.*

Vandali vero in Sicilia non regnarunt.at perſpectum quidem, ac exploratum ſatis eſt eorum tempeſtate 440.quæ ante Gothos fuit, Siciliam Regni nomine & nominari,& haberi.ij enim laudato iam anno,Africa deuicta non in Siciliam modo ferro,flammiſque armati ad eam deuaſtandam Proſpero,& Caſſiodoro auctore traiecerūt, ſed Panormum etiam Regni Regiam, Principem, & Caput arte, & *Proſp.Caſſiod. in Chron.*

natura

natura munitiſſiamm,graui obſidione cinxerunt. Qua dé re ſic prę-
Rod Tolet. c 14. clare Rodericus Archiepiſcopus Toletanus. *Africa*, inquit, *concul-
Ado Vien. in Chron. *cata in Siciliam* (Gothorum ſcilicet claſſis) *nauigauit, vt eam pari
Faz. l. 8. d. 1. *exterminio laceraret,& direptionibus iam peractis obſedit* PANORMVM *eius inſulæ* REGIAM CIVITATEM. hæc ille. in qua plane obſidione diutius perſtitiſſet, niſi fuiſſet a Caſſiodoro fortiter,ſtrenueque reiecta.

Iam orationis noſtra vela contrahantur.demonſtratum itaque ſatis,ac luculenter hactenus eſt Panormum & vrbis Regiæ gloria fuiſſe florẽtem,& Regum ſemper præſentia colluſtratam. reliquum nunc ęſt, vt breuiter videamus,an hoc Regiæ vrbis nomen Panormo fuerit,& ab auctorum conſenſione , & ab ſiculorum conſequẽtium Regum auctoritate collatum. ſic enim apertè conſtabit Panormum vrbem totius Siciliæ dicendam eſſe Metropolim,& Caput.

A Regibus exordiamur. Et Rogerius quidem; de quo perſæpe
l. 8. d. 1. iam dictum,qui,vt cum Fazelo loquar. ann. 1529. *ſuam in Panormo vrbe,atquè futurorum Siciliæ Regum ſedem conſtituit,edixitque, vt Siciliæ Reges,eiuſque Italiæ partis,quæ eo tempore Ducatus Apuliæ, & principatus Capuæ,& nondum Regni titulum habebat Principes* PANORMI, ET NON ALIBI, *more Chriſtianorum eo loci Regio diademate inueſtirentur*. hæc Faz. Quaſi vero eo dicendi genere (*Suam in Panormo vrbe, atque futurorum Siciliæ Regum ſedem conſtituit &c.*) Rex Regibus ea qua erat auctoritate,iura perſcribat, vt Panormum Vrbem Regiam appellent,habeant,ac meritis afficiant honoribus;quæ ſicut antiquorum Regum,ita etiã conſequentium Regia Panormus; quiquè ad Regiæ dignitatis apicem euehendi, Panormi euehantur eſt neceſſe. hæc dumtaxat vna Siciliæ Regia. Vnde (ſic concludit Fazelus egregiè) ceteris ſcilicet ab eo recenſitis Regibus Regis dicto audientibus, *Panormus deinceps prima Regni Siciliæ ſedes eſt appellata*.

Ex priu. dat. Pan. 12 Oct. 1233. Fridericus II. Rex ſic honorifice de Panormitana Vrbe loquutus ad rem. *Cum Felix Ciuitas noſtra Panormitana* PRIMA REGNI NOSTRI SEDES *exiſtat &c.*

Ex priu. dato Neap. 19 Octob. 14. Ind. 1277. Carolus Siciliæ Rex Comes Andagauenſis de eadem cum loqueretur ſic habuit. *Nos autem qui Ciuitatem eamdem ſpeciali prerogatiua diligimus, & fouemus, eo quod* CAPVT, ET SEDES REGNI *exiſtit,&c.*

Ex priuil. dat. Pan. 7. Ian. 1325 Fredericus III. Siciliæ itidem Rex,cum de Panormo vrbe orationem haberet,ea ſic vſus. *Conſiderantes Felicem Panormitanam Vrbem,quam progenitores noſtri diuæ memoriæ tamquam amœnitate naturali*

Digitized by Google

cali conſpicuam , & deuota felicitate , & fideli deuotione pollentem REGNI CAPVT *& merito eligere decreuerunt.*

Alphonſus demum Aragonum, & Siciliæ Rex , vt ceteros ſilentio prætermittam, cum de Panormitana Vrbe verba faceret, continere ſeſe non potuit, quin eam Principis vrbis nomine decoraret. *Cogitantibus*, inquit, *diu nobis in noſtra felici vrbe Panormo, quam vnam in dicta Sicilia vltra Farum Regno habemus* PRIMARIAM, &c. Vt ex his liquido eluceſcat ab Regibus omnibus hanc vnam Panormi Vrbem merito fuiſſe delectam, vt in ea Reges Regio diademate ornarentur , & totius Siciliæ VRBS REGIA, REGNI SEDES, SICILIAE PRINCEPS, AC REGNI CAPVT , & vocaretur, & haberetur. Conſentaneum planè fuit , vt ea dumtaxat vrbs hoc nomine inſigniretur, quæ Reges ſuis honeſtabat inſignibus, & in Regio maieſtatis ſolio ſolá collocabat. Conſentaneum, inquam, fuit, vt Reges naturæ, & natura Regibus reſpōderet, qui ſicut eam diplomatibus illuſtrarunt , ſic illa in monte Panormitanæ vrbi finitimo Regium caput mirâ quadam arte depinxit, vt, quæ vrbium, ac Siciliæ Regia dicebatur, Regni Regiā ſuo Regij capitis ſtemmate natura fateretur. rectè Anonymi illud hic cadit.

Concha vbi Trinacriæ caput Aurea tollit in Vrbes ,
Regium Orethæo ſpectat ab amne caput .
Reſpondet caput hoc capiti; Natura Panormo
Extulit auguſtum, nobile ſtemma, caput .
Geſtiat hoc tanto Naturæ vrbs Regia dono ;
Vnica Natura ſtemma PANORMVS *habet .*

Quid Auctores? a recenſioribus ad antiquiores paulatim aſcendamus, qui profecto cum Panormitanam Vrbem ſcribendo nominarunt, vniuerſæ Siciliæ primatum contulerunt .

Franciſcus Bertelli in vrbium Italarum theatro ſic ad rem . *Palermo e la maggior Città di Sicilia, e ſedia del Re, la quale e poſta in luogo ameno appreſſo la riuiera, che gl' antichi, come teſtifica Herodoto nel 7. lib. nominauano il leto bello .* Et poſt paulo. *Fu poi queſta Città nell' anno di noſtra ſalute 826. ſotto l' Imperio di Michele Balbo con tutta Sicilia occupata dalli Sarraceni d' Africa, e da loro fu fatto ſeggio Regale , e Metropoli adornandola altreſi di nobili edificij, i quali per la maggior parte ſi veggono ancora in piedi coſi dentro, come fuori della Città .* Et demum ſic concludit egregiè. *In proceſſo poi di tempo molti Re di Sicilia accrebbero Palermo talmente con magnificenze di fabriche , ed altreſi con la loro preſenza , che ſi può al preſente annouerare tra le più famoſe Città d' Italia, ed anteporre a molte .* hæc ille.

Ex priuil. dat. in arce noua Neap. 15. Iun. 1445. 8. Ind.

Paduæ impreſ. anno 1629.

Thomas

In deſcrip. Inſul.Sicil. f. 15. Thomas Porcacci de Panormo Vrbe hęc breuiter. *Haurei la Città di Palermo grandiſſima di tutte l'altre di Sicilia, ed oggi ſedia regale, della quale molto haurei, che dire.*

In deſcrip. Sicil. f. 46. F. Leander Albertus ab horum omnium ſententia non abhorret, cum enim Panormitanæ felicis vrbis delitias ſtylo feliciore deſcriberet, de Panormo ſic habet. *Queſta Città meriteuolmente è cognominata felice per li grandi ornamenti a lei donati dalla potente natura; imperoche ella è poſta in luogo opportuno, oue poſſano paſſare i Mercadanti tanto per terra, quanto per acqua. Ha l'aria piaceuole, e bene edificata, e con belli edificij ornata, ſicome in parte dimoſtraremo. Ha magnifico popolo, ed è la ſtanza quaſi di tutti i Signori, e Baroni dell'Iſola, e del Vicerè, e del conſiglio Reale; ed anticamente etiamdio era la ſtanza del Re, e degl'Imperadori per la vaghezza del luogo.*

In præfat. ad Sicul. lib. 1. Sic. antiq. c. 2. Omitto nunc Philippum Cluuerium in extrema fere ſeptemtrionis plaga apud Vſtulæ oſtia natum Panormitanæ Vrbis præconia celebrantem. *Ipſa hinc*, ait, *Vrbs Panormus Thucydidi, Polybio, Ciceroni, Diodoro, Straboni, Melæ, Plinio, Silio, Fontino, Ptolomæo, duobus itinerarijs Romanis, Procopio, Stephano, ac Scholiaſtæ Apollonij memorata, vulgo nunc incolis dicitur* PALERMO *omnium totius Siciliæ maxima ac ſplendidiſſima* REGNI CAPVT, *ac ſedes Præſidis, quem Hiſpaniarum Rex huc cum titulo Viceregis mittit.*

In Ciu. Orbis terræ tom. 1. Sileo Georgium Graun, (quem ego primum vidi, legique in D. Petri de Blaſijs celeberrimi Iuriſc. Bibliotecha, qui ſicut inter primos V. I. D. in Panormitana vrbe verſantes recenſendus, ita in eorum numerum, qui literas humaniores profitentur, merito coptandus: Vtrinque Cæſar.) ſic de Panormo loquentem. *Panormus Vrbium Siciliæ maxima, & princeps eſt hodie, & ſedes Regia ſita in campeſtri ſolo, & in ora, quam lib. 7. teſte Herodoto, pulchrum litus vocabat antiquitas.* Et infra id, quod nunc aſſeuerat Sarracenorum Regum auctoritate confirmat. *At vero*, ſic habet, *anno ſalutis 515. Iuſtiniano imperante a Gothis veluti & omnis Sicilia occupata, eorum facta eſt præſidium validiſſimum. Quibus poſt annos deinde circiter quattuordecim a Beliſario Iuſtiniani Cæſaris Præfecto magna vi erepta imperio reſtituta eſt, vt Procopius tradit. Salutis poſtmodum anno 826. Michaele Balbo imperante a Sarracenis, qui Africam incolunt, cum omni Sicilia capta, eis in Regiam Ciuitatem adoptata eſt.* hæc Graun.

lib. 1. c. 33. f. 213. mihi Taceo Octonem Frigienſem in Antonini Pizzuto ſicut medendi arte præclari, ita eruditione, ingenioque pręſtantis Bibliotheca mihi diligentiſſime perfectum, qui cum primum de textoria arte Panormum inuecta, Corintho, Thebis, Athenis Rogerio ſecundo

marte

marte deuictis ratiocinaretur, ſic concludit. *Inde ad interiora Græciæ progreſſi Corinthum, Thebas, Athenas antiqua nobilitate celebres expugnant, ac maxima ibidem præda direpta Opifices etiam, qui ſericos pannos texere ſolent, ob ignominiam Imperatoris illius, ſuique Principis gloriam captiuos deducunt. Quos Rogerius* IN PALERMO *Siciliæ Metropoli collocãs artem illã texendi ſuos edocere præcepit &c.* hactenus Octo.

Prætermitto Fazelum, qui de Panormitana vrbe cum ſcriberet, ſic exorditur. *Panormus vrbium Siciliæ maxima, & Princeps eſt hodie, & Sedes Regia.* l.8. d.1.

Prætereo Alexandrum Cæleſinum Abbatem, qui cum extenſos Rogerij longe, lateque dominantis fines enarraret, ſuggeſſiſſe non paucos Proceres, ac Dynaſtas affirmat *Vt ipſe Regij illuſtrari culminis honore deberet: qui etiam addebant, quod Regni ipſius principium, & Caput* PANORMVS. SICILIAE METROPOLIS *fieri deceret, &c.* lib.2.

Procerum vero, ac Dynaſtarum aduocato conſilio ſanctum eſt, vt Rogerius Panormi ad Regium Regiæ dignitatis culmen eueheretur. *Nam ſi Regni ſolium*, inquiunt, *in eadem quondam Ciuitate ad regendum tantum Siciliam certum eſt extitiſſe, & nunc ad ipſum per longum tempus defeciſſe videtur, valde dignum & iuſtum, vt in capite Rogerij diademate poſito, Regnum ipſum non ſolum ibi modo reſtituatur, ſed in ceteras etiam regiones, quibus dominari cernitur, dilatari debeat.* Non ſolum ergo ob auitam, Regiamque vrbis Panormitanæ dignitatem Siciliæ vniuerſæ Metropolis, ſed regionum etiam, ac prouinciarum vt alibi dictum eſt, omnium, quæ Rogerij ditioni, poteſtatique ſubactę, Panormus Metropolis cõſtituitur. Et vero, ne D. Antonini ſentẽtia omittatur, ea Regni ſedes Regia, ac Metropolis nominanda eſt, *nõ in qua Rex moratur.* ſic autũmat illę, *ſed in qua inũgitur, & coronatur.* D. Anton. in ſum. Confeſſ. p. 2 c. 3.

Omitto demum Hugonem Falcandum, qui cum ad Panormitanam Regiæ Vrbis maieſtatem deſcribendam accederet, hoc magnificum dicendi genus vſurpauit. *Ad te mihi veniendum eſt vrbs famoſiſſima totius Regni Siciliæ* CAPVT, ET GLORIA, *quam etſi dignè laudare non valeo, tacere tamen omnino non poſſum.* In hiſt. Siciliæ.

Multus eſſem, ſi ceteros huiuſcemodi loquendi genus vſurpantes vellem percenſere numerando. Scatent libri. Non eſt, cur in hiſce laudandis vel noſtra deſudet induſtria, vel noſtra elaboret oratio. Polybius ſententiam confirmat, noſtræ dictionis periodum claudit, qui Panormum vocat βαρυτάτην πόλιν. Iſaaco ſcilicet Caſaubono interprete. CATERARVM CAPVT. lib.1. hiſt.

CAPVT X.

Alexandri Quarti Pont. Max. diplomatis dictum expenditur, exponitur. pro Panormo vrbe vt Siciliæ Metropoli demonſtratur.

Ex lib. iurium municipalium & conſuetud. Fel. Vrb. Pan.

ALEXANDER *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Dilectis Filijs Panormitanis ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ex ſinceræ deuotionis affectu, quo nos, ac Romanam Eccleſiam matrem noſtram filiali deuotione honorare, & venerari ducimini, procedit, vt vos ſpeciali prærogatiua fauoris, & gratiæ proſequamur. Hinc eſt, quod nos veſtris deuotis ſupplicationibus inclinati,* OMNES HONORES, LIBERTATES, PRIMITIAS, ET IMMVNITATES *a claræ memoriæ Regibus Siciliæ per priuilegia, vel alias rationabiliter vobis indulta auctoritate apoſtolica vobis in deuotione Eccleſiæ perſiſtentibus confirmamus. Nulli ergo* &c. Datum Neapoli 14. Kal. Febr. Pont. noſtri ann. primo.

Satis ſcio verbum illud in hoc diplomate a SS. Pontifice vſurpatum, *Primitias*, a pleriſque, qui vel linguam latinam non callent, vel certè vocabuli vim non attingunt, legi correpta penultima. non rectè, demonſtratur hic error. diſcrimen enim aliquod ab his inter haſce voces (*Primitias*) vel correpta, vel producta penultima afferendum. Si nullum, non mediocre in latino ſermone certamen orietur: nunquã enim huiuſce vocis, ac vocabuli vis innoteſcet. & vero aliud ſonat vox, *Primitia*, correpta, ac *Primitia* producta penultima. Illa primitias, quæ tantum Deo, rebuſque ſacris ſunt referendæ, hęc primitias, quæ primatum Regni, vel vrbis adſignificat, innuit ſatis.

Quod autem Primitiæ, correpta penultima debeant Deo, ceteriſque rebus ad ipſum attinentibus omnino referri, non eſt, cur mea dictione demonſtrem. Sacræ literæ apertiſſimè teſtantur. Exod. XXII. *Decimas, & primitias tuas non tardabis offerre Domino.* & XXIII. *Primitias frugum terræ tuæ deferes in domum Domini tui.* Lege D. Hieronymum in Gloſſ. ſuper Malac. 3. Ea itaque res, quæ ſacra Deo non eſt, primitias habere non poteſt. Liquet igitur Primitias, producta penultima ad rem non ſacram attinere. Cum ergo ſummus Pontifex habeat cum Panormitana vrbe ſermonem, vrbiſque *omnes honores, libertates, Primitias, & immunitates a claræ memoriæ Regibus*

D. Hier.

Siciliæ

Siciliæ per priuilegia, vel alias rationabiliter indulta confirmet, Panormitanam Vrbem eſſe ceterarum omnium Primam, Principem, Metropolim, & Caput apoſtolica auctoritate confirmat. Priuilegia vero ab Regibus, & Imperatoribus de Primatu Vrbis vrbi Panormitanæ collata ita ſunt omnibus explorata, & certa, vt nemo ſanæ mentis ſit, qui non hæc aperta oratione fateatur. Iam eorum hactenus ſparſim, paſſimque plura laudauimus, ex quibus, & præſertim ex cap. IV. huiuſce rei petenda probatio.

CAPVT XI.

Eccleſiam Panormitanam eſſe Eccleſiarum omnium Sicilienſium Metropolim conuincitur.

De Metropolitanæ Panormi, Siciliæque Eccleſiæ primatia in primi libri calce dixi non pauca, quæ rem ita planè demonſtrant, vt lectores in ſuſpicionem vocent, ne aliorum dictis facili negotio habeant fidem, ſed potius ad germanam, certamquè ſententiam tandem aliquando ferendam moueantur. Eæ vero rationes non ridiculæ, non futiles, non pueriles, ſed veræ, veriſque innixæ fundamentis, quas nemo ſanæ mentis ire inficias poteſt. Eas, amabo te, mi lector, conſule. Vbi eas attente perlegeris, has & adijce.

Satis ſcio a pleriſquè Metropolicæ Panormitanæ Eccleſię dignitatem ab Præſulum in Panormitana Vrbe exiſtentium antiquitate probari; Metropolitana enim dignitas cum Præſulatus dignitate coniuncta vel eſt, vel ab ea certè non diſtat. Optimum ſanè conſilium! Legatur D. Rocchus Pirrhus in Panormitana notitia; cuius rationum momenta Albertũ Piccolum ſic vrgent, vt iſti merito reſpondendi nullũ relinquant locum; niſi forte argumenta, vt aſſolet, leludat Albertus. Bonus profecto Athleta, nõ veritatis propugnator.

Huiuſce igitur probationis alia mihi ineunda eſt via, alio orationis meæ conuertendus eſt curſus. Inſiſtendum eſt tum Præſulum, ac Pontificum, tum Imperatorum, Auctorumquè veſtigijs, qui Panormitanam Eccleſiam totius Siciliæ Metropolim eſſe vnanimi conſenſione confitentur.

Præſulum, ac Pontificum proponitur auctoritas.

I. Hac de re præclariora mihi, quæque omnium ſubiecta ſint oculis breuiſſime proponentur, vt tandem aliquando veritatis dies eluceſcat.

Enim vero Panormitanorum, qui Panormi ſunt nati, Præſulum auctoritas, quamuis ſua fide non careat, hoc tamen loco proponenda mihi non eſt, ne quis aſſeueret eorum orationem non ex veritatis, ſed ex affectionis animi fonte profectam. Exteros laudo, eorumque dicendi genus ea, qua par eſt, ratione perpendo.

Illuſtriſs. D. Don Cæſar Marullus Meſſanenſis ſummæ auctoritatis, ſummæque integritatis Panormitanus Archiepiſcopus; in ſua Diæceſana Synodo Panormi habita 13. Iunij 1586. & a Pontifice Max. approbata ſic parte quarta exorditur egregiè. *Glorioſa B. Virginis aſſumptioni Sacra Eccleſia noſtra Cathredalis conſecrata, vt cunctarum Eccleſiarum Prouinciæ, vrbis, & Dieceſaos Panormitanæ Mater eſt, & ceteris miniſteriorum numero, & dignitatibus præſtat, ita ſibi famulantes miniſtros doctrinæ, ſanctitatiſquè facem ceteris præferre expoſcit*. Hæc ille. Nihil hoc dicendi genere vel luculentius, nihil vel apertius, nihil vel diuinius ad id comprobãdum poteſt afferri. Non hoc loco Panormitanus quiſpiam, ſed Præſul ſpectatæ virtutis, ſed Meſſanenſis eloquitur, cum profecto ſermonem ſi Panormitanus haberet, ſuſpicioni quidem eſſet, cum omnibus amore potius patriæ ſuccenſus, quam veritate compulſus loqui videretur. Metropolicam Panormitanæ Eccleſiæ dignitatem detegit Meſſanenſis. O magna vis veritatis. Inde, inquies, ea ex illius ore profluxit oratio, (vt cunctarum Eccleſiarum Prouinciæ, Vrbis, Diæceſeos Panormitanæ Mater eſt) vt ſuam amplificaret gloriam; non autem quod reapſe Præſul ita ſentiret. Apageſis hoc verbum? noli eum gloriæ ſectatorem habere, qui honoris contemptor ſemper eſt habitus. Neque enim ea dicenda vera gloria eſt, quam quis falſo arrogat ſibi. ſecutus ſane veritatem, cum & Imperatores, & Põtifices, de quibus ſuo loco, & Præſules prædeceſſores ſuos ſecutus ſit duces; qui Panormitanam Eccleſiam Sicilienſium omnium Metropolim declararũt. Legerat enim tam in Ioannis Paternionis Catanenſis, ſed Panormitani Archiepiſcopi reſcriptis non Panormitanam modo vrbem, ſed Eccleſiam eſſe & Regni Caput, & Sicularum Principem; quam in Hugonis Panormitani Antiſtitis tumulo illud inſcriptum elogium, *Hugo Præſul primus St. Chriſtinam exultauit*; ac ſeſe ab eorum opinione non abhorrere conſentaneum putauit. Neque enim ea vox, *Primus*, perinde ſe habet, ac id, quod falſo innuit Albertus Piccolus, Hugonem ſcilicet extitiſſe primum Panormitanæ Vrbis Antiſtitem. Sed illud vtrumquè & rectius, & germanius. Alterum, quod Hugo Primus ex Præſulibus S. Chriſtinam Panormum Vrbem adeuntem præcipuis affecit honoribus, quare vox illa. *Primus*, Antiſtitis

De antiq. iure Eccl. Sic. f. 151.

tiſtitis

tiſtitis gloriam,non dignitatem ab hoc Antiſtite deſignat illatam, cum ex publicis tabulis,& ſcriptorum auctoritate ſit certum Hugoni præceſſiſſe Rogerium, Petrum,Gualterium I. Alcherium, Nicodemum,Humbertum,alioſque Archiepiſcopali gloria,ac dignitate florentes,vt quam verax hæc eſt Archiepiſcoporum ſeries,tam certè non recta Alberti Piccoli de Hugone videatur interpretatio. Alterum,ea vox,*Primus*, idem ſonat,ac Præſul totius Siciliæ primus, ac proinde Metropolica dignitate conſpicuus. Vbi enim Archiepiſcopus eſt,ait S.Auguſtinus,ibi Metropolitanus eſt;cumque id temporis nulla totius Siciliæ Ciuitas ab Panormo Vrbe poſſet Archiepiſcopo gloriari,congruum eſt,vt aſſeratur Panormitanam Eccleſiam Archiepiſcopo inſignitam in Metropolicæ dignitatis apice fuiſſe conſtitutam. Hinc merito Hugo noſter ab Rogerio Rege Siciliæ Archiepiſcopus appellatur. Rogerij diploma præſtolatur. Hocce eſt.

Faz. in ſumma Ecclef. D.Rocch. Pyr. in Pan.not.

Rogerius in Chriſto Deo pius,potens Rex, diuinis liberalibus donis copiosè nobis impenſis tunc præcipuè reſpondemus, cum venerabiles Dei domos ab eo ditati dicamus,adaucti per ipſum augemus,protecti,& prouecti ab eo prouectui dare contendimus. Sanctam itaque ECCLESIAM PANORMITANAM, *quam & hoc generali voto diuinæ Religionis intuitu amplectimur, & quadam ſpeciali prærogatiua intra noſtri pectoris clauſtra præcipua dilectione geſtamus,tum quia & Regij diadematis noſtri primitias in ipſa, & ab ipſa ſuſcepimus, tum etiam quia in eius reuerenda Sede reſidentem* HVGONEM SICILIAE VENERABILEM ARCHIEPISCOPVM *virum & in ſpiritualibus eximium,& in temporalibus laudatum nimis diligimus, more ſolito beneficijs nobis diuino munere præſtitis ſemper ditare pariter, & dotare duximus.&c.* hæc Rogerius.Præclara ſanè probatio, mi Alberte,ſed præclarior confirmatio, quæ cum etiam in hunc locum cadat,eam enim ſupra cap.5. ſatis innui,omittenda non eſt. Vilelmus Rex cum eumdemmet Hugonem Archiepiſcopum Broccato feudo Regia liberalitate donaſſet,voluit,vt plures & Archiepiſcopi, & Epiſcopi,& Comites,& Dynaſtæ intereſſent. Regi morem geſſerunt. Regis ergo ſermonem audiamus, *Ideoque* ſic Rex habet, *Sanctam Panormitanam Eccleſiam principalem noſtri Regni ſedem,& coronæ,ſiue coronationis noſtræ primum domicilium amplificare in temporalibus nobis a Domino commiſſis ſtudentes concedimus,donamus,offerimus in perpetuum habendum, poſſidendum, dominandumquè tibi viro venerabili Hugoni eiuſdem ſedis digno Archiepiſcopo, ſucceſſoribuſque tuis canonicè intrantibus &c.* Accepimus Regem,accipiamus & teſtes, qui in hoc

In tab.Eccleſ.Pan.

Ex dipl. dat.Pan. 1157. Menſ. Decemb. 6.Ind.

ſeſe

ſeſe diplomate ſubſcripſerunt. Primus. *Ego Ioannes Barenſis Archiepiſcopus ſubſcripſi*. Alter. *Ego Bernardus Catanenſis electus interfui.* Tertius. *G. Agrigentinus Epiſcopus interfui*. Quartus. *Ego Heruaus Tropeæ Epiſcopus interfui.* Quintus. *Ego Gilisbertus Paclenſis electus teſtis ſum*. Sextus. *Ego ſylueſter Comes Marſic. teſtis ſum.* Septimus. *Ego Simeon Comes Mytilenę teſtis ſum.* Octauus. *Ego VV. de Periolo teſtis ſum*. Nonus. *Ego Robertus Melecouen teſtis ſum.* Decimus tandem, vt omittamus ceteros, Ego ROBERTVS MESSANENSIS ECCLES. EPISCOPVS *interfui*.

Quot pro Panormitana Eccleſia in vno diplomate mira diplomata? Regum verba ſunt plena ſententijs, ſunt fæta myſterijs. Et ex his liquido exiſtit Panormitanum Archiepiſcopum eſſe verè Siciliæ Archiepiſcopum, cùm in vno, eodemque priuilegio & Archiepiſcopi Panormitani gloria, & Epiſcopi Meſſanenſis auctoritas eluceſcat.

Video Albertum Piccolum terga vergentem, ac de more clamitantem illud Rogerij priuilegium vel corruptum eſſe, vel mendax, cum profectò quæ Panormitanę dignitatis gloriam amplificant, vel deprauata, vel ſuppoſititia, vel falſa nulla ductus ratione confirmet. Quare cap. 7. de antiquo iure Eccleſiæ ſiculæ ſic habet. *Falſos eſſe Panormitanos in Nicodemo ſuo ſuppoſititio Archiepiſcopo. Eorumdem in Gaufrido Malaterræ corrumpendo detecta fraus.* Aſylum optimum. Quid ſi, mi Alberte, priuilegium proferam a Comite Rogerio in tua ipſa Mamertina Ciuitate Mauritio Catanenſi Epiſcopo collatum, manuque Petri Panormitani Archiepiſcopi, ac Guilelmi Meſſanæ, ac Troinæ Epiſcopi firmatum, eritne vel fugæ, vel inuentioni quis locus? Ecce tibi.

Exactis Ciuitatis Ep. Catanæ.

Sigillum factum &c. quod iam in cap. 5. calce laudatum. ſic concludit.

EGO PETRVS PANORMITANVS ARCHIEPISCOPVS,

Ego Vilelmus Meſſanæ, ac Troinæ Epiſcopus ſubſcripſi. hæc ſatis.

Ceterum quod ſuppoſititius ſit a Panormitanis Nicodemus Archiepiſcopus; prӕterquā quod Abbas D. Rocchus Pirrhi hoc figmentum in ſua Panormitana notitia f. 87. & ſeq. luculentiſſimè, eruditiſſimeque confutat: fingi poteſt, conuinci non poteſt, cum non modo Albertum Piccolum, vel quemlibet alium ficititium ſcriptorem primæ notæ ſcriptores, ſed & etiam, quod caput eſt, Calixti II. Pontificis Max. literæ ad Petrum Archiepiſcopum Panormitanum perſcriptæ ſic vrgeant anno 1122. vt nullus reſpondendi

detur

Digitized by Google

detur locus. Legiſtin' vnquam, mi Alberte, Pontificios hoſce Calixti characteres? negas. profero. attende. vide, an corruptus a Panormitanis etiam ſit hic locus. Ecce tibi Pontificis diploma.

Calixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei venerabili fratri Petro Archiepiſcopo a nobis de Squillatina Eccleſia in Panormit. tranſlato, eiuſque ſucceſſoribus canonice inſtituendis in perpetuum. Iuſtis votis aſſenſum præbere &c. Paulo poſt ſic habet, *Omnem dignitatem, quæ à prædeceſſoribus noſtris Sanctæ memoriæ Alexandro II. Gregorio VII. & Paſchali II. R. E. Pontificibus, prædeceſſoribus tuis Panormitanis Archiepiſcopis* NICODEMO, *& Alcherio, & per eos Panormitanæ Eccleſiæ conceſſa dignoſcitur; nos quoque auctoritate Apoſtolica damus tibi, & per induſtriam tuam Eccleſiæ ipſi concedimus, & decreti huius pagina confirmamus. &c.* Quid adhæc Alberte? eritne hoc etiam diploma fictitium? eritne mendax? eritne fabuloſum? Pontificum libros ſcrutare, atque euoluito. videto. legito. atque de Nicodemo ſententiam, quam falſo concepiſti, deponito. Iure igitur Panormitanus Archiepiſcopus vel totius Siciliæ Archiepiſcopus, vel Sicilienſium Præſulum PRIMVS appellatur, cum reapſe ſit Siciliæ Metropolitanus; ſolus enim hic Rogerij tempore in Sicilia vniuerſa Archiepiſcopali dignitate floreret.

At inſurgit Albertus Piccolus, qui hoc Panormitani Siciliæ præſulis primi nomen pati æquo animo non poteſt, ac Rogerij literas in Fazelo exaratas opponit. ſic habent. *Cum ego Rogerius Comes Siciliæ, & Calabriæ eſſem in Ciuitate Meſſanæ venit ad me Robertus Meſſanenſium Epiſcopus obſecrans, & petens a me, vt darem illi terras ad operandum circa Ciuitatem Troinæ, quarum auxilio tam ipſe, quam Clerici ſui ſeruientes Eccleſiæ ſuſtentari poſſent. Ego vero quoniam ſemper in animo propoſueram Eccleſiam Meſſanæ magnis poſſeſſionibus ampliare, multiſque donis, & oblationibus ditare, eo quod eum poſt acquiſitionem Siciliæ, tranſlata ſede Epiſcopatus a Troina in Meſſanam, primum Epiſcopum erexeram, prædicti Epiſcopi precibus aures inclinaui.* Hęc Rogerius. Dec. p.I. 2. cap. 2.
Putat ergo Albertus Piccolus ſeſe vibrato hoc vnico diplomatis telo oppoſitas inimicorum acies & confodiſſe, & diſſipaſſe, & victoriam retuliſſe. Sed non eſt, cur moueamur. Ratiunculæ ſunt iſtæ, non argumenta. incautum circumueniunt. deludunt. cautum in ſcopulos non allidunt. Et primo quidem Rogerium Rogerio opponamus, qui planè Meſſanenſem Eccleſiam præcipuis ditare muneribus, non Siciliæ Eccleſijs conſtituere ſecum animo moliebatur; cum profecto ſi id forte cogitaſſet Meſſanenſem Eccleſiam Siciliæ Regiam decreuiſſet, in eaque Regium diadema Chriſtianorum more ſuſcepiſſet.

piſſet. at vero cum Panormitanam Eccleſiam, vt dictum ſatis, ac ſæpe eſt dignitate nobilem, antiquitate perilluſtrem apertiſſimè cognoſſet non ſolum in ea dumtaxat vna tam ſibi, cum ceteris etiam Regibus Regijs infulis illuſtrari honorificentiſſimo diplomate decreuit, ſed etiam cum de Panormitana Eccleſia ſermonem haberet, ſic illuſtrat. *Ego Rogerius Dux Ducis Roberti Filius Sanctæ Mariæ Panormitanæ* MAIORIS SICILIAE ECCLESIAE *do, & habere concedo &c.* Quod perinde eſt, ac ego Rogerius Panormitanam Eccleſiam Sicilienſium Eccleſiarum Matrem, Metropolim, ac Primam & ſtatuo, & voco.

Ex priu. dat. ann. 1086.

Sed dicta, indicta. ad rationem propius ſoluendam accedamus. Porro, vox illa, *Primum Epiſcopum*, eo loci non adiectiui, ſed aduerbij vim iure ſortitur; quæ perinde ſonat, ac, nunc primum Ego Rogerius Epiſcopum Meſſanæ conſtitui. Quod ſi adiectiui ſignificationem habeat, non eſt, cur in reſpondendo laboremus. Nam vox illa, *Primum Epiſcopum*, Meſſanæ, non Siciliæ primum innuit ſatis; cum Panormi latitantem Nicodemum Archiepiſcopũ inuenerit, eumque expulſis Sarracenis in priſtinæ dignitatis gloriam reſtitutum in Panormitana vrbe ſuſpexerit. Merito autem Rogerius tantam animi ſignificationem in Robertum Meſſanenſem, ac Troinenſem Epiſcopum præſetulit; is enim eum nouis amplificare muneribus deberet, quem ipſe primo, deuicta Sicilia, Epiſcopali dignitate florentem Meſſanæ collocarat, vt nouum Epiſcopum noua beneficiorum magnitudine locupletaret.

Neque dicas velim Rogerium ita in Ciuitatem Mamertinam fuiſſe affectum, vt, vbi primum Troinæ locum adeptus, ac Epiſcopum conſtituit, vniuerſæ Siciliæ præfecerit. Futilis profecto ratiocinatio, vana argumentandi ratio, ab illa certè non diſſona, qua tantum ciuitas Mamertina gloriatur; App. videlicet Claudium præcipua quadam liberalitatis virtute pollentem Regni Caput declaraſſe Meſſanam. Vtraque planè ratio non abſimilis. Qui enim App. Claudius Meſſanam præficere toti Siciliæ potuit, ſi Siciliam vniuerſam Romani ea tempeſtate non occuparint. Romani enim ab Mamertinis acciti Polybio auctore, Meſſanam ingreſſi non modo Hieronem Regem eijecerunt, ſed ad Leontinos vſquè excurrentes agros vaſtando, depopulandoquè regreſſi edita hoſtium clade Meſſanam. Quare Appius, Eutropio teſte, deuictis vtriſquè hoſtibus triumphauit. Cum ergo App. Claudius vel ſolum Meſſanam, quæ non deuicta bello, ſed ſuapte ſponte Romana arma ad ſeſe tuendum deprecata eſt, vel certe ſimul Leontinorum ditionem poſſideret,

lib. 1.

lib. 2.

ſideret, vel Meſſanam Meſſanæ, vel Meſſanam Leontinis finibus præfecit, itaque ſui ipſius, ac Leontinorum Caput fuit. Qui enim Siciliæ caput eſſe poſſet, cum cetera membra non poſſideret, quibus caput iſtud præſideret. *Caput*, inquit Auguſtinus, *dici non poteſt, vbi corpus nullum eſt, cui ſit caput.* Ad rem igitur. Si ergo Rogerius, vbi primum Troinam victor inuaſit, ac primum Troinæ Epiſcopum conſtituit, hunc Epiſcopum toti Siciliæ præficere ſecum animo ſtatuit, cum ſicut totius Siciliæ ius non haberet, ita nullam habuit poteſtatem, nullumque dominium, ac nullum eius Sanctiones, deliberationeſquè ſortiuntur effectum. Ridicula habita fuit Annibalis nundinatio, qui cum Romam obſideret argentarias illius tabernas, quas ſpe tantum, vel etiam indignatione ſibi comparauerat, publica Præconis voce venditabat. *In Pſ. 139* *Lege Florū l. 2.* *Liu. l. 36.*

Dicamus itaque Panormitanam Eccleſiam Sicilienſium Eccleſiarum omnium Primam, Matrem, & Metropolim, ac Pontificem Adrianum huiuſce nuncupationis IV. ſequamur ducem, qui cum ad diuerſos id temporis Epiſcopos literas exaraſſet Eccleſiam Panormitanam vniuerſæ Siciliæ Metropolim in plenitudine dignitatis inſtituendam eſſe decreuit. Sic igitur.

Adrianus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei dilectis filijs Agrigentino, Mazarienſi, & Melitenſi ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem. Ne in aliqua Prouincia fidelibus Chriſtianis Sanctorum miniſteriorum plenitudo deeſſet, ſanctorum Patrum ſanxit auctoritas, vt in ſingulis Prouincijs aliqua Metropolis haberetur, quæ alijs diſpenſatione Regiminis, & auctoritate officij præſideret; hoc ſiquidem Prouinciæ ſiculæ deeſſe videntes, Panormitanam Ciuitatem, QVAE SOLO NOMINE VSQVE MODO METROPOLIS *habebatur, in plenitudine dignitatis Metropolim decreuimus ſtatuendam.* Adſtipulatur tanto Pontifici Pontifex itidem Max. Alexander III. qui profecto ad exornandam Panormitanam vrbem huiuſce diploma ſic ratum habet, vt laudet ſua approbatione, conſenſuquè Adriani ſententiam; & qui fortaſſe de tanta vrbis, Eccleſiæque dignitate ignarus ambigeret, eam de Pontificis voluntate commonitus & probe calleret, & ſine fuco, fallacia, & dolo more maiorum, vt aiunt, aperte prædicaret; quamquè nonnulli ſiue maleuolo obſcurare ſilentio, ſiue de ea quidem praue, nequiterque interpretando detrahere ſunt auſi, citiſſimis orbem terræ peragrantem paſſibus in noſtræ tandem vrbis luce tamquam in ſolio veritatis, vt ipſa *ſolium Regum eſt*, verſantem, degentemque venerentur. Huc ſpectat & illud, quod cum 1206. Ciuitas Mamertina alienæ appetens gloriæ diligentiam omnem, ſtudiumquè na- *Adrian. IV. in lit. dat. Beneuenti 1154* *Ex priuil. Guil. 1.*

uaſſet, vt Panormitanam Eccleſiam Meſſanenſi ſubijceret, ſubiectamque declararet Pontifex, cumque Apoſtolicus legatus a latere id, quod Mamertinæ Ciuitati erat inoptatis, pro Mamertina Ciuitate ſanxiſſet; præter Meſſanenſium expectationem, vbi id ab Innocentio III. reſcitum eſt, hoc reſponſum elicuit. *Licet in Regno Siciliæ generalis ſit tibi commiſſa legatio, ad ea tamen ſine ſpeciali mandato noſtro non debuiſti manus extendere, quæ in ſignum priuilegij ſingularis ſunt tantum ſummo Pontifici reſeruata.* Et infra ad rem nihil aptius, nihil clarius. *An exiſtimas, quia vices noſtras tamquam legato tibi commiſimus exequendas, quod Panormitanam Eccleſiam poſſes ſubijcere Meſſanenſi, vt illam præficeres iſti, conceſſo ſibi priuilegio primatiæ?* Hæc Pontifex.

In D Gregor. decr. lib. 1. de off. leg. tit. 30. cap. Quod tranſlationẽ continetur.

Anacleti, Pelagij, Clementis Maximorum Pontificum, Siciliæ Metropolim Panormitanam Eccleſiam ſtatuentium decreta legantur; quod profecto, vt rectè innuit Ioannes Paternio Catanenſis, ea ſuadet auctoritas; in dandis enim ſuffragijs, in Conſilio Regis, in conſeſſu ſedet primus omnium felicis vrbis Antiſtes.

d. qq. Prouinc. c. an. Domini 582. diſt. 101. Peruenit 80. d. in illis.

Video iam contra inſurgentem, reſpondentemque Albertum Piccolum nomine, non re Eccleſiam Panormitanam eſſe totius Siciliæ Metropolim; cum ex ipſa ipſius Pontificis Adriani oratione conſtet apertiſſimè dicentis: *Quæ ſolo nomine vſque modo Metropolis habebatur.* Miror planè Albertum Piccolum, qui literas profitetur, id dicere. Decretum, Alberte, perpendamus Adriani, vt ea plane res tua interpretatione pœnè obſcurata in veritatis lucem, vera, germanaquè explanatione proferatur.

In ſuis allegat. Barboſa. cap. 31. de antiq. iure Eccl. Sic. f. 150.

Ne in aliqua prouincia fidelibus Chriſtianis ſanctorum miniſteriorum plenitudo deeſſet, Sanctorum Patrum ſanxit auctoritas, vt in ſingulis Prouincijs aliqua Metropolis haberetur, quæ alijs diſpenſatione regiminis, & auctoritate officij præſideret. Quidnam verbum illud ſibi vult, *Diſpenſatio regiminis*, niſi auctoritas? Quid *auctoritas officij*, niſi poteſtas? *Hoc ſiquidem Prouinciæ ſiculæ deeſſe videntes*; (Metropolim ſcilicet) *Panormitanam Ciuitatem, quæ ſolo nomine vſque modo Metropolis habebatur, in plenitudine dignitatis*, (quæ videlicet antea ſic fuit imminuta, vt pœne deſideraretur) *Metropolim decreuimus ſtatuendam.* Et quis plane eſt, qui dubitet, quin plenitudo dignitatis & poteſtatem innuat, & auctoritatem, qua multis conflictata Sicilia calamitatibus Eccleſiam Panormitanam fuiſſe penitus ſpoliatam nemo eſt, qui non fateatur, nemo, qui dubitet. Quod ſi receſſit auctoritas, poteſtas non receſſit. Exemplo ſit Patriarcha Conſtantinopolitanus, quem verum, germanumque Patriarcham agnoſcunt omnes, omnes fatentur; niſi forte quis delirus id neget; & tamen is poteſtate pollet,

non auctoritatem exercet. Quod ſi, Albertе, iſta tua interpretatio hunc non expugnat, Adriani itidem decretum, ſanctionemque de Panormitana Vrbe non impugnat. Recte igitur S. Pontifex. *Quæ ſolo*, inquit, *nomine vſque modo Metropolis habebatur*. Sedatis enim tempeſtatibus, fideique Caſtris Panormi firmatis poteſtati ſucceſſit auctoritas iam ſublata, iam abrogata. Quare vt Adrianus ad Pontificum voluntatem ſeſe conformaret, a quibus diſſentire non poterat, innueretque orbi terrarum Panormitanam Eccleſiam inter tot, tantaſque clades, inter tot hoſtium excurſiones, inter tot, tantaſquè omnium iacturas nihil de Metropolica dignitate paſſam eſſe detrimenti, imo iam in priſtino ſuæ dignitatis gradu collocatam concludit egregiè. *In plenitudine dignitatis Metropolim decreuimus ſtatuendam*. Quæ quidem omnia hactenus exarata Fredericus II. breui orationis anfractu ſic innuit, vt demonſtret. *Attendentes* ſic præfatur Imperator, *quod venerabilis, & veneranda Sacroſancta Panormitana Eccleſia quæ caput eſt, & Sedes Regni noſtri & antiquitate ſit nobilis, & dignitate, ac ſpeciali prærogatiua inter alias Regni noſtri Eccleſias Prima, & merito principalis ſit: quia tamen perſecutione multa vaſtata non modicam ſui iuris* (hoc eſt vt ego interpretor Metropolicæ dignitatis, & auctoritatis) *iniuriam patitur, ne noſtro felici tempore, quæ hactenus paſſa eſt, iterum patiatur, conſiderantes, quod in ea ſacram Vnctionem, & Regium ſuſcepimus diadema &c.* In priuil. Pan. 1211. 11. Octob.

At inſurgit Albertus Piccolus, qui literas Apoſtolicas ſupra recitatas ſub Innocentio III. profert ſuas, vt de Metropolica Panormitanæ Eccleſiæ dignitate vrbi detrahat, & denſiſſimas veritati tenebras offundat. Cum enim a ſummo Pontifice reprehenſum legatum, vt primatis prærogatiuam Mamertinæ contulit Eccleſiæ, inficias ire non poſſet, obiecto prępoſteræ interpretationis clypeo enititur, contenditque id, quod contra ius, faſquè ab illo factum, infectum non eſſe; itaquè ſibi perſuadet totam machinam ea interpretatione non ſecus ac ſi proditorio quodam cuniculo penitus labefactatam oportere corruere. Albertum ergo audiamus. *Veriſimillimum eſt legatum cum ex publicis monumentis, actiſq; cognouiſſet Meſſanenſem Eccleſiam & antiquiſſimis temporibus vnicam fuiſſe Siciliæ Metropolim, & poſt exactos Sarracenos reſtitutis in integrum Eccleſiis, multo etiam pluſquam Panormitanam, ad Archiepiſcopale decus euectam eſſe, iure diuiſa per Adrianum Prouincia, & Panormitana in Metropolem erecta, primatis dignitatem Meſſanenſi deberi cenſuiſſe, quæ & prima Prouincia, primaque Metropolis diceretur. Quamuis autem Innocentius legatum reprehendat, quaſi ad ea manus extenderit, vt ille loquitur, quæ*

Digitized by Google

in ſignum priuilegij ſunt tantum Summo Pontifici reſeruata, non tamen, quod a legato non rite factum eſt, Pontifex abrogaſſe legitur. Scilicet quia, vt verbis iuriſconſultorum loquar, pleraque facta iam ſuſtinentur, quæ alioqui fieri re integra neutiquam liceret. Accedit, quod eius ſolum culpæ reus legatus arguitur, quod commiſſis ſibi Apoſtolicæ Sedis vicibus plus nimio ſibi arrogaſſe viſus eſſet, non autem quod nullo Meſſanenſis Eccleſiæ merito Primatum illi decreuiſſet: atqui ſi legatus non modo in mandatæ iuriſdictionis leges peccaſſet, ſed Panormitanæ quoque ſedis in-ſtiorem cauſam per iniuriam læſiſſet an non eum Pontifex hanc quoque ob culpam expreſſim obiurgaſſet? an non omnia legati acta reſcidiſſet.

Multa congeris, mi Alberte, quæ probationis lucem maximopere deſiderant. Et quidem qui oſtenditur Meſſanenſem Eccleſiam antiquiſſimis temporibus vnicam Siciliæ extitiſſe Metropolim? Proferendi auctores, proferendæ itidem & publicæ tabulæ. de veritate res eſt. Auctorum, ac tabularum veritate veritas ſtabilitur. nullas ego hactenus vidi. Meapte ſponte faterer, ſi vidiſſem. Nos vero noſtram Panormitanam Eccleſiam, vt dictum ſatis, antiquitate nobilem, fama nobiliorem ſcriptorum, Regum, Pontificumquè literis nobiliſſimam, omniumquè primã non probamus modo, ſed demonſtramus. Veriſimillimum de tua, Alberte, id aſſeris, nos id tamquam certiſſimum certiſſimis temporum notis, Regumquè diplomatibus deſignamus, itaquè planè deſignamus, vt ſemper ædes Panormitana maxima omnium prima primatis fuerit inſignita priuilegijs. hoc enim ſonat id ab Henrico VI. Imperatore, a Friderico, a Guilelmo Primo, ac Secundo Regibus generatim in ſuis vſurparum literis, *Eccleſia Panormitana, quæ ſedes eſt, & Caput Regni*. Idipſum docet alibi Fredericus II. Imperator, *Sicut ipſa Eccleſia*, Panormitana ſcilicet, *prima eſt inter omnes Eccleſias Regni noſtri*. Et alibi grauioribus verbis id innuit. *Panormitana Eccleſia, quæ caput eſt, & ſedes Regni noſtri*. & poſt. *Inter alias Regni noſtri Eccleſias Prima, & merito Principalis eſt*, vt hinc plane perſpicias in probanda Metropolica Panormitanæ Eccleſiæ dignitate non commentitium a me quid, non ſuppoſititium, ſed Imperatorum, Regum, annorum, menſium, lotorumquè notis aperte diſtinctas afferri; omneſque facile deprehendant quiſnam rectius ſcribat, quis verius loquatur, quis apertius concludat. Sed hæc obiter. ad rem propius demonſtrandam accedamus. Opinaris itaque Alberte id, quod a legato non rite quondam factum eſt, omnino conſiſtere. ea ductus ratione quod Pontifex factum illud abrogaſſe non legatur. miror enim vero. Tu quid ſcripſeris iam vides. Quidnam enim in legatis auctoritas ineſt, ſi de rebus a

[In lit. datis Pan. 1129 13. *Maij*. Dat. *Meſſ*. 1155. *&* dat. *ibid*. 1194. *Menſe Iunij*. *&* dat. Pan. 1200. Item 1211 11. *Oct*.]

Ponti-

Pontifice ſibi reſeruatis, nulla a Pontifice auctoritate muniuntur: Dicendum planè eſt factum infectum, cum omnino requiratur, quæ deſideratur auctoritas, nec ſanè generalis, ſed vt Iuriſconſulti loquuntur, ſingularis, & expreſſa. *Excedunt*, inquit Io. Franciſcus de Pauinis I. V. & Sacræ Theologiæ D. & cauſarum Sacri Palatij digniſſimus auditor, *legati, & quicumque alij apponentes manus ad ea, quæ Papa ſibi in ſignum priuilegij ſingularis tantummodo reſeruauit*. Quare Doctores vnanimi conſenſione confitentur legatum ijs de rebus Pontifici reſeruatis nihil poſſe decernere; quod ſi quid ſtatuat, Sanctionem illam non iuridicam nihil prorſus auctoritatis habere. Verum hoc ego loco quærō abs te, ſi ſummus ſibi Pontifex reſeruat, ne, qui famoſos libellos, vel contra vrbis moderatores, vel contra Regiæ Maieſtatis miniſtros cænoſis characteribus, ſtyloque luculento impudens, imprudenſque conſcripſit, ab excommunicatione ſoluatur, & ſciens, volenſque a latere legatus abſoluat, exemptuſne ab hac Eccleſiaſtica cenſura dicendus? Scio te dicturum, vt propoſitum tueare, pleraque facta iam ſuſtinentur, quæ alioquin re integra neutiquam liceret. Hoc te, mi Alberte, non tuetur aſylum. de tegit, non te tegit hæc vmbra, cum Petrus Andreas Gambarus hac ipſa de re diſputans aſſeueret. *Quando*, inquit, *Lex reſeruat abſolutionem ab excommunicatione Papæ, non poteſt legatus a latere abſoluere*. Quamobrem ſi contra hoc decretum a quopiam quid fiet, ineptè, turpiter, iniuriaque factum; itaque planè vt vel tacente Pontifice infectum eſſe credatur. Quod itaque dictum hac de re eſt, de illo legati a latere Panormitanam Eccleſiam Meſſanenſi ſubijcientis errore ſentiendum; par enim vtrobiquè ratio præliatur. Ea vero regula, *Pleraquè facta ſuſtinentur, quæ alioquin re integra neutiquam liceret*, tunc certè ſortitur hanc vim, cum forte qui ceteris auctoritate præſtat, edicit, vt in Siciliæ V.G. Regno hæc conſuetudo ſeruetur, qui poſtea, ſi oppoſitum ſanciat, vim habet legis. Quod profecto de illo, cui nulla plane demandata prouincia, imo denegata poteſtas reipſa eſt, nullomodo aſſerendum. repugnat enim lex.

Rub. Gloſſ. circ. cap 4. Io. Fran. de Pau. de Viſitation. q. 10. p. 1. nu. 17. & 36. & in conſi &c. poſt tranſlation. cum ſe. de offic. ord. &c. ſicut vnire de exceſ. Prælat. Conc. Trid.

Petr. And. Gamb. de auctor. legati a lat. li. 2. tit. de var. ord. nominib. eorumquè diſtinctis poteſt. nu. 214.

Sed vt verè dicam id, quod ſentio. Feciſſet vtinam Princeps ille Deus, vt huiuſce legati factum non tam acerbè a Pontifice acceptum, ac reprehenſum fuiſſet. Et nos quidem præter cetera nec leuiora, hoc etiam haberemus argumentum, quo Primatum Eccleſiæ Panormitanæ ſupra ceteras omnes Siciliæ Eccleſias, nemine repugnante, oſtenderemus. Quid enim adi mi Alberte, antiquiores Codices, atque in hiſce tabulis apoſtolicas literas ſcrutator, atquè euoluito. Tu quidem non Panormitanam Eccleſiam ſubijcere Meſ-

ſanenſi,

ſanenſi, ſed Panormit. Eccl. ſubijcere Meſſan. ſcriptum inuenies. Iam, amabo te, quid ni potius ita legendum interpretere, vt ex punctatis illis literis hoc conficias. Panormitanæ Eccleſiæ ſubijcere Meſſanenſem? Ita ne vero tantum tibi tua illa puncta ſuffragantur, vt non quid ipſius Epiſtolæ ſeries poſtulet, ſed potius quid tibi tua iſta mens, ac diuinus Pythius, quem geris in corde, ſuggerit, id tibi tu tandem affirmandum opinere? Atqui reſiſte: demonſtrabo ego quænam ſit potior lectio, tuane iſta conficta; quæ in recentiores codices Doctorum errore ſubrepſit, an mea, quam ex hiſtorijs, atq; ipſius diplomatis ratione deduco. Subdit enim Pontifex. *Vt illam præficeres iſti.* Sane (illa) PANORMITANA eſt, quæ remotior. (Illi) *Meſſanenſis*, quæ propinquior; quoniam eo loci deuentum, vt de grammaticæ regulis diſceptandũ ſit, Panormitanã igitur legatus Meſſanenſi præfecit. Ad hæc. vel ipſe Pontifex aperta oratione teſtatur ſe factum non eo improbare, quod male, & iniquè ſit in Gualtherium affectus, quæ quidem ſuſpicio minimè cadere in Pontificem potuiſſet, ſi legatum argueret ſuum, propterea quod Gualtherium Meſſanẽſi Epiſcopo ſubiecifſet. Mitto, quod legatus, vt loquuntur hiſtoriæ, nimia beneuolentia, quam nauabat in Gualtherium fuit adductus, vt ipſum a Troiana ad Panormitanæ Eccleſiæ culmen eueheret. Vide igitur quam ſibi hæc cohæreant, vt, quem plus nimio quam par fuerat, diligebat, cum ſuo beneficio iam deuinctum tam inſigni iniuria afficeret, atquè in Meſſanenſis Epiſcopi poteſtatem adiudicaret.

Auctorum ſententia exponuntur.

Eſſent hic Imperatorum, Regumquè proponenda de Panormitana æde maxima diplomata, quæ cum ſupra, ac præcipuè cap. 5. laudaui, repetenda non duco. in ijs enim ſemper illud ab Imperatoribus, ac Regibus vſurpatum. *Eccleſia Panormitana prima eſt inter* omnes Eccleſias Regni noſtri. Vel. *Venerabilis, & veneranda Sacroſancta Panormitana Eccleſia inter alias Regni noſtri Eccleſias Prima, & merito principalis*. Vel. *Conſiderantes etiam dignitatem, & prærogatiuam ipſius Eccleſiæ Panormitanæ, quæ ſedes eſt, & Caput Regni noſtri Siciliæ.* Vt ex his, alijſquè, quæ, ne multus ſim non laudo, diplomatibus, luculentiſſimè deducatur Reges, ac Imperatores in ea ſemper fuiſſe ſententia Panormitanam Eccleſiam Siciliæ vniuerſæ eſſe Metropolim. Sed videndum, & quidẽ breuiter, an horum etiam veſtigijs auctores inſiſtant, & an ex eorum fontibus hæc veritatis vnda poſſit hauriri.

In priu. Ian. 1211 11. Octor. Frid. Imp. Ex priuil. Pan. ab Henr. Imp. 1195.

Nolo hoc ego loco vel Gaufridum Malaterra, vel Octonem Frigienſem, vel Alexandrum cæleſini cænobij Abbatem, vel Georgiũ

Graun,

Digitized by Google

Graun,vel Philippum Clauerium omnes exteros homines,alioſquè in medium proferre,qui profectò hăc loci dignitatem ſic innuunt, vt omnem omnino adimant difficultatem. Vno dumtaxat vtar Michaele Maclero eruditiſſimo viro, qui eam Eccleſiam ſcribit eſſe Metropolica dignitate donandam,quæ in Vrbe Metropoli erecta eſt.Quod ſi Panormus ex cŏſona Auctorum, quos ſparſim,paſſimq; laudauimus,conſpiratione Metropolis appellatur, Siciliæ etiă Metropolis Panormitana Eccleſia appelletur eſt neceſſe. Quidnam ergo hac ipſa de re hic ſentiat audiatur, ſtatuaturque quid tandem nobis de hac diſceptatione ſentiendum. *Dicti ſunt*, ait Maclerus, *Archiepiſcopi Metropolitani a Ciuitate principali Metropoli dicta non primaria ſignificatione,ſed tranſlata. Siquidem apud Romanos,dum infidelitatis atque paganicæ ſuperſtitionis regna manebant, Metropolis Ciuitas habebatur,ſi Budæo doctiſſimo Romanę vetuſtatis ſcrutatori credamus, ex qua coloniæ deductæ in longinquas oras in noua conſurgebant oppida, vt* Μήτροπολις *ad* ἀποικίαν, *ſcilicet Coloniam, vt Mater ad filiam reſpectum habere videatur. Quod & Suidæ placet Metropoleos deriuanti* ἀπὸ τοῦ μητέρος αἱ πόλεως. *Scilicet Matre Ciuitate, & qui huic Ciuitati præerat Metropolitanus dicebatur. Sed in hac acceptione, atque vſurpatione Metropolitani nomen Archiepiſcopo competere minime poteſt,quod populis paſtor in longinquas terras, exteraq; regna deductis præeſſe non poſſet,quales erant illæ hominum Coloniæ, quæ a Metropoli Ciuitate in longiſſimas oras exeundo migrauerant. Sed per tranſlationem illas apud Chriſtianos Metropoles Ciuitates appellare ſolemus, quæ tamquam Matres rerum ad minores Eccleſias ſibi ſubditas in eadem prouincia conſtitutas ſpectantium iuridica pietate ſatagunt.* Hæc ille.Sic ergo liceat rationem cŏficere. Si ea Eccleſia dicenda Metropolis,quæ in Vrbe Metropoli conſtituta,Panormitanam Eccleſiam,quæ in vrbe Metropoli, vt probatŭ ſatis, atq; in vrbe itidem Regia, vt Vilelmus Rex ait, fundata dignoſcitur, Sicilienſium Eccleſiarum omnium Metropolim dicendam eſſe quis iure inficiabitur? Germana probatio: vt merito Panormitani Archiepiſcopi Cathedræ marmorea illa tabula vetuſtiſſima ſit affixa hiſce characteribus illuſtrata PRIMA SEDES METROPOLITANA.

Mich. Macl. lib. 5 par. 2. de Monar. Eccl. c. 3.

Bud. ad l. obſer. ff. de off. Procon. annot. 1.

Suid. verbo Metrop.

Huc accedit & vnanimis Auctorum cŏnſenſus,qui de Panormitano Archiepiſcopo ſermonem cum habent, ſemper illi primam primi loci dignitatem Metropolitano cŏferendam optimo quidem iure deſignant. Geruaſius Tornacæus. *In Sicilia, inquit, tres Archiepiſcopi Panormitanus, Montis Regalis, Meſſanenſis.* cŏſonat & Barboſa; ceterique omnes,quos omitto,qui primi loci dignitatem, etſi nunquă

in præfat. Hug. Falc.

diſputent

diſputent de ſecũdo, Panormitano Archiepiſcopo omnium primo, omniumq; Metropolitano ſemper adſcribunt. Hinc in publicis comitijs primus ſedet Felicis vrbis Antiſtes. Demum vt Alberto Piccolo, omnibuſq; reſpondendi adimatur locus, ſententiam illam hac de re Meſſanæ prolatam 1556. in medium afferendam operæ pretiũ duco, quæ a S.T.D.& Magiſtro Panormitanæ Eccleſiæ Cappellano D.Marco Gezio ſpectatæ virtutis, doctrinæ, ac ſapientiæ viro mihi oblata. Sic exorditur.

Die 7. Iun. 14. Ind. 1556. *Quia fuerunt congregata tria brachia Regni videlicet Eccleſiaſticum, Militare, & Demaniale intus maiorem Eccleſiam Meſſanenſem ad effectum præſtandi homagium, & iuramentum fidelitatis, & Vaſſallagij in manibus Illuſtriſs. Domini D.Frederici Henriques tanquam Procuratoris Regiæ Maieſtatis inuictiſs. D. N. D. Regis Philippi, & ex parte Reuer. Bartholomæi Centelles Vicarij, & Procuratoris Reuerend. Archiepiſ. Meſſanenſis prætenderetur, & fuerit facta inſtantia coram Excellentia Illuſtriſs. Proregis, quod debuiſſet in ſedendo præcedere procuratorem Reuerendiſs. Archiepiſcopi Panormitani, & diſcuſſo negotio in Sacro Regio Conſilio viſis prius antiquis rollis, & notamentis cõſeruatis penes officium Prothonotarij, in quibus apparuit dictum Archiepiſcopum Panormitanum præcedere prædicto Archiepiſcopo Meſſanenſi; fuit votatum, accordatum, & cõcluſum per dictum Sacrum Regium Cõſilium, quod præcedat Reuerendiſs. Archiepiſcopus Panormitanus, & quod prædictus de Centelles tanquam procurator Archiepiſcopi Meſſanenſis ſedere debeat apud, & poſt procuratorem dicti Archiepiſcopi Panormitani. Vnde vt in futurum appareat de mandato ſuæ Excellentiæ factus eſt præſens actus per me Alphonſum Roys Regium Prothonotarium. Redactus & regiſtratus in officio Prothonotarij.*

Hæc habui de primatu Vrbis, Eccleſiæque Panormitanæ, quæ ſcriberem. Multa prætermiſi, ſed conſulto. Hæc vero ita clara, itaq; perſpecta, vt interpretationis lucem non deſiderent.

Satis ſcio a pleriſque in hoc opere de Panormitana Maieſtate mihi vni confecto plura deſiderari. recte. Et quidem deſiderantur non pauca. fateor. Sed vnus ſcriptor, nõ multiplex. Solus ipſe libros euolui; legi. diſpoſui. Pauca hæc. multa. Qui ſcriptoribus æmulantur. Scribant. Luci ſcriptitationes proponant ſuas: horum certè arcana ſapientia.

Ceterum Senatus Illuſtriſs. ſecundam hanc operis mei partem tibi ſacram vigilijs elucubratam, laboribus abſolutam tua auctoritate promoue, virtute defende.

Laus Deo, & Beatiſſimæ Virgini, Dei Genitrici, Mariæ.

Digitized by Google